

ROMOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET KÖZLEMÉNYEI 7.

NAGY PÁL

CIGÁNYPEREK MAGYARORSZÁGON (1758-1787)

Nagy Pál

**Cigánypererek Magyarországon
(1758-1787)**

Szekszárd, 2003.

ROMOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET KÖZLEMÉNYEI

7.

A romológiai kutatóintézet kiadványa

Sorozatszerkesztő:

Gémes Balázs
Kalányosné László Julianna

A kötetet szerkesztette:

Kalányosné László Julianna

Megjelent a

....

támogatásával

ISSN

ISBN

Szekszárd, 2003.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	7
SZERZÉS, LOPÁS, FALUZÁS.....	14
LÓLOPÁS, LÓCSERÉLÉS, LÓELADÁS.....	69
SZÖKÉS, CSAVARGÁS, TILTOTT MOZGÁS.....	79
KÁROMKODÁS, ÁTOK, CIVAKODÁS.....	107
HÁZASSÁG, SZERELEM, SZEXUALITÁS.....	124
DEVIANCIA ÉS BÚNBAKSZEREP.....	132
ASSZONYSORS.....	139
SZÓMAGYARÁZATOK.....	163
PÉNZNEMEK ÉS MÉRTÉKEK.....	173
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE.....	175

Gémes Balázs emlékének ajánlom ezt a kötetet. A nagy gyűjtőnek, a fáradhatatlan szervezőnek, aki állhatatos, áldozatos és következetes munkával évtizedeken keresztül dolgozott egy általa helyesnek tartott ügyért, a magyarországi cigányság népi kultúrájának feltárásáért és megismertetéséért. Megingathatatlan kutatói attitűddel tette ezt, ami példaértékű, bár a mostani világban a legtöbben semmire sem becsülik. Egyike volt azon keveseknek, aki nem volt hajlandó alárendelni a tudományos munkát politikai, ideológiai és érzelmi elvárásoknak, s nem volt hajlandó differenciálatlanul, klisékben, leegyszerűsítésekben gondolkodni.

Bevezetés

Amikor közel három évvel ezelőtt összeállítottam a *Cigányperek Magyarországon* c. munka I. részét, az volt a célom, hogy a hasonló című romológiai kurzus hallgatói számára segédanyag álljon rendelkezésre, s eredeti forrásszövegek tanulmányozásával jussanak közelebb a cigány közösségek kultúrájának megértéséhez. Először nem is gondoltam kiadásra, a kéziratot akartam fénymásolással sokszorosítani a hallgatóim számára. Amikor az I. rész megjelenhetett a Pécsi Tudományegyetem Romológia Szemináriumának (azóta tanszék) *Gypsy Studies* címet nyerő sorozatában indító kötetként¹, megfogalmazódott bennem a folytatás szándéka, de még akkor sem gondoltam, hogy a perek kiadása nagyobb volumenű tudományos vállalkozássá nővi ki magát.

Munkám kiteljesedését az tette lehetővé, hogy a kiadásban a Pécsi Tudományegyetem Romológia Tanszéke mellett partnerre találtam a Cigány Hagyományokat Kutató Egyesületben, illetve az általa fenntartott Romológiai Kutatóintézetben. Gémes Balázs szakmai barátsága, fáradhatatlansága és jóindulatú ösztökélése készítetett a dél-dunántúli pereket közreadó kötet összeállítására², s arra az elhatározásra, hogy további köteteket tervezzek.

A két szálon folyó kiadás lehetőségének köszönhetően ez a kötet megjelenési sorrendben negyedik darabja³ egy kutatói tervnek, melynek célja az 1893 előtti több száz perből közzétenni fontos szövegeket hat kötetben. További két kötet az 1787 (a Helytartótanács Departamentum Zingarorum nevű osztályának megszüntetése) és 1893 (a mindmáig legteljesebb és legismertebb cigány népességfelvétel) közötti pereket tartalmazza majd, a kronológiai választóvonal 1853 lesz, amikor először akarták a cigányokat a modern népszámlálások módszereivel számbavenni.

Szándékom, a dél-dunántúli pereket közreadó kötethez hasonlóan, ezúttal is a társadalomtudományok területén folyó minden historikus vonatkozású kutatás segítése. A kiadói és szerzői célkitűzések, s a szövegek tudományos jelentősége ezúttal sem korlátozódik a jogtörténeti aspektusokra. A per, mint forrástípus kiválasztásának indokait, s a különböző tudományterületeken dolgozó

¹ *Nagy Pál*: Cigányperek Magyarországon I. rész. Korai perek (1506/1534 – 1715). Pécs, 2000. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nyelvtudományi Tanszék, Romológia Szeminárium. Gypsy Studies 1. Sorozatszerkesztő: Forray R. Katalin.

² *Nagy Pál*: Cigányperek a Dél – Dunántúlon 1796 – 1847. Szekszárd, 2001. Kiadja a Romológiai Kutatóintézet. Romológiai Kutatóintézet Közleményei 6. Sorozatszerkesztő: Gémes Balázs.

³ Időközben megjelent *Nagy Pál*: Cigányperek Magyarországon. II. rész. (1715-1758). Pécs, 2002. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Romológia Tanszék. Gypsy Studies 9. Sorozatszerkesztő: Forray R. Katalin – Cserti Csapó Tibor.

kutatók számára kínálkozó lehetőségeket már kifejtettem a *Cigányperek a Dél-Dunántúlon 1796-1847 c.* munkám bevezetésében. Ott indokoltam azt is, hogy miért nem tartottam szükségesnek a bírósági szervezetet, a joghatalmi kompetenciákat ismertető jogtörténeti bevezető tanulmányt. Az ott leírtak ismételése felesleges lenne, a továbbiakban célszerűbb lesz a jelen kötet szerkesztési elveiről, a dokumentumok közlésmódjáról, s a források keletkezési idejének történeti problémáiról szólni.

A *Cigányperek...I.* részének összeállításakor a per fogalmát tágan értelmeztem, s beleértettem a nem peres eljárásban megjelenő szituációkat is, azt akartam elérni, hogy hallgatóim megismerjenek minden olyan konfliktushelyzetet, amelybe cigány emberek a 16-17. században kerülhettek. Ily módon a cigányok egymáshoz, illetve nem-cigányokhoz való viszonyát is szélesebb kontextusban értelmezhattük. Az I. részben közreadott dokumentumok egy része irattanilag nem is per, hanem más típusú irat, amely nem a bíraskodás folyamatában jött létre. Az a kötet szerkezetében sem követte a forráskiadványoknál szokásos felépítést.

A további kötetek összeállításakor a forráskiadási normákat vettem figyelembe. A dokumentumok között nincsenek hosszabb magyarázó-értelmező szövegek, a forrásokat sorszámoztam, majd a keletkezés időpontja és helye következik, s a fejregeszta. A forrásszöveg után adom meg a levéltári jelzetet, amit az értelmezhetőséget segítő, az irat keletkezésére és a per lefolyására vonatkozó rövid magyarázat követ. A szövegkritikai és tárgyi jegyzetek lábjegyzetben olvashatók. A történeti és jogi fogalmakat, a tájnyelvi, ma már nem használt, s néprajzi sajátosságokra utaló kifejezéseket a Szómagyarázatokban találja meg az olvasó.

A források szövegét ezúttal is betű szerint írtam át, az eredeti helyesírást nem változtattam meg, a következetlenségeket nem küszöböltem ki. A modern átírás minden bizonnyal hatékonyabban szolgálta volna a szövegek könnyebb olvashatóságát, de elvette volna nyelvi zamatukat, s az sem derült volna ki pontosan, hogy milyen az az eredeti „nyersanyag”, amiből a történetkutató megkísérléi rekonstruálni a múltat. A betű szerinti átírás főként azoknál a szövegeknél volt fontos, amelyek cigány emberek szavait közvetítik. E tekintetben különösen jelentősek azok a perek, amikor nem csak az alperes cigány, hanem a tanúk is. A vallomásaikról felvett jegyzőkönyvek – ha nem is maradéktalanul – az ő egykori beszédüket rögzítik.

A szerkesztési szempontok kialakításakor a legnehezebb módszertani dilemmát annak eldöntése okozta, hogy a forrásokat milyen módon csoportosítsam, milyen sorrendben kerüljenek be az egyes kötetekbe.

A kronológiai elv teljes dominanciája nem látszott célszerűnek, mert akkor az olvasó elsődlegesen a fejregesztákra lett volna utalva. Ebben az esetben a fejregesztáknak hosszabbnak kellett volna lenniük (növelve a terjedelmet), s

elengedhetetlen lett volna tárgymutató készítése. A kronologikus eljárást, mint elsődleges szerkesztési elvet kizártam, s csak másodlagos rendezési elvként alkalmaztam.

A *Cigányperek...I.* részében tematikus fejezetekbe rendeztem a szövegeket, amit akkor az indokolt, hogy a 16-17. századból ismert konfliktusokat tipizálhassuk, s problémákban gondolkodhassunk. A *Cigányperek a Dél-Dunántúlon 1796-1847* c. kötetben eltértem a tematikus rendezéstől, mert az ott közölt peres akták oly hosszúak és oly sokféle információt tartalmaznak, hogy nem lehetett következetesen alkalmazni a tematikus elvet. A bűncselekmény, illetve a vád szerinti csoportosítás sem volt célszerű, mert a perek zömében többféle cselekmény elkövetésével gyanúsították a vádlottakat. A cigányok egyébként sem csak vádlottként, hanem gyakorta tanúként szerepeltek, ilyen eseteknél a bűncselekmény-típus indifferens rendező elv lett volna. A dél-dunántúli pereket e megfontolások miatt végül irattípológiai szempontok alapján kialakított csoportokba rendeztem, ami elsősorban a jogtörténészek számára kedvező, a szociológusoknak, az etnográfusoknak, vagy a kulturális antropológusoknak kevésbé.

Belátva azt, hogy a magyarországi cigányok/romák többsége a gázsók által létrehozott dokumentumokat hiteltelennek tartja, s ilyen típusú könyveket a kezébe sem vesz, továbbá, hogy az ún. romológusok nagy része sem tanulmányozza a történeti forrásokat, s a kötetek iránt csupán a felsőoktatás és a tudományos kutatás csekélyke szegmensében mutatkozik érdeklődés, a *Cigányperek...II.* részének és a jelen kötetnek az elkészítésekor visszatértem a tematikus rendezéshez, mert az előző kötetek fogadtatásának tapasztalatai ezt indokolják. Most is gondot okozott a csoportosításnál, hogy a perek javarésze nem csupán egyetlen témában nyújt információt, mégis olyan szerkesztést kellett követni, amely biztosítja a cigány kultúra iránt érdeklődő egyetemi hallgatók és társadalomtudósok számára, hogy a lehető legkönnyebben megtalálják azokat a forrásokat, amelyeket a leginkább hasznosítani tudnak saját szakterületükön.

Korábbi munkáim során, s a peres kötetek összeállításakor is szembe kellett néznem azzal a problémával, amit a cigány történelem időrendi tagolása jelent. Arról, hogy a kronológiai határok kiválasztása miért problematikus, szóltam már a *Cigányperek a Dél-Dunántúlon 1796-1847* s a *Cigányperek Magyarországon...II.* rész 1715-1758 c. könyveim bevezetéseiben. E téren sem szeretnék ismétlésekbe bocsátkozni, csupán a jelen kötet kronológiai határai kívánnak némi magyarázatot.

A magyarországi cigányok történetében a 18. század második fele a felvilágosult abszolutizmus „klasszikus” rendeleti politikájának időszaka. A 18. század első felében már megfogalmazódott ugyan az államhatalmi politikában a cigányok és egyéb mobil csoportok tervszerű ellenőrzésének szándéka, de a külső hatalmi szintek beavatkozása nem volt következetes. A szigorúan szisztematikus,

a cigányok helyzetét egy szélesebb társadalmi probléma részeként kezelő, felvilágosult filozófián alapuló rendeleti politika Mária Terézia 1758. április 6-án kibocsátott mandátumával⁴ vette kezdetét. Ez a dátum adja ennek a kötetnek a kezdő kronológiai határát.

II. József cigánypolitikája célkitűzéseiben és logikájában alapvetően a Mária Terézia kori elképzeléseket követte, de jelentősen változtatott a metodikán, főleg a Helytartótanács és a törvényhatóságok kapcsolatát, s az integrációt elősegítő helyi politikát igyekezett javítani. A kormányzati munka, a törvényhatósági jogalkotás és a cigányok életmódváltását szorgalmazó gyakorlati módszerek hatékonyságát kívánta növelni, amikor a Helytartótanácson belül 1783-ban létrehozott egy önálló szakmai ügyosztályt, a Departamentum Zingarorum-ot. Ennek megszüntetése 1787. február 20-án történt, ez a dátum a kronológiai záróhatár.⁵

A kötetben közzétett perek a cigányok életének azon oldalait tárják elénk, amelyek a rendeletekben és a vármegyei, városi közigazgatásban keletkezett iratokban kevésbé mutatkoznak meg. A hétköznapi élet konfliktusait, amelyek a cigányok környezetüktől eltérő életmódjából, szokásaiból és észjárásából adódtak. Különösen értékesnek tartom azokat a forrásokat, amelyek a cigányok egymással szembeni viselkedésének tanulmányozását teszik lehetővé. Legfőbb célom most is a hús-vér emberek megismertetése, akiket környezetük nem értett meg. Nem az emberiség legalja ők, ahogy a 16-17. századi nyugati krónikák gyakran mondják, nem is a végtelen szabadság romantikus csodabogarai, miként a 19. század óta sokan gondolják. Érdekes emberek, akiknek ugyanúgy meg kellett küzdeni az élet nehézségeivel, mint bármely más embernek, s akik ugyanúgy boldogok akartak lenni, mint bármely más ember.

A „klasszikus” rendeleti politika időszaka az egyetlen, amelyből korábban már szakszerű perközlés született. Az 1772-ben a soproni városi bíróság elé állított cigányok német nyelvű kihallgatási jegyzőkönyveit mintaszerű kiadásban olvashatjuk.⁶

A kötetet kézbe vevők talán fájó hiánynak fogják érezni az 1782. évi Hont megyei anthropophagia per kimaradását.⁷ Szándékosan hagytam ki, mert a per korabeli és későbbi sajtóját, a bécsi Staatsarchívban, valamint a Magyar Országos Levéltárban és néhány megyei levéltárban található, több száz oldalnyi

⁴ E rendelet, s egyéb rendeletek ismertetését l. *Nagy Pál: A magyarországi cigányok története a rendi társadalom korában.* Kaposvár, 1998. A Társadalomtudományi Tanszék gondozásában kiadja a Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola Kiadója. passim.

⁵ Kivétel Jónás Julianna pere (46. sz.), ahol a peres akta utolsó irata 1787. májusában kelt.

⁶ *Soós István: Cigányper Sopronban (Adalékok Sopron és a cigányság XVIII. századi kapcsolatához).* Soproni Szemle XLI. 1987. 225 - 237., 320 - 329. p.

⁷ A per néhány aspektusát elemzi *Hajdu Lajos: A honti emberevő per.* Rubicon, 1996. 6. sz. 12 - 14. p.

forrásanyagot külön kötetben, a forráskritikai és forráskiadási normáknak megfelelően⁸ szeretném közzétenni, a két világháború között zajló kassai emberevési per forrásaival együtt. A Hont megyében keletkezett dokumentumok jelentős részének kiadása sajnos a hazai ciganológia örök hiánya marad, mert azokat 1929-ben az Ipolyba szórták.⁹

A 18. századból számos olyan pert ismerünk, amelyet nem cigányok ellen folytattak, de nélkülözhetetlen adalékokat közölnek a cigányok életmódjáról, szokásairól, hiedelmeiről, s a nem-cigányok cigányokról kialakult képzetéről. E pereknek a szisztematikus összegyűjtése még nem történt meg, így csupán itt a bevezetésben nyújthatok „ízeltőt” néhány perből. Igaz, hogy javarészt nem tartoznak kötetünk kronológiai időintervallumába, de ismernünk kell őket, hogy teljesebb képünk legyen a 18. században élt cigányokról. A kötet összeállítója őszintén bevallja azt is, hogy az előző kötetből kifelejtette őket, s mulasztását most orvosolja.

Bihar megyei boszorkányperben 1722-ben szó esik egy boszorkánysággal és paráznasággal vádolt diószegi nem-cigány asszony és egy cigány hegedűs intim kapcsolatáról. Az egyik tanú a következőket vallotta¹⁰: „*Valhya az Fatens Tudom nyilván az szemeimmel láttam az előtt csak három esztendővel az maga házánál livő vak avagy fel szemü quartilyos Nemet Katona az maga házában az maga ágyán meg paráznította Páczaí Ferencnét azt szemeimmel láttam, masodszor is szemeimmel láttam ugyan azon esztendőben az cigán hegedűs Börvei meg paráznította Páczaínet az maga házában mint az kutya hátul paráznította meg világosan láttam ezeket.*”

Nagydarócon (Nógrád m.) 1754. június 14-én egy Palyo nevű koldus ügyében végeztek vizsgálatot, akiről azt hitték, hogy farkas képében károkat tett. A koldust nem mondják cigánynak, de van egy cigány tanú, Ferencz András, aki Bolykon kovács, Vajda László jobbágya és 25 esztendőös. Vallomásában arról számolt be, hogy a vádlott (Palyo) szerinte azért farkasember, mert három évvel azelőtt Bolykon igen sok libát fojtogatott a farkas: „*egy alkalommal a Tanú házához menvén azon nevezet koldús, kérdé a' Tanú az Nényét ez é a' Liba Pásztor, a Nénye megfenité a' Tanút hogy hallgatna, arra szóra haragossan tekintvén az Koldús a' Tanúra, ki méne az házbúl, és kevés várva fényes nappal az ő Libájokbúl betet mingyárt meg ölt a farkas*”. Hasonlóan mesélte el a történetet a nem-cigány Kovács Gergely, 34 éves bolyki lakos, Török Imre özvegyének jobbágya. Ő három évvel azelőtt ugar szántáskor vasat élesítettett Ferencz Andrásnál.¹¹

Erdélyben 1752-től több éven át zajlott Imecs Domokosné, Benkő Anna nemesasszony pere, akit házasságtöréssel, szerelmi bűbájossággal és

⁸ Kritika nélküli, szakszerűtlen kiadását találhatjuk a per néhány iratának: *A magyarországi cigánykérdés dokumentumokban*. A bevezetést írta, a dokumentumokat válogatta és jegyzetekkel ellátta Mezey Barna, Pomogyi László, Tauber István. Kossuth Könyvkiadó. Bp. 1986. 24-34. p.

⁹ Soós István szíves közlése.

boszorkánysággal vádoltak. Amikor a háromszéki világi papok egyházi törvényszéke 1753-ban Altörján lefolytatta az ügyben az egyik vizsgálatot, Kis Judit 30 éves jobbágyasszony a következő tanúvallomást tette:

„Ennek előtte mintegy hét esztendővel [1746] maga mondotta nékem Benkő Anna asszony, hogy ő kegyelme nevezett Apor József uram ő nagyságával közöszült vagyis paráználkodott, amikor is midőn paráználkodás közbe érzette volna, hogy Apor József uram ő nagyságától megyen beléje a magv, aztat nem engedte, hanem megfogván Apor József uram ő nagyságának szeméremtetét, aztot maga testéből kirántotta és az Apor József uram ő nagyságától elmenő magot egy pohárban megvette és aztot adta egy Pergelőné nevű cigányasszonynak, mert azon cigányné, a mint maga beszéllette nékem Benkő Anna asszony, tanította volt ő kegyelmét, hogy azt cselekedje s azon cigányné arra igyírte volt magát, hogy az említett matériával ugy megcsinálja az urat Apor József uram ő nagyságát, hogy soha mást Benkő Anna asszonyon kívül el nem vészen magának feleségül; ezeket mind magától Benkő Anna asszonytól hallottam.

Tudom azt is, hogy Benkő Anna asszony én tőlem küldte egy véka búzáat a nevezett Pergelőné nevű cigány asszonynak a végre, hogy igyírte szerént Apor József uram ő nagyságát Benkő Anna asszonyhoz csinálja, a mikor is kérdém én azon cigánynét, hogy miképen bátorodik olyan dolgot cselekedni; arra elévéné a cigányné a pohárt, a melybe vala azon magv, vagyis materia, a melyet Benkő Anna asszony néki küldött volt, a melyet láték szememmel, s akkor monda a cigányné ilyen szókat: én semmit sem csináltam véle, nem is csinálók, de nem nyughatom Imecsnetől [Benkő Annától], csak jár reám, hogy kössem őket Apor Józseffel s hirtelen egyebet nem gondolhatnék ki; én bizony csalog, a hogy lehet, mert én azzal élek.”

Hét évvel később, 1759-ben maga Benkő Anna kérte vizsgálat lefolytatását arról, hogy látták e őt báró Apor Józseffel fajtalanzkodni, s boszorkányságot művelni. Három helyszínen (Kovászna, Korotna, Altörja) 316 tanút hallgattak ki, akiknek 34 kérdést tettek fel, kettőben cigányokról is szó esik. A 8. kérdés: A tanú látta e, vagy hallotta e Benkő Annától, hogy Apor Józseffel közöszült, s igaz e, hogy a férfi magját felfogta egy pohárba, majd odaadta a Pergelőné nevű cigány asszonynak, szerelmi varáslás céljából, „a végre, hogy azon megvett maggal csinállya vagyis kurusallya meg az irt cigányné Apor József Urat, hogy ő nagysága soha Benkő Anna asszonyon kívül mást ne szerethessen, annál is inkább feleségül el ne vebessen” ? A 30. kérdés: Tudja e, látta e vagy hallotta e a tanú, hogy Benkő Anna egy boszorkánysághoz értő cigány asszonytól kért tanácsot, hogy lehetne elérni, hogy Apor József rajta kívül ne szeressen mást, s igaz e, hogy a cigány asszony erre eképpen válaszolt: „ő tudná annak mestességüt, annak utánna egy fokas tót elővett volna s

¹⁰ Schramm Ferenc: Magyarországi boszorkánypercek 1529-1768. I. Bp. 1970. 103. p.

¹¹ Török Gábor: Történeti adatok a küldött farkas mondájához. Néprajzi Közlemények IV (1959), 1-2. szám, 278-288. p. Reprint: Magyarországi boszorkánypercek. Kisebbségi forráskiadványok gyűjteménye 2. Összeállította: Klaniczay Gábor, Kristóf Ildikó, Pócs Éva. MTA Néprajzi Kutató Csoport. Bp. 1989. 537-547. p.

arra sokat berbetélvén, a hegyit a fokában fordította, vagyis hajtotta volna és az Benkő háza ajtajának küszöbe alá ásta volna...”?

Az első tanú, Köntzei Sára 30 éves nemesasszony válasza a 30. kérdésre: *„Jelen valék Benkő Anna asszonynál, bémő egy cigányné az Benkő Anna asszony házában (de hová való volt és kinek hívták, nem tudom) mint afféle kolduló cigányné és az kemencze lábához leül, annak utánna kevés kenyeret és bust ad nékie Benkő Anna asszony s minden kérdés nékül mondani kezdé a cigányné asszonyom: én tudnék olyast cselekedni, hogy Apor József senkivel is mással kegyelmeden kívüül nem hálna. Kérdi Benkő Anna asszony: hogy tudnál? Monda a cigányné: nem igen derék dolog, hanem adjon kegyelmed nékem egy varró tőt. Ada is Benkő Anna asszony, melyet a cigányné meghajta és a tő hegyit a fokában dugá, annak utánna a küszöb alá ásta, melyre ily szókat szóllott: a mint ennek az varró tőnek a vége benn van a fokában, úgy Apor József is senkivel ne közösülhessen vagyis paráználkodhassék kegyelmeden kívüül. Ezt magyarul monda, oláhul is eleget berbetélt, de minthogy oláhul nem tudok, mit mondott, nem érthetem. Mikor vége lett volna, ezen cigánynének így véghez vitt cselekedetire így felele Benkő Anna asszony: e csak annyit használ, mint a holt lónak a patkó.”*

A 230. tanú, az 56 éves Lukáts Anna, Mike Kelemen székely lófő felesége azt mondta el, hogy 24 évvel azelőtt (1735) beszélte neki egy gonosz, istentelen életet élő jobbágyasszony (Apor Péter maradékainak jobbágya) a magfelfogás és Pergelőné történetét, *„hogy azon magból boszorkányságot csináltatott vagy legalább csináltatni kívánt volna valami Pergelőné nevű cigánynéval”*.¹²

¹² *Báró Apor Péter verses művei és levelei (1676-1752)* II. Szerk.: Szádeczky Lajos. Monumenta Hungariae Historica. Magyar történelmi emlékek 37. Bp. 1903. 401-471. p. Reprint: Magyarországi boszorkányperek. Kisebb forráskiadványok gyűjteménye 1. Összeállította: Klaniczay Gábor, Kristóf Ildikó, Pócs Éva. MTA Néprajzi Kutató Csoport. Bp. 1989. 297-367. p.

Szerzés, lopás, faluzás

1.

1758. május 4. Alsódobsza.

Magistratualis vizsgálat pinceverő cigányok ügyében.

Anno 1758 Die 4ta Maij in Possessione Dopsa pro parte Magistratus contra Zingaros Cottus Zempleniensis in facto furti per Zingaros incaptivos Commissi prae(sens) Collateralis Inqvisitio peracta est.¹³

De eo utrum ?

1mo Tudgya é latta é a Tanu, a melly Czigányok meg fogattattak és a T(e)k(in)t(ete)s N(e)m(e)s V(á)r(me)gye Tömlötzb(e) küldettettek, azok hányan voltak és kiknek hivtak és hová valok voltak, itt Dopszán kinek s mitsodo károkat tettek, és azokat vissza vették é a meg károsított emberek, és hány pintzét törtek fell, és a Tolvajságot melly idő Tájban tselekedték.

Testes

Primus Testis Michaël Kis Judex Possessionis Al(só) Dopsa.¹⁴ Annor(um) cir(citer) 50. Adjuratus Examinatus fatetur.¹⁵ Tudgya a Tanu, hogy az el mult Télnek utollya felé, a melly Czigányok magok vallották, hogy a Dobszai pintzeket fel törték, ugymint Mester Komáromi Ur Pintzéjet, Varga Mihály Pintzejét, Horvát Gergely Pintzejét, Teleki Istvánné Pintzéjet három kamarát pedig fel vertek, ugymint Lengi István kamaráját, Soltész Istvánét, és a Tarnatziét, azokat ugymint négy Czigánt kiknek neveket nem tudgya, négyen hozták bé ide a Faluba, utol érvén a Réten szaladásokban, ugymint Lengi István, Soltész István, és más két Aszalai ember, egy vén Czigant közölük rudon hoztak bé

¹³ A vármegyei, városi, uradalmi tisztek (szolgabírók, esküdtek, jegyzők, stb.) által lefolytatott vizsgálatok bevezető formuláinak általában ugyanaz az értelme, ezért nem fordítottam le ezeket külön-külön. A bevezető formulában közlik, hogy a vizsgálatot végzők mely vármegyének a tisztjei, kinek az utasítására lettek kiküldve (vármegyei gyűlés, törvényszék, alispán; városi magisztrátus, főbíró), hova, mikor, milyen ügyben, az alább következő, előírt formáknak megfelelő deutrum elvégzésére, amelyben részletesen igyekeztek feltárni az igazságot. Amennyiben a formulák ezektől eltérő érdemi információkat is közölnek, azt lábjegyzetben, vagy a forrásszövegek utáni magyarázatban közlöm.

¹⁴ Kis Mihály volt az alsódobszai bíró.

¹⁵ A tanúk kihallgatásának jegyzőkönyveiben általában a tanúk sorszáma, neve, életkora, lakóhelye, társadalmi helyzete (jobbágy vagy zsellér, nemes vagy nemtelen, illetve kinek a jobbágya) van megadva. Ezután az „eskü alatt vallja” formula következik. Ez utóbbi kötetünk szövegeiben többféle formában jelenik meg, l. a Szómagyarázatokat !

minthogy igen részeg volt, a minémű károkat tettek pedig rakáson találták oda ki a szőlők alatt a fűzesben ahol tüzet raktak volt, és minden ember a mitsoda kárt vallott azokat meg lelvén, azon helyen honnét ell szalattak kiki a' kárt vallóttak közzül Tudgya hogy vissza vettek, hanem Tarnotzi Ládáját, a kit ruhástol el loptak volt, fell hasogatták, mit érhetett a láda mint hogy nem latta a Tanu nem tudgya. A Mester Ur két hordo borabul is a mint hallotta ki ittak egy egy mit erhetett a bor azt sem tudgya minthogy nem mérte, [mert mindeneket a Faluba bé hoztak s magok is a kár vallott emberek recognoscalták hogy kezekhez vették]¹⁶. Ugy szintén Mester Ur pintzében levo lakatott is a kit szemeivel látott le törték volt, megerhetett három Márjást.

2^{du}s Testis Nobilis Stephanus Ferentzi Juratus Possessionis Dopsa Notarius¹⁷. Annorum cir(citer) 45. Juratus fatetur. Mihelyt Lengi István és Tarnotzi Dopszai Lakosok most raboskodo négy Tolvaj Czigányokat meg fogván bé hoztak a Falub(a), mindjárt e Tanu examinálta őket, és ki vallották, hogy a meg irt Tanu által elől számlált Pintzéket és kamarákat fell törték [etzakanak idején és borral jól lakván szalonnát is loptak nem tsak bort]¹⁸. Azt is látta mikor ki ki a kár vallottak közzül vissza vette a maga jóságát, mellyet a szőlők aloll a Tolvaj Czigányok Tanyájarul bé hoztak volt a Faluban a mult Febr(uár) 10 napján, a Pintze ajtok(nak) lakatok(na)k és kamarak falainak ki rontásab(an), mitsoda károk estek Tanátsbéli emberek ugymint Varga György és Lengyel János meg betsülven a kárt referaltak e szerint, Mester Ur Pintzejéb(en) betsülöttek a borbéli kárt ad Flor(enum) Hung(aricum) 10 lakattal és 10 bézáro tőkével Zabnak Tavasz buzával és árpával való oszve egyvelítéssel, mint hogy Tiz Tokukbul ki forgatták, és holmi szalonnát raktak belé, Varga Mihál Pintzebéli kára ad f(lorum) - 3 d(énár). Horváth Gergely Pintze ajtaja kárát ad flor(enum) 2. Teleki István Pintze ajtajának kárát ad flor(enum) 2 a ládát mellyet öszve hasogattak nem látta a Tanu hanem tudakozván a kárvallottul három Márjást érhetett. Kamarabéli levert lakatokat nem betsültek [sem pedig a ládabéli feir ruhakat]¹⁹.

Tertius Testis Joannes Lengyel Incola Possessionis Dopsa. Annor(um) cir(citer) 30. Adjuratus fassus est. E Tanu a szikszai hidnál tanálta a Czigányokat mikor fogva hozták, és kisirvén őket a Tanyájokra, a sűrű Fűzes közt, minden lopott Jóságokra reá akadván az ő vezetésekbul, a Faluba behozták és kiki maga lopott Jóságatt vissza vette, úgy mint

¹⁶ A zárójelben közölt szövegrészt a lap szélére írták " jellel.

¹⁷ Ferentzi István nemesemeber volt, a falu jegyzője.

¹⁸ A zárójelben közölt szövegrészt a lap szélére írták " jellel.

¹⁹ A zárójelben közölt szövegrészt a lap szélére írták Q jellel.

három odal szalonnát, két orját, másfél hájatt, négy sódart, Soltesz István mint magaét vissza vette, a ladabéli ruháját Tarnotzi is vissza vette, ugymint lepedőköt, tzernát, vállot, Török gyotsot, szoknyát [---]²⁰, mellyet meg sem betsültek, Mester Uram kárát e Tanu és Varga György betsülék tiz forintra borral edgyút kit meg ittak, ugyszintén hogy a Tavasz életeket a Tokokbul ki töltvén, árpát zabot Tavasz buzát rakásra töltöttek, Varga Mihály kárát ad flor(enum) ---3. Teleki István kárát ad Flor(enum)----2. Horvat Gergely kárát ad Flor(enum)---2. Hogy étzaka a Pintzeket feltörték és az Jozságokat ell lopták magok ki vallották a czigányok.

Quartus Testis Joannes Lengi Incola Possessionis Dopsa. Annor(um) cir(citer) 40. Adjuratus fassus est. Az elmúlt Télen mikor a fogva levő Tolvaj Czigányok kiknek nevét és hová valok nem tudgya, e Tanu és a szomszedja Soltész, hajnal előtt való tajban észre veven hogy a kamarajabol egy odal szalonnát egy orját el loptak, Soltesznek pedig a mint mondotta három odal szalonnáját, másfél hájat, orját, szodarait (sic !), lámpással a nyomon a Tolvajok utan indultak, a Soós Réven felül a Füzesb(en) tsördülést hallottak, arra felé indulván, és a Czigányok észre vévén, az nagy rakás tűz mellett hagyott portékákat, szalonnákat ladabéli gunyákat, törött lakatokat, kapát, tsakánt, orto kapát ott hattak rakáson, a midőn a jégen által szalattak volna utannok jött a Tanu, ijesztvén őket, és kialtott valamely a Szalay legénynek a ki meg fordította őket, ugy osztán előttök hajtották a Tanyaig, egy vén Czigant rudon is hosztak minthogy el dőlt vólt, a lövésre sok nép ki jött a Tanyara és onnét a Biro hazához bé hordván a lopott Portékákat kiki a magajera rá esmert és el vitt.

5^{tus} Testis Laurentius Tarnoczi Incola Dobsza(iensis). An(norum) cir(citer) 40. adj(uratus) fassus est. E Tanu feleseginek /:kit akkor tájban vett el:/ azon cziganyok Loptak volt el a Ládájából [---]²¹ kabattya reczés (sic!) Lepedője sok fazeka válla²² a Ladát fel hasogatták ki meg ért volna 3 máriast a többi Partékáját vissza vette, de a Kamara lakattyát le törték.

BAZML(S) IV. 1008. 1. Zemplén Vármegye Törvényszékének iratai. Fenyítő perek (Acta criminalia). Fasc. 403. Nro. 26.

²⁰ Két áthúzott, olvashatatlan szó.

²¹ Olvashatatlan szó.

²² Ingváll, l. a Szómagyarázatot !

2.

1762. szeptember 30. Siklós.

Több személy elleni lopási per a siklósi uradalom úriszékén.

Anno 1762 Die 30 Mensis 7bris in Castro Siklos ²³...

Levata Causae

Excell(entissi)mi, ac Ill(ustrissi)mi Domini Comitiss, Domini Caroli de Batthyán Perpetui in Nemeth Ujvar et Siklous Aurei Velleris Equitis, qua tamen Jure Gladij pollentis adeoq(ue) Competentis M et A.

Contra et Adversus

In Vinculis adstantes Catharina(m) Stephani Ola Conthoralem, Catharinam Kolari, Juditham Sandor velut Manifestos et inhabitatos fures adeoq(ue) I.

Et pro Alte t(i)t(u)lato Excel(lentissi)mo D(omi)no Comite M et A Nobilis Valentinus Botka, Ord(inarius) Fiscalis penes praerogativas suas Fiscales gravi cu(m) qverimonia detegeret, Mikeppen ezen Istentelen gonosz Tolvaj rab személyek, ki mind Isteni, s mind Világi Törvények(ne)k kemény büntetésétül nem értozván most folyó esztendőb(en) meg esset Sz(ent) Jacab Havában N(agy) Harsanyb(an) Huzi Istvany hazában tolvaj modon bé lepvén s ajtokat, ladakat fel tervén, abbul egy öt forintos takarítot, egy pamukos taliros kebeléd, egy forintos félénget, 10 garasoss kotinyt, egy tizenhat, másik 12, harmadik 10 garasos selem kezkenyő, két petakos kezkenyőt 2 öt garasos keszkenyő véget, egyet nyolz garasasosat, Pantlikat egyet, keszpinzben pedigh tiz és fél garasokat, s ugy masut is több e féle tolvajlasokat el követni, felebaratyait kesservessen szerzet javaitul meg fosztani seminek allitották, kéhez képpest az M(éltósáos) Uraságh Fiscalis Procatorja kéványa hogy ezen gonosz tolvaj személyek előszer is több gonosz cselekedeteiknek, s tolvaj Társainak ki nyilatkoztatasa keményen minden gradusok által megh csigasztassanak, azutan juxta t(i)t(ulus 15 Par(s) 1^{ae} et Ar(ticulus) 84 praxis criminalis aszonyi voltokra nizve fejek hohér palossa alá ítéltessek, az éllők közöl ki teröltessenek.

Mely Actionak nagyob vilagoságára producalya az maga szaja vallást sub 1° 2° et 3° N(ume)ris s az szerint törvinyit várja.

²³ Itt az úriszéken jelenlévők felsorolása következik: Hoitsy Mihály baranyai alispán, Adamovics Ferenc vármegyei esküdt, Mitterpacher János vármegyei aljegyző, Strobel Zsigmond jószágigazgató, Stipsics Mátyás siklósi provizor, Taucher Jakab bólyi provizor, Boda Imre főszolgabíró, Hoitsy Benjámín alszolgabíró.

Sub N^{ro} 1° ²⁴

Benignum Examen.

Die 18 Mensis Augusti A^o 1762 in Castro Siklos per actum.

Puncta

Interog(atoria)

Respon(soria)

Mi neved, hova való vagy,
micsoda vallason, és hany
esztendüs

Kata Ola Istok Özvegye Kasából
Boli Dominiumbol Papista
cir(citer) 44 esztendős

Mért fogatattál megh, mikor, és
ki által, és hol ?

Azért hogy Nagy Harsanyba,
most Kassab(an) tartozkodó
Sandornak menyé Klari nevő
Czecze Jankó veje, és említett
Sandornak az leanyával Maricza
névővel lehet három hetten egy
szeginy gazda Ember hazahoz
kenek nevit nem tudom bé
menvén, s mivel senki az
hazanál sem volt, Sandornak
ninye Klari az ajtó kulcsát föll
tánalta, s azzal az ajtót föll
nyitotta, ugy bé ment, az
szobába, s ott ladakot föl
nyitotta, mely keppen azt nem
tudom, mivel maga(m) bé nem
mentem, hane(m) kevíl alottam,
az honond ki hoszot kétt
imegválot, selem keszkenyőt
ketőt, tarka keszkenyőt,
keszkenyő veget, egy darabka
patyolatot, pamukos köbölt, 2
féle kitt kötinyt egyik fehir
masik penig 3 futa volt, kétt kiss
keszkenyőtt három vagy nigy
darab panlikat 9 garast és egy
polturát.

²⁴ A per 1. számú melléklete, amely még az úriszéki tárgyalás előtt keletkezett, s szövegét a jegyzőkönyvbe másolták.

Lopot jószagot hova tetitek

Miga nevő volt Siklosi cigány
elljött Kássaba, mivel az eő
leanyara volt fogva azon lopás s
azért itt M(éltóságos) Uraságh
rabságáb(an) tartatik
kerdezőskedvén az partikáról s
ott kereskelődet, amint is rea
akadott, és ide bé hozta
Porkolábhoz.

Azért fogták é megh

Siklosra hogy jöttem mivel
énnalom is egy hitván imeg volt
itt közöl az téglahazhoz meg
fogván mult szombaton hozták
bé.

Hogyan osztottatok ell egymás
közöt az Partikát

Sandor Veinek Cecze Jankonak
jutott /:a mint haza felé
mentünk Harsanybol és fol
osztotunk :/ Pamukos kebel
nagy tarka keszkenyő, kis sido
keszkenyő, és egy pantlika az
pénzbül mindeniknek 3 garass
grajczar hejan és egy poltura.
Sandor menyinek Clarának két
selem keszkenyő 3 vagy 4
Pantlika keszkenyő vég nagy
előruha vagy is futa. Maricza
leanynak egy elő ruha egy imeg
vál pantlika nékem is jutott
pinzből mint az töbinek, egy
imeg vál egy rongyos Pantlika.

Minden elő szamlált és ell
veszet partéka vissza tért e

Minden.

Hat masut mit loptátok edgyöt

Tottfalubul Klari nevő
menyetske hozot ell egy firfi
inget az hol én közöl volta(m),
és lattam mikor ki hozta, de

	micsodás nevezető gazda hazából nem tudom, lehet penigh valami egy holnapja
Mivel csak egy inget hozot, a Klari néked mi jutott.	Az imeghbül sem(m)i sem jutott, hanem Harsanb(an) az lopott partikából valamint elő számlalta(m).
Hova let azan feirfi ell lopot imeg	Klarinál most is meg vagyon hanem miutatol meg fogadtatot halom hogy vissza adta.
Töb lopasokat tettek mégh az elő szamlált csiganok	Sohol sem loptak.
Az Siklosi Miganok leanya mely most itt fogságb(an) vagyon veletek volt e a főleb szamlált partikak ell lopása alkalmatosságával	Nem volt nemis láttuk otett.
Az Klari lopot e masut is mivel az ladakot tud nyitni	Megh Gyermekségeb(en) is lopot az mindent mit kaphatott.
Hallottad é tehat mit, és hol lopot az Klari Teged jó tartot e azon lopot ludbol, és tyukbol	A mit kaphatott tyukot, és ludat Soha sem adot én níkem.
Hat te hany Ludat és tyukat loptál	Egy ludra emlékezem, s tyuk is egy volt.
Ahoz hogyan fértél	Az tyukot hogy hozánk jött az fiam Miska ell kapta, az ludat penigh, hogy az teknyombúl korpamot kezdette enyi én agyon ütöttem.
Miska fiad lopot e töbet ?	Soha sem lopot.

Hol volt az lud és tyuk lopása

Pécsvárosi Silagy nevő falóban
még régen.

Act(um) Ut Supra

Valentinus Botka Fiscalis mp

Sub N^{ro} 20²⁵

Benignum Examen

In Castro Siklos die 30 Mensis Septembris Anno 1762 peract(um).

Puncta

Interrogatoria

Responsoria

Mi neved, hová való, mi hiten, es
hany esztendos vagy

Nevem Kalari Kata, Kásádi
vagyok, papista, vagyok tálan 26
esztendős.

Meirt (sic !) vagy fogva ?

Mi haszna tagadnom azt csak
Czigany vagyok én; azért vagyok
fogva hogy Nagy Harsanyban
eset volt a dolog; Itt fogságban
lévő Tarsaimmal Jutkaval és
Marinkaval loptam.

Mit loptál ?

Egy kebelet, Ümeg válot ketőt két
keszkenyőt, samit (sic !), egy
futasos elő ruhat egy tarka
keszkenyőt.

Mit ezen kívűl

Sem(m)it

Hazucz hiszen egy keszkenyő
véget, egy darabka patyolatot, egy
fehir kötényt, mas két keszkenyőt
s darab pantlikat is, és kiszpinzt
loptál

Ell felejtettem már de igaz, hogy
egy keszkenyo véget, fehir
kotényt, két darab pantlikát és 10
gr kész pinzt is loptunk, de
patyolat nem volt közste és
keszkenyo nem volt töb háromnál.

Kétül loptátok ezeket ?

Nagy Harsanyi Embertül de

²⁵ A per 2. számú melléklete, amely az úriszéki tárgyalás napján keletkezett.

Hogyan loptátok ?	nevezni nem tudom.
Nem igaz mert az emberek Aratni lévén a ház zár allat volt, és te nyitottad ki mint majd társaid szemedb(e) meg mondgyák, azok pedig kint strását álottak; mond meg azért mind az ajtót, mind a ladát mi mestersegel nyitad meg	Aratáskor midon senki sem volna a haznál tsötörtöki Napon, Nyitot ajtokon bé mentünk, mind a harmon, a Nyitva talált ladákbul a Jozzagot ki vettük, s el vittük.
Az el lopot Jozzagot hová tedtétek	Nyitva volt mind ajtó, mind a ladák s nem magam hanem tarsoim is bé mentek.
Kinek mi jutott	Az Uton haza mentünk(en) magunk közöt föl osztottuk.
Nem igaz tehát hogy tsak 3 keszkenyőt és két pantlikát loptatok	Nekem két kezkenyő esett meg a futasos elő ruha, egy pantlika meg 8 xr. Jutkanok jutott egy kebel, egy keszkenyő, pinzbül 8 xr és egy Pantlika. Mariczanak esset egy Ümög váll, pantlika keszkenyő es 8 xr. Masik leanykának Mariczának vélönk lévönek juttot egy Ümög váll, fehér elő ruha egy Pántlika és 6 xr.
Meg van é még az a Jozág nalatok mindenestül	Nem volt több, tsak mind mondottam mert a Czigany nem mer tagadnyi ha 100 f(orientot) lopna is.
Magatok jo voltábúl adtátok é vissza vagy hogyan.	Nincsen hanem vissza ment az Azonynak kezébe.
	Nem magunk jo voltábul, hanem Utan(nunk) jőt a Miga, kinek

	leanya a tómlőczbe volt ezen karért s nem mertőnk ell tagadni, azért is kezre adtuk minyaját.
Ezeken kívől mit loptál más helyeken s hogyan mond ell.	A Czigány Ugyon tsák azért Czigany hógy lóp és vele hordoza a nevét de én ezen kivől soha sem loptom nem is lopok most is csak a bolond eszem hajtott rea
Tarsaid szemedb(e) mondgyak hogy Gyermekségedb(en) is mit kaphattal el loptál	Ha loptom volna job ruham volna.
tyukat ludát nem loptál	Nem volnik Czigany ha nem loptam volna ludot vagy tyukat de ez nem lopás hanem meg fogás, és ell vévés.
Hany ludat, hany tyukot, és hol loptál	Valami 5 a németh falukon, mikor szabad volt jarnunk.
Voltal e lopasaidert valamikor büntetve és holy ?	Soha sem

Act(um) Ut Supra.

Emericus Boda I(nclytus) Co(mi)t(a)tus de Baranya Ord(inarius) Judlium mp.

Sub N^{ro} 30²⁶

Benignum Examen.

In Castro Siklos die 30 Septembris 1762 per actum.

Puncta

Mi neved, hova való, mi hiten, és hany esztendős vagy.	Sandor Jutka Czeze Janko felesige Hasági Papista Cir(citer) 25 esztendős.
Miert vagy fogva, és ki fogattatott meg	Azért hogy a masék ket Menyecske Kati és Pila itt fogva lévő asszonyok Nagy

²⁶ A per 3. számú melléklete, amely szintén a tárgyalással egyidejűleg keletkezett.

	Harsanyb(an) mikor a kukorcza (sic !) még kicsike volt, lopták. Bali Tisztartó Úr fogatatott meg.
Mit loptak	Egy elő ruhát, egy kebelt, két keszkenyőt egy imeg vállat.
Volt e több ?	Nem volt.
Hát pinz volt e ?	10 garas volt.
Hát pantlika volt e ?	Nigy volt.
Hát másik elő ruha keszkenyo, és imeg vál volt e	Nem volt.
Te nem loptál ezekből ?	Nem tsak kívül strsat (sic !) álotta(m) egy kiss Maricza névő leanyzóval.
Hogyon mehettek amazok a' hazba mely ember nélkül zarva volt	Nyitva volt, és senki sem volt othon.
Honnond szedték elő a' Jozsagot	A' ladabul
Hogyon tudod	Ők mondgyák
A ladakb(a) hogyan mentek	Azt mondgyák benne volt a kulcs
Szemedbe mondgyak, hogy te is bent voltál	Bizony nem mondgyak nékem.
Hova tedtétek a lopot Jozsagot ?	Fel osztottuk.
Kinek mi jutott ?	Nékem jutott egy kebel, egy keszkenyő, egy Pantlika és egy peták. A Klarinak esset egy elő ruha egy keszkenyő egy Pantlika és egy petak. Az öreg azzonynak

	Pilának egy Űmeg váll, egy pantlika, egy petak, a' kis lanynak 1 pantlika 1 peták.
Megvan é még nalatok ?	Nincs mind vissza adtuk
Magatok jó voltábul adtatok e vissza	Igenis
Mit hazucz hiszen Miga keresett föl beneteket	Ugyaonis Uram, de lám vissza adtuk.
Mit loptál te magad valamikor	Soha sem loptam
Tyukot ludot ?	Azt sem.

Act(um) Ut Supra

Emericus Boda I Cottus de Baranya Ord(inarius) Judlium mp

...

Michael Hojtsi I Cottus Baran(iensis) Ord(inarius) V(ice) Comes qva Praeses mp

Franciscus Adamovics qva Convocatus mp

Joannes Mitterpacher I Cottus de Baranya V(ice) Notarius qva convocatus mp

Sigismundus Strobel Exactor mp

Mathias Stipsics Provisor mp

Georgius Rosanyi rationista Siklosiensi mp

Coram me Emerico Boda I Cottus de Baranya Ord(inarius)

Judlium mp

Coram me Beniamine Hojtsi I Cottus de Baranya V(ice)

Judlium mp

BML. XI. 606. A Batthyány – Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. Protocolum Sedium Dominalium Civilium et Criminalium Inclyti Dominij Siklos ab Anno 1756 usque 1766. 403 - 413. p.²⁷

Az ítélet: a siklósi piactéren, két részletben elszenvendő botütés; az idősebb Katarinának 50, Kalári Katának 30, Sándor Juditnak 20 bot.

3.

1764. június 13. Siklós

²⁷ Ezt a jegyzőkönyvet a Baranya Megyei Levéltár visszahelyezetlen iratai között találtam meg. Provenienciája megállapítható volt (siklósi uradalom úriszéke), de a dobozsám nem.

*Kolompár Ferenc és Lakatos Bora elleni lopási per a siklósi uradalom
úriszékén*

Anno 1764° die 13a Mensis Junii in Arce Siklos²⁸ ...

Tandem assumptum est Francisci Kolompár negotiu(m) juxta Benignum Examen hic sub N(umer)o 7° adnexu(m) ac decisum.²⁹ Est id(em) Franciscus Kolompár a 20. praeteriti men(sis) Martij in Carceribus Siklosiensibus detineatur, Educillator attamen Komloiensis, ad cujus qverelam interceptus erat hucadusq(ue) Contra eum nihil probasset, qvin imo nec semet amplius insinuasset, hac proinde ex ratione, ac item qvod praeter incusationem Martini Filip, qvod nimiru(m) dum occasione venditionis rubrar(um), Galigarum unum Septenarium(m) perforatum Anticipato dedisset, cum eod(em) Septenario reliqvam ejusd(em) pecuniam diparuisse recensebat, nihil amplius evenisset, sed nec hoc aperte probatum fuisset, hinc eund(em) Liberum dimitti.

Anno 1764° die 22^a Men(sis) Martij in Arce Siklos I Comitatus de Baranya adjacen(te) p(rae)sens benignum examen per nos infrascriptos peractum est.

Interog(atoria)

Respon(soria)

Minek hinnak, hova való vagy, hány Esztendős, s micsoda hitü vagy vallásu vagy?

Kolompár Ferencz, Siklosi, Cir(citer) 26 Esztendős Pápista.

Miért hoztak ide?

Komloi Korcsmáros fogta reánk, hogy általunk pénze veszet volna ell, azért utánnunk jöt Rácz Petrében, s ott kapot reánk.

Komlon voltatok é?

Nem voltunk.

Hol jártatok Szolga Biró Ur(am) passussa mellett?

Szombath = Helyre Cseznek mellett Látóba voltam, mivel az

²⁸ Itt az úriszékén jelenlévők felsorolása következik: Boda Imre főszolgabíró, Bottka Bálint uradalmi fiskális, Stipsics Mátyás siklósi provizor, Rosányi György uradalmi számvevő, Bicsák János és Hartman József Siklós mezővárosi esküdtek.

²⁹ Az úriszékén 1764. június 13-án több ügyet is tárgyaltak, Kolompár Ferencét 7. szám alatt. Ezért vallomásának a tárgyalásnál korábban készült szövegét a jegyzőkönyvhöz 7. sz. mellékletként másolták be.

Hány hétig jártatok oda?	feleségem ott való. Két hétig.
Merre mentetek feöl?	Szigethnek.
Merre jöttetek vissza?	Pinczehelynek, a többi falukat számlálni nem tudom.
Igaz e hogy Komlói Korcsmán bort ittatok, s ott egy garast adtatok az Korcsmáros(na)k, hogy keverje pénze közé, azon kívül marjást is akartatok váltani, s kertetek likas petákat?	Komlon én voltam é bizonyosan nem tudom, hogy azért is ott bort ittunk volna, vagy garast adtunk volna, vagy mariást váltottunk volna nem tudom, likas petákat pedig sohol sem kértem.
Mennyi pénz volt az melyet ell loptatok, vagy mákép ell vittetek?	Nem loptunk, se nem láttunk.
Igaz e, hogy veletek lévő Cigány Aszony midön az mariasért 2 likas petákat kértetek, segítette keresni az Korcsmárosné pénzt?	Én nem tudom.
Az a uj Keszkenyő kié, melyb(en) az pénz vagyon?	Lakatos Palkoé.
Hogy és holl vette?	10 garason Pécsset vastag Görögtül.
Mikor vettétek?	Mikor feöl mentünk.

Interrog(atoria)

Minek hinnak, hány Esztendős, micsoda hitü?

Voltál é Komlón?

Mennyi pénz volt az, mellyet

Respon(soria)

Bora, Lakatos Palkó felesége, Annor(um) cir(citer) 40. rácz hitü vagyok.

Nem voltam.

Nem loptuk ez embert nem is

Komlón ell loptatok?	ismérjük.
Segétettél é Korcsmárosnének pénzt válogatni?	Nem.
Akartatok e ott marjást váltani, s azért csak 2 likas petákat kértetek, egy garast penig ott akartatok hadni?	Nem kertünk.
Micsoda falukon jöttetek le?	En nem tudom.
Ittatok é Komlón Bort?	Nem.
Öszve kevertetek é egy garast az Korcsmárosné által maga pénzivel?	Nem.
Hogyan vittetek tehát ell az Korcsmáros pénzit, mennyit, és mikep?	Nem vittük.
Kie ezen uj keszkenyő, melyben az pénz volt?	Magamé.
Hol vetted, s kitül?	Pécszet az Piaczon egy Kalmártul, kinek nagy Gombjai vannak.
Hogy, és mikor vetted?	Én már nem tudom, hanem az Uram fogja tudni.

Actum ut supra A(nno), die, Men(sis), Locove,
Valentinus Botka fiscalis m. p.
Mathias Stipsics Provisor m. p.

Anno 1764° die 7ª Men(sis) Aprilis coram sede D(omi)nali³⁰ restatutus in benigno examine elicitam fassionem confirmat, eo unice modificato, qvod duabus, sed tribus septimanis iter suam consumaverat.

³⁰ A márciusi kihallgatás április 7-én folytatódott.

Mikor Bólyi Tisztartó Uram meg fogatott, mért akartátok az káros Embert ki füzetni?

Nem akartuk másképp hanem mondottuk, hogy ha meg Esküszik, úgy meg adjuk.

Valakit likas petákkal, s akképpen meg csaltatok é immár ez előtt?

Nem.

Advocatus tand(em) in figuram Sedis D(omi)nalis Martinus Filip Auriga D(omin)i Provisoris Siklosien(sis) Mathiae Stipsics, qvi ad [---]³¹ praefati Francisci Kolompár fassus est, qvoad 18° praeterito 1763° in Mense, ut recordatur Iulio, id est tempore messis accidit, Galigas suas rubras postquam pro 4. fl(ore)nis Francisco Kolompár vendidisset, id(em) anticipato dum Auriga unum Septenariu(m) perforatum dedisset, ille vero pecuniis suis qvas in Succo habuit mediu(m) cir(citer) flor(enis) iisdem com(m)isevit, post quadrantem Cir(citer) horae, dum Auriga habita, pecunia emere qvand(am) ligulam vluisset, ne unum amplius nummum penes se reperit, consequenter defectu isto observato accepit Franciscum Kolompár, et aggressit eid(em) cur pecunia(m) ejus taliter abstulerit, ille qvid(em) negant, verum auriga tam Conventam flor(enis) 4. sum(m)am, qvam vero galigas ad se recepit eo nonnisi fine, qvoad modo praemisso deceptus fuerit, a tempore autem praemisso, Galiga semper praemanibus suis manent, et esto hic in Arce D(omin)i officiales, essent ad nullum tamen recursum fecit pro satisfactione impendenda.

Ad haec Interrogatus id(em) Auriga utrum jurare posset super his?

Qvandocunq(ue) Sedi D(omina)li placuerit semper paratus est deponere juramentu(m).

Franciscus Kolompár Interrogatus, utrum illa ita se habeant, prout auriga refert?

Illud est verum, qvoad unum septuariu(m) ipsi dederim, ast qvo posuit utrum n(on) perpotaverit nescio.

Siquid(em) pecunias persolvisti, conventas, cur galigas prae manibus Auriga reliqvisti?

Qua totam sum(m)am Conventam eid(em) n(on) deposui, sed jam tempore aresti mei solvi grossos 5.

Interog(atus) Auriga utrum vera suit illa?

Iste negat, qva pro galigis conventa sum(m)a deposita est, veru(m) 5 grossi mutuo dati erant.

³¹ Olvashatatlan szó.

BML. XI. 606. A Batthyány – Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. Protocolum Sedium Dominalium Civilium et Criminalium Inclyti Dominij Siklos ab Anno 1756 usque 1766. 517 - 518., 527 - 530. p.

A két vádlottat kellő bizonyíték hiányában elbocsátották.

4.

1768. szeptember 23. Torna
*Tarajos Ferenc, Pudar Zsuzsi és Sztankulya Ilona kihallgatása
Torna vármegye törvényszékén*

Benevolum Examen

Francisci Tarajos Zingari in Figura Inctae Sedis Judriae Die 23^a 7^{bris} A(nn)o
1768. peractum.

Puncta Interrogatoria	Responsio
Kinek hinak ?	Tarajos Ferencznek
Miért fogtak meg ?	Egy hedegűért (sic !).
Hol loptad el azon hegdegűt (sic !) ?	Harskuton.
Ki jobbagya vagy ?	Horvath Mihaly Urame
Loptal e meg ezen kívül valamit ?	Egy szoknyinget Parnat es fejelet.
Hol fogtak meg ?	Sz(ent) Andrasson.
Hogy hijak az Aszonyt a ki veled Zsuzsinak vagyon	
Az Urat az Aszonymnak hogy hijak ?	Andrasnak.
Honnat valo ?	Szinarol.
Közösködtél é ezen Aszonymal	Töbször közösködött negyszer is.
Vagyon é felesged ?	Vagyon.
Hol vagyon az felesged ?	Jaszo Rudnokon.
Miért hattad el az felesgedet ?	Nullam rationem assignat. ³²

³² Semmilyen északot nem hoz fel.

Volt é Gyermeked vele ?	Nem volt.
Hol esküttél meg az el hagyot Pannyon feleségeddel	
Ki eskütetett meg az el hagyott feleségeddel	Jaszo Ujfalussy Plebanus ez előtt 3 esztendővel.
	Benevolum Examen Susannae Pudar
Kinek hinnak ?	Pudar Zsuzsinak.
Miert fogtak meg ?	Azert hogy egy hedegüt el lopott Tarajos Feruval
Vagyon é Urad ,	vagyon de ött esztendőnek előtte egy Czigany Aszonyal el szökött
Hol laktal eddig ?	Szinan.
Hogy akadtal Tarajos Feruhoz	Nagyidan lakvan Ferus s' egy máshoz jarvan meg ismerkedtek
Mennyi ideje hogy mar edgyütt vagy vele ?	Valami negy hete.
Tudtad e hogy felesége vagyon ?	Igenis.
Közösködtel e vele ?	Ugy elt mint ferjevel, egy agyba haltak
Mit loptatok ?	Egy hedegüt egy Ingvalat fejelet.

Praemissum Benevolum Examen elicatum est in figura Sedis Judriae Die mensis 23a 7bris 1768. in Oppido Torna Celebrata.³³

Sig(natum) per prelibati
I Cottus jur(atum) V(ice) Not(arium)
Georgium Kardos mp.

³³ A bevezető formulákhoz hasonlóan, a vizsgálatok végén olvasható záróformulák értelme is többnyire ugyanaz, ezért ezeket sem fordítottam le külön-külön. A záróformulában a vizsgálatot végzők közlik, hogy az általuk rendben lefolytatott vizsgálatról adják ezt az előírásoknak megfelelő hivatalos iratot. Utána a keltezés és az aláírások következnek. Ha a záróformulák ettől eltérő érdemi információt tartalmaznak, azt lábjegyzetben, vagy a forrásszövegek utáni magyarázatban közlöm.

Kinek hinak	Sztankulya Illonkanak
Ferjed é a ki fogva vagyon	Ura.
Hol esküttel meg vele ?	Panyba
Volt e Gyermeked töle ,	Volt egy fiatskaja de meg holt.
Vetted é eszre hogy az Aszony tsalta el.	Igenis

Sig(natum) per eund(em) jur(atum) V(ice) Not(arium) mp.

SOA. Torna vármegye törvényszékének iratai, 406. doboz. Inquisitionum magistratualium (Nesporovné konania – vypocúvania). Fasciculusjel és szám nélküli iratok.

5.

1768. október - 1769. január. Miskolc, Nagykároly.
Guczi János és Horváth Ferenc nagykárolyi vásári tolvaj oláh cigányok pere, az ügyükben végzett vizsgálatok jegyzőkönyvei és mellékletei.

5.1.

1768. október 8. Miskolc.
Tanúvallomások

Infrascriptis nominis facio testimonio praesentiam, quibus expedit Universis, quod penes Judriam Commissionem G(ene)rosi Domini Senioris Michaelis Sárkány, Privilegiati Regio Coronalis Oppido Miskólcz Ordinarius Judex³⁴, ad secundum adnexa Deutri Puncta, talem uti Sequitur, coram figura, Juris authenticae peregerim Magistratualem Inquisitionem.

De eo Utrum ?

1o Esméri é a Tanú Személyében Gucci János, és Horváth Ferencz nevu Oláh Czigányokat, a kik is Országos Vásároknban gyakran meg szoktak fordulni, és az Adó, Vevő Emberek Pénzekben kaparászni, és akképen csalárd és szines mesterséggel az embereket károsítani ?

³⁴ A jegyző a főbíró utasítására végezte a vizsgálatot.

2o Ha esméri Személyekben őket a Tanú, vallya meg, minémű tolvajságot, avagy csalárdságot taapsztalt hozzájuk, és nevezetesen hól, és mellyik Országos Vásárban ?

Primus Testis Joannes Jurányi Rosnyaviensis annorum circiter 19. adjuratus fassus est. Az itten mostan fogságban lévő Gúczy János és Horváth Ferencz Czigányok Személy Szerint a Tanú eleibe állittatván, hiti után vallya a Tanú, hogy ezen nevezett Czigányok, közelebb múlt Szent Mihály napi Szabadságban Debreczenben vóltanak, és bizonyos Görög a Tanútól azon Szabadságban gombkötő munkát vásárolván, és érette a Tanúnak megfizetvén, a midőn a Tanú azon pénzt ismét számlálta vólna, meg irtt Horváth Ferencz oda érkezett, és a Tanútól kért húsz xárost váltani, és tóldást is ígért reá, a Tanú pedig tartván a Deutrális Személytől, küldötte onnét, de nem hajtván reá Horváth Ferencz, esdekett a Tanú körül, és a Pénzében markolván, a Tenyerén simogatta a pénzt Horváth Ferencz, és igen kérte a Tanút, hogy adgyon belőle váltani; de a Tanú félvén a kártól, a Horváth Ferencz markából le seprette a pénzt, és úttyára igazította, de azonnal ismét meg olvasván a Tanú a pénzt, öt forint hijjával tapasztalta.

Secunda Testis Clara Kardos, Andreae Dienes Conthoralis, annorum circiter 50. adjurata fassa est. Ezen Tanú eleiben is Személyek szerint állittatván itten fogságban lévő Guczy János, és Horváth nevű személyek, vallya a Tanú, hogy mind a ketten jelen vóltak most közelebb múlt Szent Mihály napi Debreczeni Szabadságban, nevezetesen, a Tanú Leánya gyólcso árúlván akkor Debreczenben, egy vég gyólcso meg alkudtak a Tanú Leányától, és másfél aranyat fel váltattak a Tanú Leánya által, a Tanú pedig akkor érkezvén a Leánya sátorába, a midőn már a pénzt számlálták, látván a Tanú hogy ők gyanús személyek legyenek, a Leányár reá támadt, hogy miért egyezik vélek, kárt tesznek néki, és ki hajtotta őket a sátorból, és midőn az aranyat vissza adták nékik, és el mentek vólna, úgymond Horváth Ferencz Guczinak: nézd meg őt, maga ő hamis, igaz Papista ember vagyok én, ihon az olvasóm, és azzal el menvén a két Czigány, a Tanú a Leányával meg olvasta a pénzt, öt forintnál több kárt tapasztaltak.

Tertia Testis Susanna Dienes Martini Farkas Rosnyaviensis Conthoralis, annorum circiter 25. adjurata fassa est. Guczy János, és Horváth Ferencz Czigányok szemben állittatván itt a Tanács házban a Tanúval, vallya a Tanú, hogy közelebb múlt Debreczeni Szabadságban, ezen két Személy a Tanú gyólcso sátorában menvén, kérték a Tanút, hogy egy másfél aranyat váltana fel, a Tanú a Gazdájához Hunyadi Uramhoz bé ment az aranyat mutatni; Hunyadi Uram is a midőn Peták pénzel

fizetett volna az aranyért, ezen Személyek azt mondták, hogy nem kell nekik az a pénz, hanem húsz xáros; Hunyadi Uram is a Peták pénzt fel seprvén, gyanúságban esett ezen Személyek iránt, hogy ne talán valami csalárd Személyek legyenek, azért is az aranyat vissza adta nékik; annak utána pedig a Tanú sátorában menvén, a Tanútól egy vég gyólcsoot meg alkudtak, és arra kérték a Tanút, hogy az aranyat válcsa fel húsz xárosokkal, mert ő nálok egy húsz xáros, húsz poltrában jár, a 10 xáros pedig tiz poltrában, és a Tanúnak három garast ígértek az aranyra, csak válcsa fel, és a gyólcsoert majd más pénzt fognak fizetni; A midőn pedig már a Tanú a maga kötőjébe a pénzt kitöltötte, és a húsz xárosokat válogatta volna, ezen Személyek is belé nyúltak a Tanú kötőjébe, és ők is válogatták a húsz xárosokat; a Tanú édes Annya épen akkor érkezvén oda, a Tanúra támadt, hogy mit gondolsz, most bizonyosan meg csaltak ezek az emberek, és az aranyat vissza adták nékik; mellyre Horváth Ferencz mond a Tanú édes Annyának: nézd el ötöt, talán még hamisabb vagy magad, hamarább el lopnád te, igaz ember vagyok én, nézd ihon az olvasóm, Pápista vagyok én, Istennel tartom én a lelkeket. Ezek után mingyárt meg számlálták a pénzt, és mint egy öt forint hijja vólt, s azonnal a Tanú édes Annya a Debreczeni N(emes) Tanácshoz ment panaszra, és assistentiát kért, de ámbár másfél nap mindenütt keresték azon Czigányokat a Vásárban, sohol sem taláták. Signatum in Privilegiati Regio Coronali Oppido Miskólcz, die 8ta Octobris Anno 1768.

Ejusdem Oppidi Juratus Notarius
Alexander Csorba mp.

5.2.

1768. október 8. Miskolc.

Guczi János és Horváth Ferenc vallomása

Anno 1768 die 19a Mensis 8bris sub Sede Senatoriali Privilegiati Regio Coronalis Oppidi Miskólcz in Praetorio ejusdem celebrata, peractum Benevolum Examen.

Kinek hivnak etc. ?

Gúczy Jánosnak, Károlyban való, 36 Esztendő, Papista.

Miért jöttetek ide ?

Azért, hogy egy Czigánynak adtunk egy pár ökröt hitelbe Contractusra, aki is Vásárookra szokott járni, s ugy jöttünk ide, hogy majd reá akadunk, de semmi nyomában nem akadtunk.

<p>Miért fogtak meg itt Miskolczon ?</p>	<p>Egy Aszszony itt fogatott meg, azért hogy azt mondgya, hogy Debreczenben a Vásárkor tőle pénzt loptunk vólna, de azonn Vásárban nem is voltunk Debreczenben, nincs nagyobb a fejemnél, vesszen el ha vóltam.</p>
<p>Hát itt a Vásárban a Csáti ember vagy más pénzében kaparásztál é, és váltottál é husz xárost ?</p>	<p>Soha bizony nem én, sem a Csáti Ember, sem más pénzében.</p>
<p>Hóll vetted ezeket a Sidó Contractusokat ?</p>	<p>Ott vettem, hogy Károlylyban a Gróff Korcsmáján a Vasáros mellett egy Sidónak két Ezüst kannát zaloghban adtunk 100. forintokban, úr napi Vasarig.</p>
<p>Hóll vettétek azokat a kannákat ?</p>	<p>Károlylyban vette egy Oláh Jóseff nevű Czigány, aki móst othon vagyon, Károlylyban lakoss Sidótúl, egyikét 80. másikat 40. forintokon.</p>
<p>Mikor indultatok meg Szent Királlyrúl ?</p>	<p>Móst az ell múltt Pénteken.</p>
<p>Mikor értetek ide ?</p>	<p>Hetvün Délben.</p>
<p>Kinek hivnak etc. ?</p>	<p>Horváth Ferencznek, Károlylyban való, 54 Esztendős, Oláh vallású vagyok.</p>
<p>Voltál é mostani Debreczenyi Vásárban ?</p>	<p>Nem vóltam.</p>
<p>Holl vettétek azt a Sidó Contractúst és mirúl való ?</p>	<p>Ollyan Contractus az, hogy Károlylyban Lakoss Oláh Jóseff Sógora, két ezüst kannát adott zaloghban, Károlylyban lakoss Geczi</p>

Zélek Sidónak, 100 forintokban.

Holl vette ő azt az ezüst kannát ? Még az Apjának az Apjáié volt.

Hát néked van Jussod ahoz a Nincsen.
kannához ?

Hát miért hordozod magaddal azt a Egy Sacszóban tartjuk véle az
Contractúst ? ilyen Leveleket, s magammal úgy
hoztam ell.

Martinus Bárány, Privilegiati regio Coronalis
Oppidi Miskólcz, Juratus V(ice) Notarius mp.

5.3.

1768. október 30. Nagykároly.

*A nagykárolyi uradalom ügyészének levele Miskolc város
tanácsához*

Perillustres, Prudentes, ac Circumspecti Domini
mihi Singulariter Colendissimi !

Nagy Károly Birák Uraiméknak, de dato 22do 8^{bris} Miskólczon költ Levelét Nagy Jó Uraiméknak vélem mint Dominális Fiscálissal közölvén, s abban meg nevezett Gúczy János és Horváth Ferencz Személyek Materisátiojokrul Nagy Jó Uraimék informáltatni kívánnák magokat; azok felöll sem az Város sem én allériáns Circumstántiákat éppen nem írhatunk, egyedül tsak azt mondhatom felöllök, hogy az midön itt N(agy) Károli Dominiumban meg fordultanak, a nagy ivásnál, evésnél korhelségnél egyebett nem követtenek hihető hogy nem az Ápjokrul maradott Joszágra ettenek, s ittanak. Én ugyan mikor elő kaphattam őket, szorossan examinálván, árestomban is tétettem fenyegettem veréssel akarván meg tudni, hogy mire esznek isznak olly sokat, nékem tsak azt felelték, hogy most ennyi s amannyi Marhát adtunk el, nyereségünk lévén abból eszünk iszunk, de másképp ellenben sohonnan sem jött vád reájok és így nem tudván mit tselekedni velek tsak a Circumstantiákból tapasztaltam rossz Embereknek lenni. Az mi illeti Geczi nevezetü Korcsmáros Zsidónál lévő 100 forint Zálogot az bizonyos, a Zsidóval két Ezüst Kannát, mellyek is belöll meg vagynak aranyozva elöll hozattam s nállam vagyon; az edgyik mintegy másfél Iczés az fedelén Ezüsből Oroszlán vagyon téve, tiz numerust tart a két első Lábával egy kis táblácskán, az második egy Meszelyesnél nagyobb,

ennek is a fedelén belöll, mint egy Márjásnyi Circuluson Crucifixus
vagyon ki meczve, a körületénn a mint lehet olvasni 1711 Esztendő
vagyon meczve, az óldalán 3 Ember Fő vagyon le rajzolva, de nem
tudhatom Szentek Képe é vagy mi légyen, mivel semmi Irás nints alatta.
Inkább mondhatom hogy Templomba való Kannák, mint sem Asztralra
való Poharak legyenek. Oláh Jóseff nevü Czigányt keresttem az
Dominiumban, s azonn kívül is de sohol nyomába nem akadhattam,
semmi Informátot nem vehettem, hogy ő hol, s kitől szerzette azonn
Kannákat; Méltóztassanak Nagy Jó Uraimék Rimai Szombatban, ezenn
Levelemnek Társát meg küldeni, talám az Kannák descriptiojából,
valami utra az Rimai Szombati Károsok fognak igazulni, engemet is
bővebben informálni. Én ugyan a Kannákat addig senkinek ki nem
adom, miglen bővebben, vagy Nagy Jó Uraimék, vagy pedig Rimai
Szombatiak által nem informáltatom. Valamelly két rendbeli Jőféle
Paszamántos Kalapok, és Széles Paszamantos Nadrág, ismét más
Zsidónál, ugymint Hersli nevezetü Szaniszlai Korcsomárosnál
találtattak. Ezek is zálogban vagynak, méltóztassanak Nagy Jó Uraimék
azokra is meg kérdezni, hogy hol szerzették.

Dum praemissa, ex Officio Praetitulatis Dominis Vestris, debito cum
venerationis Cultu insinuarem Favoribus et Benevolentiae Comendatus
Praetitulatarum Dominorum Vestrarum

humillimus obligatissimus Servus
Martinus Szabó mp
Fiscalis

N(agy) Károly Die 30^a 8^{bris} 1768.

5.4.

1768. november 20. Miskolc.

*A nagykárolyi uradalmi ügyész újabb levele Miskolc város
tanácsához*

Ajjánlom kötelességgel való kész Szolgálatomat az Uraknak

Gúczy János és Horváth Ferencz Rabok eránt az el mult Napokbann
Levelemet az Urakhoz kötelességem szerént botsátottam. Most sem
irhatok többet, a mit akkor irtam; egyebet felöllők nem irhatok, hanem
hogy természetek szerént nagy korhelek, tolvajságokat se nem irhatom,
sem nem bizonyithatom, ha ott tetemes vétkek ellenek nem
bizonyittatnak, innét nem fognak aggrávtatni. Az mi illeti az

Contractusokbann specificalt Ezüst Kannákat, Oláh Joseff Czigányt elől kerestetvén, meg examináltam, azt vallyá, hogy ő Budán vásárolta egy bizonyos Ötvöstől az múlt Esztendőben edgyiket, úgymint az nagyobbikat, az kissebbiket pedig Szerdahelyen vette kész is meg bizonyítani; de ellenben míg Rimai Szombatból azok eránt bizonyság nem érkezik, addig bizonyság után fáradozni nem kíván, a mint a Circumsatántiak mutattják Oláh Jósi Czigánynak abban igazsága láttatik. Mindazáltal miglen Rimai Szombatból vóltaképpen nem informáltatom addig nállam fogom tartani. Ezek után Fávoriban ajánlott Maradok

Az Uraknak

igaz köteles Szólgája
Szabó Márton mp Fiscalis

N(agy) Károly Die 20^a 9^{bris} 768.

5.5.

1769. január 2. Miskolc.

Tárgyalás a városi bíróságon

Anno 1769 die 2a Januarii in Coronali Oppido Miskóclcz

coram Amplissimo fati Oppidi Magistratu

Levata et Causa

Generosi Domini Sigismundi Sory qua primarii repetiti Oppidi Mikóclcz

Judicis ac proinde M. et A.

contra et adversus

Joannem Guzzi et Franciscum Horvath Zingaros velut Fures I I.

Pro M. et A. Nobilis Emericus Maythény de Keselőkő I Coronali Dominii Diós = Győr Fiscalis juribus suis et privilegis inhaerendo contra memoratos I I. sequentibus suam proponit actionem: Miképpen ezen Törvény Szék színe előtt álló gonosz személyek, úgymint Guzzi János és Horvath Ferencz félre tévén mind Isten eő Szent Felsége, mind pedig Országunk élő Törvényében minden gonosz tévők ellen szabott súlyos büntetéseket, kitsinységektől fogva masoknak javára asétozván (sic !) multt 1768^{évk} Esztendőnek Szent Mihály havában esett Debreczenyi Vasárnak alkalmatosságával, bizonyos Aranynak fell váltását praetextualvan, ennek színe alatt sokakat meg lopni és meg károsítani nem iszonyodtak, a mint ezek sub L(itte)ra A. producaltt Tanúknak vallasokból vilagosan ki tetczik.

Minthogy pedig az illetén gonosz Tolvajokat mind Isten eő Szent felsége, mind Országunk élő Törvénye, jelesül Tit 15us Partis 1us keményen büntetni rendelnék és parancsolnák,

Arra való nézve hogy nevezett Guzzi János és Horvath Ferentz, magoknak ugyan érdemlett büntetésekre, masoknak pedig idvességés és retentő példajokra keményen meg büntetessenek kívánnya a Fiscalis Prokator.

Deliberatum est.

Jollehet Nagy Károlyi Dominiumbeli, és mostan ezen Nemes Törvény Szék előtt álló Guzzi János, és Horváth Ferencz Czigányok, az ellenek fel tett Fiscalis Actióban azzal teheltettnének, hogy az kőzelebb elmúlt Szent Mihály napjára meg esett Debreczenyi Szabadságban jelen lévén, bizonyos Aranyoknak, és húsz crajczárosoknak fel váltattatása alkalmatosságával, sokakat mint valamelly Szemfén vesztők meg lopni, és meg károsítani bátorokdtaq légyen; mindazonáltal azon Tolvajságok, és másoknak meg károsittatások a Fiscalis probákból elegendőképen meg nem világosodott ugyan; de mivel bizonyos az hogy a nevezett Személyek azon Vásárban jelen vóltnak, és aranyat váltattanak, mellyet ők tőkélletlenül tagadnak; arra való praesumptióval, mind pedig az illetén kőborló Személyek iránt tétetett Kegyelmes Rendeléseknek, és parancsolatoknak általok vakmerően lett által hágásával, és idestova való kőborlásokkal terheltettnének, magoknak meg jobbitásokra, más illetén Személyeknek pedig hasznos példajokra 40 és 40 pácza kemény ütéseknék szenyvedésére méltóknak itiltettnek.

Coram me I Cottus Borsodiensis Sub[---]³⁵ Judlium Putnoky de eadem mp
Coram me Ordinarius Jurassore Josepho Fodor mp.

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XV. nro. 116.

6.

1771. április 26. Felsőkázsmárk

Kolompár György, Lakatos András, Budai Mihály és ifjabb Budai Mihály kihallgatása lopási ügyben

Benevolum Examen

Georgii Kolompár Zingari in facto expillationis Curruum in Diversorio Alsó Kásmarkiensis pronocite Subsistentium Comprehensi A(nno) 1771. die 26^a Mensis Apr(ilis) in Possessione Felső Kásmárk occasione in captivationis elicatum.

Interrogatoria

Ki a neved ?

Responsoria

Kolompár György

Hová való vagy

T(ekintetes)

N(eme)s

Gómőr

³⁵ Rövidített szó, valószínűleg substitutus.

V(á)r(me)gyében egy házas Bastban³⁶ a hollott telettem is.

Miert fogtak megh

Nem tudom tsak az Istenért szenvedek.

Tudtad te azt mikor a' meg fogatott, és el szökött Czigany a Szálástokra hozta az el lopott jóságokat, miért nem adtál hirt a faluban ha igaz ember vagy, és azon Tolvajságra akaratod nem volt.

Nem mertem mert félttem a Czigányoktól.

Benevolum Examen

Andreae Lakatos Zingari in facto expillationis Curruum in Diversorio Alsó Kasmarkiensi Subsistentium Rei, occasione in captivationis A(nn)o 1771. die 26^a Mensis Apr(ílis) in Possessione Felső Kásmárk elicítum.

Interrogatoria
Kinek hívják ?

Responsoria
Lakatos Andrásnak

Hová való vagy

T(e)k(inte)tes N(eme)s Gómőr V(á)r(me)gyében Bán rév nevű Helységben

Hol teletél

Ugyan azon N(eme)s V(á)r(me)gyében Basban

Miert jöttél el Basból és ki Passussával.

Élelmemet keresni jöttem Lakatos lévén Sz(ent) Miklósi Sándor Úr Passussával.

Hol akadtál ezen veled megh fogatott Czigányokra

Kupa nevű helységben, a' holot vagy negyed napig mulattunk, s' együtt el jöttünk Berentsre.

Miert fogtak meg

Nem tudom

Hát hogy tudtál az Alsó Kásmarki vendégfogadóban menni, a' holott más két Czigányok ugymint Budai

Azon akartam Szikszóra menni, és látván a' vendég fogadónál a' tűzet oda mentem, és mikent oda

³⁶ Egyházasbas.

Mihály aki meg fogatott, és aki el mentem hogy a' bőrök el vesztek a
szőköt, Bőröket ellopták szekérről meg fogadtatam.

Volté az tudtadra hogy azon két Nem tudtam
meg nevezet Czigányok lopni
indultak

Benevolum Examen

Michaelis Budai Zingari in facto Expillationis Curruum in Diversorio Alsó
Kasmarkiensi pronocite Subsistentium Comprehensi A(nn)o 1771. die
26^a Mensis Ap(ilis) in Possessione Felső Kásmark occasione in
captivationis elicatum.

Interrogatoria

Kinek hivnak ?
Hová való vagy

Responsoria

Budai Mihálynak
Felső Vadászra

Miert fogtak megh

Azért hogy egy Czigány Tarsommal
a' ki T(e)k(inte)tes N(eme)s Heves
Vármegyében Subits Pál Uram
Jobbágya, és Kitsiny Gyurkának
hivatta magát, egy zsák bárány
bőröket a mellyek nyoltzvan
darabbúl allók voltanak, egy
ponyvát, egy Fejszét, egy vászony
atal vetőt, egy kőpönyeget és egy
lekötő Szijjat, az Alsó Kásmárki
Vendeg fogadónál Szekérrel etzakára
meg alot Alsó Fügedi Zsidó
Szekeerérül, loptunk el.

Honnan jöttetek Berentsre

Kupárúl jöttünk de én Hegymegen
T(e)k(inte)tes N(eme)s Borsod
Vármegyében teleltem

Hol akadtál az el szőkött tarsodra a
kivel loptad a bőröket

Kupán laktomban ennek előtte ötöd
nappal hozzám akadt azon el szőköt
Czigány.

Egy értelemben volt é véletek
Czigány Lakatos András nevű a' ki a

Egy értelemben voltunk minnyájan,
mivel még a' Szálásunkon

Vendég fogadónál meg fogatott, és tanatskoztunk hogy mennyűnk lopni,
a ki Berentsén a Szálásan meg és ha a tolvajságban utol nem ertek
maradot Kolompár Gyurka nevű vólna együtt kóttettűnk vólna.

Benevolum Examen

Junioris Mishaelis Budai Zingari in facto Expillationis Curruum in Diversorio
Alsó Kásmarkiensi pronocite Subsistentium Comprehensi A(nn)o 1771.
die 26 Mensis Apr(ilis) in Possessione Felső Kásmárk occasione
incaptivationis elicatum.

Interrogatoria

Kinek Hivnak

Responsoria

Iffiu Budai Miskának

Vóltál é az Apaddal midőn az Alsó Nem voltam.
Kásmárki Vendég fogadónal, lopot
Bőröket és egyéb jószágokat.

Hát mert szóktél el az Berecsi Cserére Mert ijesztetek hogyha el nem
a' többi Czigányokkal edgyűtt szaladok büntelen is meg
fogadtatom.

Hát azt tudtad é hogy az Apád, Tudtam akkor hogy a Szálásra el
társaival, Bőröket lopot ? hozták azon bőröket.

Signatum in Possessione Felső Kasmark Anno Mense et die quibus Supra
I Cottus Abaujvariensis Substit Judlium
Paulus Jobb Fancsali
mp

*SOA. Abauj vármegye törvényszékének iratai, 365. doboz. Causa criminalium
(Trestné spory), Fasc. XVI. nro. 13.*

A Felsőkázsmárkon elfogott cigányok május 14-én kerültek Abauj vármegye
törvényszéke elé Kassán. A cigányok elfogásakor lefolytatott kihallgatás
jegyzőkönyvét mellékletként csatolták a perhez. A törvényszék valamennyi cigányt
bűnösnek találta fosztogatás és lopás vétkében, s fejvesztésre ítélték őket.

A törvényszéken Budai Mihály módosította vallomását: a bőrök ellopásában nem vett
részt, azokat Kicsiny Gyurka lopta el és magától vitte őhozzá.

Abauj vármegye kérésére az illetékes borsodi szolgabíró 1771. október 29-én
vizsgálatot végzett Hegymegen. Az ottani lakosok arról számoltak be, hogy soha
egyik cigány sem telett ott, sőt az egyiket nem is ismerik. Az egyikről tudták, hogy
előző télen „hegedűjével egynehány izben megfordult” a faluban. Arról nem volt
tudomásuk, hogy bármelyik cigány is megkárosított volna valakit a lakosok közül.

7.

1771. augusztus - szeptember. Alsótőkés, Kassa
Janó János kihallgatása és törvényszéki pere

7.1.

1771. augusztus 7. Alsótőkés
Az első kihallgatás

Benevolum Examen Joannis Jano Zingari A(Isó) Tőkésiensi die 7^a
Aug(ustus) 1771. peractam.

Kinek hivnak.	Janó Jánosnak.
Hol lakol.	A(Isó) Tőkésen.
Miért fogtak meg ?	Azért hogy Hroni Matyás névő A(Isó) Tőkési Embertúl Pénzt loptam.
Mennyi vólt azon Pénz ?	Mintegy 50 Forint lehetett.
Hová tetted azon Pénzt ?	Rész szerint meg ittam, rész szerint el lopták túlem, rész szerint Zsupcso névű Czigány és Kacsara fia nótelen, rész szerint pedig Ferkó névű Rozgonyi Czigány Leányánál, a' kivel gyűrűt váltottam maradot.
Honnét loptad, s miben volt azon Pénz.	Éczaka az Padon bocsatkoztam le az Kamarába s úgy vettem ki az Ládából azon Pénzt, mely egy ruhába vólt bé kötve.

Petrus Kelez
Ordinarius Judlium

7.2.

1771. szeptember 27. Kassa

Janó János vallomásának kiegészítése a törvényszék előtt

A(Isó) Tókéssi Molnár fiának uttyát Útyát nem állottam, de öszve mért állottad ell, és mit vettél el tőle? akadván vele az mely csakányokat vitt a Hámorbul, egyet elvettem túle.

Miszlókán micsoda Lopást tettél a Egy kőtelet loptam, azért vertek Qvartély háznál és miért verettél megh. megh a Biráktul.

SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 365. doboz. Causa criminalium (Trestné spory), Fasc. XVI. nro. 12.

A vallomás egy másik példánya ugyanott 6. sz. alatt található, Zupcsó János peréhez csatolva.

Janó Jánost szeptember 27-én állították Abaúj vármegye törvényszéke elé Kassán, akkor csatolták a törvényszéki jegyzőkönyvhöz az elfogásakor lefolytatott kihallgatás jegyzőkönyvét. A törvényszék bűnösnek találta és kötél általi halálra ítélték (laqueo enecandum decerni).

A törvényszéken Janó János részletesen elmondta, hogy mit csinált a lopott pénzzel. Kacsara fiának adott 13 forintot, Zupcsónak ötöt, a rozgonyi leánynak pedig 3 forintot, keszkenőt, egy pár csizmát. A többi részben elköltötte a cigányokkal, részben pedig különböző holmikat vásárolt. Bevallotta még, hogy az előző évben Alsótökésen 20 forintot lopott egy Hrabina nevű embertől, amit az apja „érette megadott”, 4 forintot pedig a sértett elengedett.

Az itt említett Zupcsó János perének csak a törvényszéki jegyzőkönyve maradt fenn, a kihallgatási jegyzőkönyv nem. Őt a törvényszék október 28-án 30 botütésre ítélte.

8.

1775. május 29., június 2. Sepsi ³⁷

A pénzlopással vádolt Kis István Maris és Bozsok Bori kihallgatása

Anno 1775to die 29^a May in Oppido Sepsi benevolum Examen.

Kinek hinak hova valo vagy

Kis István Maris, Gávára valo vagyok

Miért jöttél Sepsibe.

Eperjesre akartam menni, de félttem magam menni, és azért az Makrantzi

³⁷ A két gyanúsított a május 29-én tett vallomását június 2-án folytatta.

	vőgyön lévő tsap széken voltam már 12 héttől fogva.
hogya éltél az Utátul fogva az korcsmába	többet ettem az korcsmárosétt mind sem az magamétt
Miért fogtak itt meg	Az Strázsa mester fogatott meg egy bor kortsmán de nem tudom miért
hol akattál őszve az másik rabbal	Ő is Gávára valo, Bozsok Péter leánya már három hete, hogy oda jött hozzám ennek az apja Conventionatus Czigány
régen voltál Bozithán	Soha sem voltam
hátt az korcsmáros pénzt hogy loptátok el	Nem loptam én el semmi pénzt is
hova tettétek az ruhátokatt	Makrantzi korcsmárosnének adtam ki az fogház lyukán
hátt Pederbe mitsoda szoknát adtatok el	én nem attam el semmi szoknyát Péderbe, nem is voltam ottan
sokatt fertelmeskedtél az Németekkel	Nem tudom hányszor, de kétt ettzaka magam mentem ki Makrantzra.

Anno 1775 die 2^a Juny

beszéld el rendel hogy loptátok el azon Buzitai pénzt.
Mi ketten Bozsik Borissal haza felé indultunk, és N(agy) Idánál őszve
találkoztunk Turi Pannával, ő hitt bennünkett Buzitára, mivel már ott meg
sauditotta az kortsmáros ládjába lévő pénzt s ugy onnéd mentünk későn
éttzaka Buzitára, már akkor aluttak az emberek, ott az kamara ablakján bé
buiitt Turi Panna, és ki adta az ládából az pénzt Borisnak ugy az szoknyát,
leiblit, és az keszkenyőtt, avval el mentünk az erdőre és ott viradtakor fel
osztottunk az pénzel, nékem tsak 8 forint jutott, és az szoknyátt is, leiblit, és
keszkenyőtt, mi ketten Borissal hoztuk el, és ugy Péderbe Tzigány Mattyihoz
jöttünk, ott meg olvastattuk az pénzünkett azt mondotta hogy tsak 8 forint
jutt egynek, néki adtuk belőle csismára és az feleségének ajándékoztuk a
szoknyátt és leiblit

Tudta e Mattyi hogy azt a pénzt loptátok Tudta mert meg mondtuk neki, már többször is voltunk mi az ő házánál, tanított bennünket, hogy akár mitt vigyünk ő meg veszi.

Mi modon loptátok el azon pénzt Mi ketten Marissal, innend az Makrantzi kortszárul haza akarván menni, öszve találkoztunk Nagy Idánál Turi Pannával ő hitt bennünket Buzitára, azon pénznek el lopására, mivel meg sajdította, hogy az kamarába lévő ládába, egy gyűszűbe, és egy ruhába pénz vagyon, későn estve azért bé mentünk az haza alá, és ott az árok felül valo ablakon bément Panna, és ki adta az pénzt, viradta felé meg osztottunk az pénzel, az Jánoki erdőn, onnend vissza tért Panna.

SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 369. doboz. Inquisitio magistratualium (Výšetovania deliktov) , Fasc. VII. nro. 59.

A jegyzőkönyv végén NB alatt megjegyzés, hogy a buzitai, Antonyi nevű kocsmáros 60 vonás forintra becsülte a tőle elloptott pénzt. A két cigány nő pedig azt mondta, hogy az elloptott pénzt együtt itták el, illetve más cigányokkal „prédálták el”.

Mindkét nőt kiutasították Abaúj vármegyéből.

9.

1775. november 14. Sepsi

Tanúkihallgatás vásári lopással gyanúsított péderi cigány házaspár ügyében

Anno 1775. die 14 Mensis 9^{bris} in Oppido Sepsi, Contra in captivitas duas vagabundas puellas, furtis insimulatas, et Complices earundem Zingarum, et Zingaram Pederiensem, peracta est Sequens Magistratualis Inquisitio.

De eo Utrum ?

Vallya meg a Tanu hiti szerint, az Púnkösdi Sepsi Vasárkor, az Péderi Cziganynak s Feleségének minémű szövetségeket vette eszre, mostan Kassán raboskodó két tolvaj Kézi Kalmar Leanyokal; nem de nem

együtt tarsalkottak é ? ettek, ittak, barátkoztak é egymással, Circumstantialiter szövetségeknek mivoltat, minden modon beszélve el ?

Prima Testis Catharina Csajagy Consors Francisci Kovács Sepsiensis adjurata fatetur. Az Déutralis Pünkösdi Sepsi Vasárkor Korcsmaros lévén e Tanu vallya azt: hogy az Kassai Tómlóczben raboskodó egy Czigány, más Magyar leányzó az Sepsi Vasar előtt, mint egy két nappal jött e Tanu hazához, az alat szemmel látott gonoszsagott nem tud reajok mondani, hanem hogy az Németekkel ittak, s barátkoztak, azt latta, az Vasari nap pedigh midőn az nép az Vasarra gyülekezett, bé jött hozzaja az Pederi Czigány feleségestül, meg iván egy meszely bort, azonnal el mentek, az Bor aranak is meg adasat vissza térésekg halasztottak, hogy ezen alkalmatossagal az Kérdésben lévő két Leanzoval szembe sem vólt az Pederi Czigány, azt vallya, mint hogy akkor házánal sem vólt az nevezett két Leanzo, hanem vissza jövedelekkal, midőn az Vasarbúl meg tértek volna, ujra be jövéen az korcsmaban az nevezett Pederi Czigány feleségestül, ottan találvan az nevezett két Leanzott, hogy velek beszélt, azt látta, azutan egy icze bort töltetett magának, kinalta is eőket, de nem ittak az borabúl, mivel már akkor az Németeknek tötettek egy icze bort, azoknak Tarsasaga miat, ezeknek barátságat meg vetették, Mihelyest pedigh az Péderi Czigány feleségestül együtt meg itta az egy icze bort azonnal el mentek többbe az korcsmán nem is látta őket; Mely kevés ideig együtt valo Lételekbúl, hogy valamely szövetségek lett volna egymással, nem observalta. E Tanunak sokkal nagyobb Suspicioja vagyon Nagy Bodoloban lakozo Martaliczkinéra, és az mostani Makranczi korcsmárosnéra, Balognéra, mivel hogy ezek voltak az kik velek tarsalkottak, sőt Martaliczkinének meg fogattatasok előtt, vettek két kenyeret tiz polturan, kalacsot négyet, négy polturan, tötettek nekiek egy icze bort, és a midőn el kapatattak, szajábúl halotta e Tanu Martaliczkinénak, hogy ekképpen szollott nekiek: Meg modottam, maradgyatok othon, mert meg fognak, melybül ki teczik, hogy Martaliczkinénak, és Balognénak, kellett tudni az eő Gonoszsagokat, mint hogy alkalmas ideig Laktak is Martaliczkinénál és Balognénál. E mellett azt tuga e Fatens, hogy az megfogattatott Czigany Leány, fertelmesül karomkodott, mint valami Pusztai Katona, Atta teremtettével, és mas egyéb fertelmességekkel.

Harum nostrarum vigore, et Testimonio L(ite)rarum mediante. Sinat(um) Devecser die 20^a 9^{bris} 1775.

Stephanus Putnoký de eadem
I Cottus Abaujvar(iensis) or(dinari)us Judlium mp

Paulus Buza Ejusdem I Cottus
Jurassor mpia

SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 369. doboz. Inquisitio magistratualium
(Vyšetřovania deliktov) , Fasc. VII. nro. 59.

10.

1777. december 3. Vajda
*Mudri András, többféle lopással gyanúsított büttösi cigány
kondás kihallgatása*

Benevolum Examen Andreae Mudri Subulci Büttösiensis Varior(um)
furturor(um) Rei die 3^a Xbris 1777. Po(ssessi)one Vajda peractu(m).

Kinek hínak, hová való vagy ?	Mudri Andrásnak hínak Büttösi falusi Kondás vagyok.
Miért fogtak meg ?	Azért hogy az Luczai Jászai Vasar ellöt tavally Esztendőben bizonyos, Sertessel Kereskedő Embereket tolvajságunkal meg karositottuk.
Hogy és mikint kárositatattok meg ?	Négy darab Sertéseket eczakanak idejen túllök ell loptunk.
Kiknek Sertései vóltak azok	Amint azután ki tanultam a Szikszaiz Meszárosok Sertései vóltanak.
Kik vóltak a tolvaj tarsaid ?	Gaál Andris, akkori Péchy Gáspár Urnak kondása, és Mukor Jancsi Szúnyogh Sándor uram kondása.
Valaki más egyeb nem részes e ezen tolvajságotokban	Nem részes mert csak hárman vóltúnk.
Az Büttösi gazdak közül valakit nem vádolsz e orgazdaságal ?	Egyebet nem, hanem Turnyányzky Miskát, aki az Kereskedő Sertéseinek Büttöstre valo bé jöveteleket nékem meg jelentette, mondván egy néhány

Sertés jött bé az Hellységbe, jó vólna belülök valamit ki szakasztani. Melly szavaira, mint hogy már akkor az Bocskoromat le is vettem, aztat ujra fell kötvén, azonnal Vajdára mentem az felül említett tarsaimért, kikkel Büttösre vissza terven Fedor György Büttösi gazdának udvaráruul négy darabot közüllük ki szakasztottunk. Én ugyan házamnál marattam, ők az ell lopot Sertéseket Vajdára az Péchy Gaspar Urnak udvaraba hajtották, ahol más nap egész nap vóltak, kovetkezendó ejjel hajtottuk ki az Vajdai Sűrőre, ahol az hármát le vagdaltuk, az negyedik pedig ell szaladot, ez hova lett nem tudhatom.

Ki ki közüllöttök mennyiben részesült az ell lopot Sertések kozzül ?
Ki ki kétt oldal szalonnát vit ell, az aprolelja is alkalmasint egy arant osztodot fell közöttünk.

Az ell lopot Sertéseknek husát szalonnáját hova dugtátok
Én a magam részit Büdösre (sic !) vittem, a társaim pedig Vajdára bé vitték ottan hová tették nem tudom.

Igaz e az, hogy te loptad ell az Krasznyikon lakozó Szakács Andris Sertését
Én loptam ell, Jámbor Janos nevezetü Szent=Imrei Josephné Aszonyom bojtarával de annak az árát mar meg attuk 12 forintot, ki segítvén az kár vallot felet.

Sepsibe mért vertek meg
Más lopot kodmont engemet vertek meg.

Nem tudod é a társaid hol tartozkodnak mostanaban ?
Hallottam azt, hogy Gál Szalonnán, Nemes Borsod Vármegyében Vattay Uramnal, Mukor pedig Vilmanyban M(é)l(tósá)gos Fő Ispany eő Nagysaganal kondáskodnak.

Signatu(m) die et Anno ut Supra

per ordinar(ium) Judlium
Stephanum Putnoky mp.

SOA. Abauj vármegye törvényszékének iratai, 369. doboz. Inquisitio magistratualium (Vyšetovania deliktov) , Fasc. VII. nro. 59.

Mudri Andrást 1778. március 16-án állították Abauj vármegye törvényszéke elé, 100 botütésre ítélték.

11.

1778. április 27. Rozgony

*Gyuricsin András, lopással gyanúsított vajkóci cigány
kihallgatása*

Benevolum Examen Andreae Gyuricsin Zingari Vajkóczien(sis) A(nn)o 1778
die 27^a Apr in Po(ssessi)one Rozgony peractum.

Kinek hinak ?	Gyuricsin Andrásnak
Hová való vagy ?	Vajkóczon Lakom.
Miért fogtak meg ? Hol vetted ezen zöld Leiblit.	Nem tudom miért. Egy Legénke, az kit nem ösmerek az falú végén adta nékem egy Garasért.
Meg attad é néki az egy Garast	Nem adtam mert nem vólt
Minek kisirted tehát az Erdőbe azon legénkét ha Leibliját még az falu végén néked adta	Az utat nem tudván Bolyár felé, azt mutattam néki
Vald meg igazán nem de nem azon Bolyári Forgács névű Legénkétől nem csak az Leiblit el vetted, de Mentéjét is erővel el akartad venni, fenyegetvén őtet hogy meg ölöd, ha néked szép szerivel nem adgya.	Én erővel Leibliját el nem vettem, sem Mentéjét azon Legénkének el venni nem akartam, sem ölással nem fenyegettem.
Hát az igaz é hogy te azon meg	

fosztot Legénke előtt magad meg
vallottad, hogy már több Embereket is
meg fosztottál, az Erdőben, el vévén
túlek Szűreket, s más egyebet.

Sig(natum) Rozgony, die et A(nn)o ut Supra.

Petrus Kelcz de [---]³⁸
Or(dinarius) Judlium mp.

*SOA. Abauj vármegye törvényszékének iratai, 369. doboz. Inquisitio magistratualium
(Vyšetřovanie deliktov) , Fasc. VII. nro. 59.*

12.

1779. április 13. [Zsebes ?]

*Lopással gyanúsított bernádfalvi cigányok ügyében lefolytatott
tanúkihallgatás*

A(nn)o 1779^a die 13^a Aprilis in Negotio Zingaror(um) Bernadfalvensium
adjurati Sequentes.

Mich(ael) Makranczy Zsebesien(sis) An(norum) Cir(citer) 50. Joan(nes) Matiz
Zsebesien(sis) An(norum) Cir(citer) 34 Adjurati fassi sunt. Egy
alkalmatossággal öszve akadván a T(ekintetes) Desőffi Istvan Ur [---]³⁹
előtt Hrobar nevű, Mindszenti Emberrel, beszédben eredven véle, és
Lattván meszerül bizonyos Lovak őrző Cziganyt, kinek feleségére, a
Hrobár penzének el lopása nem csak gyanuságh volt, de az N(eme)s
Var(me)gye ellőtt verettetett is, az erant az Czigany eránt mondotta e
Tanúk ellőtt Hrobar mar Lassankent ki tudodik penzenek Lopása, ezen
Pasztor Cziganynak feleségét hijában kinzatták, mert másra sűl mar
most a Lopás, tudniillik a Kekes fiára, mivel eő sok izben a korcsmán
iván, az Eszterhajbul az bizonyos Leany [aki Polyák Menyecske]⁴⁰
Láttára az penzt szedte és költötte declaralván azt is, hogy Hrobar
Feleségének jobb esze lévén egy részét a penznek a Ládában maga
Ruhai köze a Ladába tekerve tartotta, maga pedig Hrobar más részit
penznek, csak az Ládában tartotta volna, mellyet a Tolvaj föl vervén a
Ládát ellopta, más resze pedig az penznek a Ruha közt maradt.

³⁸ Bizonytalan olvasatú nemesi előnév, talán Fülekinensis.

³⁹ Két szó elmosódás miatt nem olvasható.

⁴⁰ A zárójelben közölt szöveget a lap szélére írták x jellel.

SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 369. doboz. *Inquisitio magistratuum* (*Vyšetrovania deliktov*), Fasc.VII. nro.70.

13.

1782. november – december. Megyaszó, Felsődobsza,
Felsőkázsmárk, Kassa.

Lakatos Imre tolvajlással gyanúsított cigány ügyében keletkezett iratok

13.1.

1782. november 28. Megyaszó.

A megyaszói mezővárosi tanács levele a felsődobszai elöljárósághoz

Jó akaró Birák Uraink !

Mi a' kigyelmetek kivánságára az említett Imre nevű Czigant minthogy Helységünkben nem találtatott, Currenst botsátottunk utánna, az Apját meg fogattuk, és lántzra is tétettük, Szólnoki János Uram azt vallotta előttünk hogy hozzája menvén Dobszára a' meg fogott Czigán azt meg tudván hogy az övé lett légyen a' két ökör, még egyikett véle öt forintokba a' melyről Levelet is adott hogy soha szemére se fogja vetni azon gonoszságát, a' mely Levelet ezen emberséges emberek magokkal nagyobb bizonyásznak okáért el is vittek mi pedig maradunk

Birák Uraiméknak

Megyaszón 28^a 9^{bris}
1782.

igaz Szolgáji
megyaszai Birák
közönségessen

13.2.

1782. november 30. Megyaszó.

A megyaszói tanács újabb levele a felsődobszai elöljárósághoz

Jó akaró Felső Dobszai Birák Uraimék.

Mi Mező Megyaszó Városa Biráji, és Tanátsos férjfiái a kigyelmetek kivánságára az kigyelmetek leveliben említett Imre nevezetű Cigány Legényt meg fogadtuk és fogva is tartjuk mind addig mig kigyelmetek egy pár Emberséges Embereket hozzánk által nem expediálnak, kigyelmeteket hozzánk holnap napon el várjuk olly véggel hogy had halyák meg mint és mit fateal az meg fogott Cigány. Igaz dolog az hogy

mi elégge faggattuk a Legént de ő tsak aszt vallya hogy amidőn B(odrog) Kereszt Úrba ment vólna a' Vásárba mingyárt a' Dobszai Part alat együvé akadt Szónóki János Uramhoz és vele együtt ment az Zombori Vendég fogadoig, és ott meg részégitette a Cigány Legényt és árra kérte hogy onnan az Vendég fogadotúl hajtson el két ökrött a' másét és adgya el vagy Cserellye el és adgya az Szónóki János Uram kezébe majd gongyát fogja viselni, de mivel a Cigány jól ismérte az Szónoki Uram ökrét tehát ő azért nem hajtót másét hanem tsak az övét.

Mi pedig

Vagyunk Megyaszszon Anno 1782. die 30. 9bris⁴¹ igaz alázatos Szolgáji

Egesz Tanáts közönségesen.

13.3.

1782. december 1. Felsődobsza.

A felsődobszai előljáráóság levele a megyaszói városi tanácshoz

Az Ur isten álgya és szentelye betsüles Nemes Megy aszo Városa Nemes és Erdemes hüséges Biráit minden kívánt jokal.⁴²

Mi Felső Dobszai Birák recognoskályuk az ot meg fogot Czigány szavára mind ezeket a Tanu vallásokat akiket hitre vetünk, Valyák e szerint.

Primo Testis, Nagy István ezt valya hogy Szonoki Jánosal együtt indult ki a Falubul egész a Dobszai Vendég Fogadóig Miglen a többiek oda érkeztének akikkel a vására mentek színét sem láták a Cigánynak Molnár István Ágoston Mihály egész a Zombori Vendég fogadoig.

Secundo Testis, Tsobádi Betsületes Ember Szendi Péter is ezt Valya hogy mihent a Dobszai Parton ki ment mingyár a Dobszaiakhoz akkor Szonoki János is ott volt egész a Zombori Vendég fogadoig mind adig miglen az ökör el nem veszet együtt votak de a Cigánynak színét sem láták hogy Szonoki Jánosal társalkodot vagy ivot volna.

3tio Testis Tsak Ugyan Tsobádi Betsületes Ember Szalai Mihály ezt valya hogy az Imre Nevü Cigánt Tsobádon Gömöri János Nevü Ember vette fel akora de az Gömöri János le hajtotta a Lorul a Dobszai Mezőben és ott vette fel Szalai Mihály a Cigányt a maga Lovára 3 garast igirt Szalai Mihálynak az Imre Nevü Cigány de meg nem ata hanem Mingyár

⁴¹ Aláhúzás az eredeti szövegben.

⁴² A megszólítást az eredeti szövegnek megfelelően választottuk el szaggatott vonallal a szöveg többi részétől.

elszököt tüle és etzer meg ragata a Cigányt de Ujra el szököt tüle azota
soha szinit sem láta Szalai Mihály a Cigánynak a Zombori Vendég
Fogadoig és a Cigány ment a Tsobadiakal Golop felé a Dobszaiak akikel
Szonoki János ment a Dobszaiakal Monak felé de egy Uton sem ment
véle nemhogy egyet értet vola véle Szonoki Janos hanem mi Felső
Dobszai Bírák megagyuk ezen Tanu Valás tétel Levelet fel vet hitek
után mind ezeket valoták Melyet erősitünk Helységünk most folyo
Petsetyével meg erősitet Levelünket Tekintetes Nemes Zemplény
Vármegyében Megy aszo mező Városában Nemes és Erdemes Bírának
Ezel maradunk Mi Felső Dobszai Bírák igaz jo akaroi és kíványunk
minden jot áldást békeséget a Mai Szent Napot az Uristen tegye
szerentsésé vagy szentelye az Uristen kíványuk szivesen

Signatum Felső Dobsza Die prima Decembris
Anno 1782

13.4.

1782. december 2. Megyaszó.

A megyaszói városi tanács bizonyságlevele

Mi alább irt Mező Megyaszó Várasa Hites elől jároi praesentibus
recognoscallyuk, s egyszersmind adjuk értékre a kiknek illik ezen
Levelünknek rendiben, hogy Várasunkban tavaly esztendőben Tisza
Büdrül Lakosnak jött Lakatos nevezetü Újj Magyarnek Imre nevezetü
fia, a ki is T(e)k(in)t(e)tes Aba Újj V(á)r(me)gyében Situalt Csobád
nevezetü Helységben lakott, ittenn is az Attyánál meg fordúlt, és Felső
Dobszán lakos Szólnoki János nevezetü embernek még in A(nn)o 1781
B(odrog) Kereszt Uri Vásárkor az Zombori Csárdából két ökre el
veszvén, világosan ki sült, hogy ezen Imre nevezetü Újj Magyar lopta
el, kit is Benignum Examenre fogván előttünk illyen fassiot tett, hogy
Csobádrül Szalai Mihály nevezetü ember vitte az Lován egészen az
Zombori Csárdába, fizetett is három garast az Lóért. Szólnoki János ott
léven, ki intette, s azt mondotta néki, hajtsd el az ökrömet, ha pedig az
enyimet nem hajtod ki, hajtsd el akarkiét, tsak hajts mást helyébe
gondját fogom én viselni, de én nem mertem másét el hajtani, tsak az
Szólnokiét, én oztán azt a két ökröt, Szikszora hajtottam, tudtam hogy
az ökör 26 forintos, de én 22 forinton tartottam, Tisztelendő Plebánus és
Tisztartó Uram velem keményen bántak, én meg ijedtem, azt
mondottam hogy igasságért megyek Dobszára, de én oda nem mentem,
hanem Ventsellőre szaladtam, és Nyomtatáskor jöttem ide
Megyaszóóra.

Hogy mindezeket ekképen fatealta légyen Secundum benignum Examen
arrúl adtuk ezen Levelünket Várasunk Petséttyével megerőssítvén.
Signatum Megyasyszó die 2da Xbris 1782.

Fő Biró Munkátsi János
Petheő Mihály Szó Szólló
Balog Mihály Hites Személly

[L.S.]

Hites Notar(ius) Lisznyai D. Adám mp.

13.5.

1782. december 3. Felsődobsza.

A fesődobszai elöljáróság levele a főszolgabíróhoz

Edes Tekintetes Szolga Biró Uram Minden jott kívánunk az Urnak⁴³

Mi Felső Dobszai Birák kíványuk Tekintetes Ordinarius Szolga Biro Uramnak
mind ezeket tuttára adni hogy az Urbariom felől volt az Ur
Testimonialist szedni akor jelenteték ezt az dolgot hogy Szonoki János
kett Ökre elveszet Cigány lopta el a Zombori Vendég Fogadonal Katalin
Vásárákor mult Esztendeje Szonoki János meg lelte az Ökrét és a Tolvaj
Cigánynak az apjával megegyezet és a Cigány Nemes Zemplény
Vármegyebül Mező Város Megy Aszo Városából ide eresztetet a mi
Nemes Vármegyénkbe azért küldettek ide ezek a Rabok mivel ez a
dolog nem minket illett hanem Tekintetes Nemes Vármegye Érdemes
Uri Tagjait vagy Tisztjeit mi pedig Felső Dobszai Birák ezeket
atestályuk hogy Szonoki János Helységünkbe szüllettet és Nevelkedett
semmi illyetén dologba Vagy rossz tselekedetbe nem tallaltatot nem
esmertük Tolvaj Embernek lenni minthogy Portio Fizető Ember volt
magát minden Nyomoruság alá ata. Ezel maradunk mi Felső Dobszai
Birák igaz jo akaroi az Úr Ordinarius Szolga Biro Uramnak Signatum
Felső Dobsza die 3dik Xbris

Anno 1782

Felső Dobszai Birák
Fő Biro Orbán István
Szoszolo Tot istván
Hites Tarsai Nagy András
Szabo János

⁴³ A megszólítást az eredeti szövegnek megfelelően választottuk el szaggatott vonallal a szöveg többi részétől.

Bárány János
Petro Tömör Per me et Coram F(első) Dobszaiensi Notario

13.6.

1782. december 4. Felsőházsmárk.
Lakatos Imre vallomása

Benevolum Examen Emerici Lakatos Zingari in Furto unius paris Boum
accusati rei A(nn)o 1782 die 40 Xris in Poone F(első) Kásmárk occasione
incaptivationis elcitur.

Interrogationes

Responsiones

Ki a neved, hová való vagy ?	Lakatos Imre a nevem mostan T(e)k(inte)tes Nemes Zemplény Vármegyében, Megy aszón lakom.
Hát ezen T(ekintetes) Nemes Abaúj Vármegyében mellyik helységben laktál ez előtt ?	Ez előtt Fonyban laktam, de most leg közelebb múlt esztendőben Csobádon töltöttem egy nyarat és egy telet.
Miért költözködtél el Csobádrúl, és mikor ?	Most esztendeje Katalin Vásárákor indultam Csobádi Lakosokkal, és a Zombori Vendég fogadóban éczakára meg szálván, ottan éczakának idején F(első) Dobszán lakos Szolnok János nevű Gazda embernek egy pár ökrét elloptam, és azokkal mentem el, s vissza sem jöttem többé Csobádra.
Hát hova tetted azután a Szolnok János egy pár ökrét ?	Igyenessen el mentem azon egy pár ökrrel Szikszóra, a holott is, midőn bizonyos Zsidónak huszon két Vonás forintokon el akartam vólna adni, gyanúságban esvén, ottan minek utánna Arestáltattam vólna, azzal csaltam meg az ott való embereket, hogy én hozok bizonyoságot azon embertül, akitül az ökröket vettem, és úgy el bocsájtattván, el szöktem.

Observandum ezen egy pár ökör Tolvaj Czigánynak el szökése után Szikszai Plébános, és valamely Urasság Tisztyének kezénél maradván, el adódott Jánosdi Zsidónak 22. forintokon, és idő jártában a Kárvallott Gazda ember ökreinek keresése között azon Jánosdi Zsidónál ökreire reá akadván, az nékie vissza adódott hat Márjásokat fizetvén tartásáért.

Sig(natum) F(első) Kásmárk A(nn)o Die Locove quibus Supra

I Cottus Abaujvar(iensis) Or(dinarius) Judlium

Paulus Jóbb Fancsali

mp

SOA. Abauj vármegye törvényszékének iratai, 361. doboz. Causa criminalium (Trestné spory), Fasc. X. nro. 51.

Lakatos Imrét 1782. december 10-én állították Abauj vármegye törvényszéke elé Kassán. Egy év börtönre ítélték, közmunkával és három részletben elszenvedendő 150 botütéssel súlyosbítva.

14.

[1785] [Kassa ?]

Csuppely Erzsó szolgáló vallomása orgazdaság és lopások gyanúja miatt végzett vizsgálatban

Benevola Fassio Elisabetae Csuppely.

Kinek hivnak ?

Csuppely Ersának.

Hol lakol ?

Czéczen.

Kinél szolgáltál tavaly esztendőn ?

A' Fay Pál Úr Czéczei Tisztartójánál,
Kováts András Uramnál.

Mig ott laktál szolgálatba, nem vettel é valamit eszre, a' felől, hogy valami Czéczen lakós cigányok említett Gazdádhoz, valami lopott jószágot hortak vólna, és ha láttál, hallottál, vagy tapasztál (sic !) valamit beszéld elő. Elsőben is mit láttál ?

Én egyebet nem tudok, nem is láttam, hanem vólt gazdám Kováts András Uram rendelvén szekeret a' Czigányok alá, hogy ide s tova járkálhassanak; lattam hogy egyszer hoztak a' Czigányok említett Kováts András Uramhoz sok holmit, úgy mint: egy fél selyem paplant, egy ezüst paszamántos setetkék nadrágot; egy ujjas leiblit, mellynek az elei selyemmel vólt meg béelve; egy magos fejkötőt; két keszkenőt; egy

kárton párna hajat, a' mellybűl az Aszszonyom a' Leánykájának mindjárt kőtöt csinalt; azon kívül egy nehány selyem keszkenőt; láttam azt is, hogy most a' leg kissebb gyermeke is az Aszszonyomnak, selyem keszkenőt viselt, holott ennek előtte nem vólt több kettónél.

Hát valamit, vagy Kováts Andrástúl, vagy a' Feleségétúl nem hallottal ?

Hallottam azt fűleimmel az Aszszonytúl, hogy Csenétén vólna sok Jószága Beke Pál nevezetű embernél, a' mellyet mind Laczi hordott vólna oda. Nékem ugyan az Aszszonyom mindent ígért, jók is vóltak hozzám, csak hogy senkinek ki ne mongyam, a' mit láttam, s hallottam.

Hát a' Laczi Czigány, vagy más czigányok szajábúl nem hallottal valamit ?

Mikor a' fő kőtöt hozta valahonnan azt beszélte Laczi: Szegény ur vólt az kitűl a' főkőtöt hozta, mert semmi sem vólt egyébb nala, csak ez a' fejkőtő; egy tő tartó; egy selyem kar kesztyű.

Gondolkozz csak még talám még hallottál egyebet is ?

Azt beszélte egyszer a' Laczi Czigány Anyja hogy a' Fija Laczi, és Feri valahonnan hozott egy zajda portékát, a' mellyet nappal lévén bé nem hoztak a' házhoz, hanem az Uraság, úgy mint a Fáy Pál Ur Káposztás kertiben hagyták olly véggel, hogy ha majd bé estevedik, akkor fogják az Udvarba bé vinni; de úgy tartom hogy el lopta valaki utánnok, mert az Aszszonyomtűl hallottam ezt a' panaszt: hej jó lyán most el lopták vagy 100 forintot érő

jóságunkat, ugyan gyere csak keressük még egyszer, ha megtalálnánk, még tégedet is fel ruháználak belőle; a' mint hogy el is mentünk keresni, de sehhol nem találtuk.

De azt mongyák hogy Laczi Czigányt Én egyebet nem tudok hanem azt az Aszszonyod szereti is és talám hallottam Laczitól valamiért meg gonoszul is élnek együtt; mond meg haragudván, hogy haragjában bátran ha tudsz valamit, ne féllj mondotta: de hiszem jól van, mig semmit hogy azért valami bajod adhattam valamit addig nem legyék. hajtottak a' haztúl, de már most hogy olyan gyakran nem adhatok mint az előtt semmi betset nem adnak rajtam; de én bizony mindent ki fogok kiáltani osztán nem bánom akármit csinállyanak velem, egyszer lettem e' világra, egszer kell meg halni, én az Aszszonyt soha sem szerettem ez előtt, nem is szerettem vólna most is, de az Aszszonytól nem maradhatok; a' mint hogy magam is láttam azt hogy néha az Uram az Aszszonyt meg is verte azért; de ha az Aszszonyom szem ügyet kaphatott, mingyárt csókolgatta Laczit; de hogy egyebet cselekedtek vólna azt nem mondhatom, mert nem láttam.

Kit tudnál még ebbe a' dologba jó Nem tudok semmit; hanem azt Tanúnak lenni, ha már magad többet hallottam Czéczen lakos Bunda nem tudcz ? Borisnak a' szájából, hogy mondotta /:mondván:/ hogy ő tudja, hogy az a pár pistoly, bársony sűveg, és pénz a' melly Visolyban el veszet, az Uramnál vólna, mert ő betsülletes embertől hallotta.

Nevezte é előtted kitűl hallotta ? Azt nem nevezte, s világosan nem is mondotta ki, kitűl hallotta; hanem úgy vettem észre, hogy [---]⁴⁴ gondollya.

Hat most hogy fel jöttel nem szollott é hozzád a Tisztarto vagy a Tisztartone. A Tisztarto oda haza nem volt hogy fel jöttem hanem a Tisztartonétol fizetésembűl utra valot kérvén, kertt arra hogy valamit az Ura bestelenségére ne szolnek fog venni egy szoknyat és egy keszkenőt ajandékban.

SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 371. doboz. Inquisitio magistratualium (Výšetovania deliktov) , Fasc. IX. nro.46.

15.

1785. január 27. Jászó

Bacsó László vallomása a jászói előljáróság előtt.

A(nno) 1785 die 27^a Januarii Sequentia benevole fassus est. Ladislaus Bacsó Zingarus.

Hol laktál miolta az T(ekintetes) Imit amot.
N(eme)s Vármegye ki eresztett ?

Ki lopot 15^{dik} Januariusban az Janigda Gyuri, aki most passussával Hetényben Veled ? együtt Kassára küldettik.

Ki volt még veletek az lopásban , Kubo Kuptso Karácsányban lakos, és a Bacso fia(m), aki be küldettik.

Mit loptatok az Hetényben ? Két Lánczot, négy Ló takarot két tarisznyát kenyér, es szalonával egy pár Csismát, egy Ló vakarot, egy ludat.

Hová tettétek ezen Lopot Jóságokat ? Két Lánczot, Csismát, és egy Ló takarot Jászai Lakosoknál kenyérért el

⁴⁴ Bizonytalan olvasatú név, talán Lipai.

zálogosítottuk.

Az többi Jóságokat hová tettetek ? Ludat, szalonát, kenyeret meg ettük,
Lotakarot bocskornak az lábunkra
csináltuk.

Ezen benevolum examen általunk peragáltattott Jászson. Die 27^a Januarii
A(nno) 1785.

Jászai Birak.

*SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 371. doboz. Inquisitio magistratualium
(Vyšetrovania deliktov) , Fasc. IX. nro. 63.
Abaúj vármegye törvényszéke 1785. január 28-án 30 botütésre ítélte Bacsó Lászlót.*

16.

1785. március 12. Felsőcéce
*Tanúvallomás a cécei tisztartó megbízásából tolvajlásokat
elkövető cigányok ügyében*

De eo Utrum ?

- 1) Szamlalyon ellő és neveze meg őket, azon Cziganyokat, a kik ide F(első) Czéczére, elmúlt 1784^{dik} esztendőben kerültek, és igaz é az hogy ejel napal, dorbézoltak korhelyketek, vereketek, és iszszonyu karomkodasokat véghez vitték ?
- 2) Tudgya é, vagy halotta é, hogy ugyan tsak azon Cziganyok, sok fele Lopasokat tették, az uton járókat, meg fosztottak, és minden féle portekat ide Czéczére, vagy masuva hordtak.
- 3) Kinél tartoztattak magokat, azon Cziganyok, és igaz é az, hogy T(ekintetes) Faj Pál Ur Tisztartója, Kovats Andras maga Lovain Vasarokra hordotta, az maga hazanal tartotta, sótt, midőn az Falussiak azokat, meg fogni akarták volna, azoknak mindenképen partyokat fogta.
- 4) Hallota é, vagy tudja kinek adtak az lopot Joszagból, vagy kihez hordtak, cserélygeték, azokat szamlalyon, és beszélyen ellő, kinél mi legyék vagy tanáztatik.

Primus testis Johannes Juhász Czetzensis Annor(um) Circiter 60. Pauli Fay.
Secund(us) Testis Adamus Bartzai, Czetze(ensis) Annor(um) 43 Ötvösianae.
Tertius Stephanus Kutsura Czetze(ensis) Annor(um) 44 Teglasyanum.
Quartus Andreas Homa Czetze(ensis) Annor(um) 39 Horvatiánae. Omnes
praespecificati Testes deposito Juramento punctum Deutri confirmant, et

nominant omnes eos qui invinculati sunt eademque Socialitate esse huc referentur etiam illi qui sibi fuga consuluerunt, Ladislaus quippe Lakatos, N. David, et Here; Ad 2um Tudják a Tanuk hallomásbul, hogy Lopások estek, de kik által meg nevezni nem tudják; hanem az harmadik Tanu gondolja onnan hogy az meg nevezett Cziganyoknak kellett lenni, mivel örökké ittak korcsmákon, holott pedig keresetek után sem az Czifra Járásba, sem az szünetlen italba modjok nem lett volna; Ad 3um Punctum Deutri omnes [---]⁴⁵ confirmant. Ad 4um Tertius in Ordino Testis Stephanus Kutsura, Specificat apud fratrem suum Georgium propria caligis una Curru linteo in Pignore a Joanne Lakatos ad 7. Marianos locatum esse⁴⁶; quod mihi etiam pro [---]⁴⁷ exstiti, reliqui nihil.

Actum in Possone F(első) Czetze die 12a Men(sis) Martij 1785.
praesente Jurassore Samuel Horvath de Palocz mp.

SOA. Abauj vármegye törvényszékének iratai, 371. doboz. Inquisitio magistratualium (Vyšetrovania deliktov) , Fasc. IX. nro. 48.

17.

1785. július 11. Kassa

A lopással gyanúsított Kis Matyi Sára vallomása

Benevolum Examen Sarae Kis = Matyi Szakalyiensis Zingarae, ob suspicionem furti interceptae.

Mi a neved ? hová valo vagy ? Van é Kis Matyi Sari a nevem Szakalyban ferjed, s hogy hijak ? való vagyok az Ferjemet Balogh Gyurinak hivjak, a Bagameri Uram Fundusan Lakunk.

Miert hoztak a T(ekintetes) Nemes V(á)r(me)gye Tömlöczeben ? Azert hogy mult Ujhelyi Vasarúl az ferjem haza felé jöven, a Király Kutnál egy kanalat lelt, mellyet nem tudván ezüst e vagy más materia Kassára bé hoztam árulni egy botban (sic !), azonban a botos gyanusagban veven,

⁴⁵ Olvashatatlan szó.

⁴⁶ A tanú György nevű testvéréhez zálogba kerültek ruhadarabok (gatya, kötény) Lakatos Jánostól.

⁴⁷ Olvashatatlan szó.

hogy Loptam azon kanalat, a Város
hajduja által meg fogatott, s a Város
Birájához vitetvén, onnét a N(eme)s
V(á)r(me)gye Tömlöczeben
küldettem.

Hazucz Te rossz Aszony mert az Urad, En nem Loptam, de az Ferjem sem
vagy Te azon kanalat Loptatok, s vald Lopta, hanem a mint meg
meg kitül Loptatok? mondottam, a Király Kutnál találta.

Hiszen Ti más tolvajságban is Mi soha semit sem Loptunk, a kanalat
találtatok már vald meg azért találta az Uram.
igazan hol loptatok azon kanalat.

Cassoviae die 11a Julij 1785.

Per Steph(anum) Jósa
V(icem) Fiscalem mp.

*SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 371. doboz. Inquisitio magistratualium
(Vyšetrovania deliktov) , Fasc. IX. nro.70.*

Kis Matyi Sárát 1785. július 15-én állították Abaúj vármegye törvényszéke elé.
Vallomását kiegészítette azzal, „hogy azon kanalat nem lopta az Ura, hanem az
Pálházi Kondás Balog László nevezetű Czigány /:a ki Testvére az Fatens Urának:/
adta nékie akkor midőn ő az említett Ujhelyi Vásárra járt volna; Balog László pedig
hol vette azon kanalat hol nem ? ő nem tudja”. A törvényszéki ítélet ezek után 24
botütés volt.

18.

1785. augusztus 6. Torna

*Tanúvallomások a Hegyalján tolvajlásokat elkövető, a lopott
holmit orgazdáknak szállító zsarnói cigányok ügyében*

Anno 1785 die 6^a aug(usti) in Oppido Torna, talem uti sequitur, peregimus
Inquisitionem Magistratualem.

De Eo Utrum

1°

Igaz é Tanú, hogy elmúltt 1784. Esztendőben Keresztelő Szent János napjára
esendő Tokai Vásárra Zsarnón Lakos Nemes Papp János Uram maga

szekerén, ugy Czéczey Tisztartó Kovács Andras Uram is maga szekerén oda voltak Tokajba ?

2°

Hát az igaz é ? hogy Kovács András Uram oda való mentiben, maga szekerén, egy Sereg cigányokat küldött le, kik ottan bizonyos Lopásokért meg is Fogattattak, és a lopott Jóságot, az ő Kegyelme szekerére horták, mellyet el tévesztvén a Czigányok, elsőben Papp János Ur(am) szekerére tették fel, úgy mint két zsák életet, és két zsák ruhát, ugy annak utanna megismervén, nem Kovács András Ur(am) szekerének lenni, újjabban Kovács András Ur(am) szekerére által vitték.

3°

Hát azt hallotta é a Tanú, hogy azon éjtszaka, a Tisza partyán bizonyos Ládát, az említett cigányok őszve Törtek, és holmi ruhát belőle ki szedtek volna.

4°

Úgy é Tanú hogy Somodiba Lakos Zsigray András Ur(am), azon Vásári alkalmatossággal, el lopott ruhát mingyárt nyomozta, és szinte olyan ruha Papp Andrásné Aszszonyom Leányán látszatott, a mint említett Kárt vallott ember panaszlotta, és imitt amott tapogatta, holott Papp Andrásné Aszszonyomnak annyi Tehetsége nem Lévéen, hogy olyan ruhát tsináltatott volna említett Mária Leányának, mivel annak előtte inge se volt jó, és tsak azóltátúl fogva ruházkodott meg a leánya, miolta Czéczére jár az Sógorához, és azon Czigányokkal az Vásárokat úzték.

Prima Testis Nobilis Anna Kassay Consors Nobilis Josephi Lovász Annorum 24. adjurata examinata fassa est ad 1um Igaznak vallya lenni e Tanú hogy el múltt 1784 Esztendőben Nem Keresztelő Sz(ent) János, de Demeter Tokai Vásárnak alkalmatosságával Zsarnón Lakos Papp János Ur(am) maga Szekerén Tokajba lement, mivel oda való mentében szem közt találta e Tanú, de Kovács András Uram oda volt é nem é, nem tudgya. Ad 2um Bizonyosan Zsarnay György Uramtúl hallotta, és más egyebektúl, hogy említett Vásárra Kovács András Uram maga szekerén, egy Sereg cigányt küldött le, kik ottan el követett Lopásokért, az Rátkai Mezőn az Vendég Fogadónál meg is fogadtattak, és e Tanú szeme láttára, levetkeztettvén őket egy bizonyos Széplaky Ember, sok holmi portékát, az nadrágjójából kiszedett, ugy mint dupla aranyat, egyéb fehir pénzt, petsétnyomókat, petsétlő késkéket, selyem keszkendőt, mellyek mind az Nadrágjából omlottak ki, azon kívül a Szúr újjából Magos Sarkú Karmazsin Csismát is fordított ki, ezek után erőssen

Szekér oldalához kötözve lévén, reménykedett, hogy ősze kötött Karjait meg eresztenék, mivel semmi több nálla nem lenne, mert Kovács Andrásné Aszszonyom, és az eőtse Katona Papp Estván Ur(am), a többi lopott jószágot magokkal el vitték, el szaladván ezeknek megfogattatások után azon kívül 60 Forintot is el vitték, és sok holmi egyebet, melyet a Czigányok az ő Szekerére hortak, hogy pediglen Kovács András Uram Szekerére két Sák életet, és két Zsák ruhát, Papp János Ur(am) Szekerérül által vittek bizonyosan közönséges hirtől igaznak lenni hallotta, mivel Papp János Ur(am) mások előtt igaznak lenni beszélte. Ad 3^{ium} audita refert; Ad 4um Azt is hallotta az Tanú, hogy Somodiba Lakos Zsigray János Ur(am) bizonyos ellopott ruháit nyomozta, és szinte olyan ruha Papp Andrásné Aszszonyom Leányán Látszatott, amint említett kárt vallott Zsigray András Ur(am) panaszlotta, Láng szín szoknya, Sárga Vászony lévén alatta, holott Papp Andrásné Aszszonyomnak annyi tehetsége nem vala, hogy olyan öltözetet tsnáltatott volna Mária Leányának, mivel ennek előtte inge se volt jó, és tsak azóltátúl fogvást ruhászokodott fel, Papp Mária, miotátúl fogvást Czéczére jár, a Sógorához Kovács András Uramhoz, és az megfogattatott Czigányokkal a Vásárokat úzi.

Secundus Testis Nobilis Joannes Zsarnay Annor(um) 33, adjuratus examinatus fassus est, ad 1um nihil. Ad 2^{dum} jelen volt e Tanú akkor, mikor a mint mongyák a Czéczey Czigányok a Rátkai Mezőn meg fogattattak, és le vetkeztettvén őket, az Nadrágjokból sok holmi portéka, Selyem Keszkenő, Arany, és ezüst pénz is ki hullott, és egy pár Veres Karmazsin Csizmát is a Szúr ujjából kifordítottak, mondván a Czigányok hadnának nékiek már békét, már több semmi nem lenne nálok, mert Kovács Andrásné Aszszonyom, a Többi holmit maga Szekerén el vitte, el szaladván ezeknek megfogattatások után. Ad 3^{ium} Audita refert ex Communis Fama. Ad 4um aequae audita refert, hanem azt bizonyosan tudgya, hogy Papp Andrásné Aszszonyomnak, annyi Tehetsége nem volt, hogy olly hirtelen maga Leányát Máriát, és olly frissen tisztességessen fel ruházta volna, mivel ennek előtte inge se volt jó, és tsak azóltátúl fogvást ruhászokodott meg az Leánya Mária, mioltátúl fogvást Czéczére jár a Sógorához Kovács András Uramhoz, és az megfogattatott Czigányokkal az Vásárokat úzik.

Harum Nostrarum Vigore, et Testimonis Litterarum Mediante Actum Anno, die Locove, ut Supra.

I Cottus Tornensis Or(dinarius) Judlium
Antonius Szeldmayer.

SOA. Torna vármegye törvényszékének iratai, 405. doboz. Inquisitionum magistratuum (Nesporové konania - vypocúvanie), Fasc. IV. nro. 60.

Martinidesz László és Szeldmayer Antal szolgabírók nem a cigányok miatt kezdtek vizsgálatot, Kovács András orgazdaságára akartak fényt deríteni. Az eljárás folyamán derült ki, hogy Kovács cigányokkal is kapcsolatban volt, ekkor végeztek külön vizsgálatot a cigányok szerepéről. Az egész ügyben Szeldmayer 1781. augusztus 17-én tett összefoglaló jelentést a vármegyének, de ez a cigányok sorsáról nem nyújt több információt, mint az itt közölt jegyzőkönyv. Az eddigi kutatásaim során még nem találtam nyomát, hogy az ügyben sor került volna törvényszéki tárgyalásra.

19.

1786. december 5. Miskolc

Lopással gyanúsított cigány lány vallomása a szenátus előtt

Anno 1786. Die 5a Decembris Sub Senatu Privilegiati Oppidi Miskólc sequens Juditha Danyi Benignam Examen peractam est.

Kinek hivnak ?

Danyi Jutkának, Miskólczra való 14. esztendős Reformata vagyok.

Hol vetted azon bádóg sótartót, a' melly a házatoktól el hozattatott ?

Tegnap múlt egy hete estve Miszerné hozta hozzánk olykor amidön Apám Uram az Erdőre, Anyám aszony pedig a' Vásárra vóltak, ki is azt mondotta nekem hogy adjam el, kérdvén tőle hogy hol vette azt mondotta hogy bizonyos kóldús aszonytól vette egy garason, küldötte pedig én tőlem először egy Zsidónéhoz, de az meg nem vévén, ismét Tranp András Lakatoshoz küldötte, azt mondotta hogy 6 garason tartsam, s úgy tartván a' Lakatos 3 garason vette meg; mellyet én fel vévén Miszernének által adtam.

Ne hazud, hogy más adta vólna neked a' sótartót mert magad loptad a' Kerekes Úr házában lakozó

Én nem loptam, azt sem tudom ki vólt.

Normalis Zsidó Praeceptortúl.⁴⁸

Mit adott hát egyebet még a' Semmit sem adott nekem, a' sótartó
kezedbe Miserné? árából sem adott.

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XIV. nro. 92.
Feljegyzés a külzeten: „A' só tartó a' kár vallotttnak vissza adatott”.

⁴⁸ Zsidó iskolamester, I. a Szómagyarázatokat !

Lólopás, lócserelés, lóeladás

20.

1762. szeptember 29-30. Siklós.

Markovics Bartoly elleni úriszéki per, az ügyben szeptember 6-án keletkezett szolgabírói levéllel⁴⁹

Anno 1762. Die 30. Mensis Septembris in Castro Siklós⁵⁰ ...

Levata Causae.

Excell(entissi)mi, ac Illustr(issi)mi Domini Comitis, D(omi)ni Caroli de Batthyán Perpetui in Németh Uj = Var et Siklous Aurei velleris Eqvitis, qva tamen Jure gladij pollentis adeoq(ue) Competentis M et A.

Contra et adversus

Invinculis adstantem Bartholomeum Markovics ut manifestum furem et I.

Et pro Alte titulato Ex(ce)ll(entissi)mo D(omi)no Comite M et A Nobilis Valentinus Botka, Ord(inarius) Fiscalis penes praerogativas suas fiscales gravi cum qverimonia detegeret, Mi képpen ezen gonosz Tolváí rab személy, ki mind Isteni, s mind Világi Törvényeknek kemény büntetéssével nem gondolván, most foló esztendőben megh esset Sz(ent) Iván holnapan Petarda nevő ezen T(ekintetes) Baranya Varmegyib(en) lévő helységből egy kancza lovat ell lopni, s e képppen keservessen szörzöt javátul felebarátyát meg fosztani, s héhetü több hasonló tolvajlasokat is el követtni seminek alitot, kihez kepest kévanya az M(éltóságos) Uraság Fiscalis Procatorja, hogy ezen Tolvaj rab személy előszer is több tolvaj társainak és gonosz cselekedetinek ki nyilatkoztatására minden gradusok által keményen megh csigasztassék, azutan ... magának meg érdemlet büntetésere, masoknak peddigh retöntü pildajára föl akkasztassék.

Mely abbéli Actionak nagyob vilagosagára producalya a maga szája vallasát sub A. Banna Mátyás Vice Szolga Béro Uram levelét sub B. litteris, s az szerint Torvényt Vár.

⁴⁹ A levelet az úriszéki tárgyalás alkalmával másolták hozzá a jegyzőkönyvhöz.

⁵⁰ Itt az úriszéken jelenlévők felsorolása következik: Hoitsy Mihály baranyai alispán, Adamovics Ferenc vármegyei esküdt, Mitterpacher János vármegyei aljegyző, Strobel Zsigmond jószágigazgató, Stipsics Mátyás siklósi provizor, Taucher Jakab bólyi provizor, Boda Imre főszolgabíró, Hoitsy Benjámín alszolgabíró.

Benigna Examen

In Castro Siklós I Cottui de Baranya adjacentibus die 29^a Septembris 1762
peractum.

Mi neved, hova való, hany
esztendő, és mi hiten vagy ?

Markovics Bartoly, Siklousi Uj
Polgár 38 eszten(dős) papista.

Mikor, ki által, s mért fogadtattál
meg ?

14 Septem(bris) fogatatt(ott) meg
Exactor Uram a kancza lóért
melyet Dardai Embernek Gyoró
csikosnak adtam.

Hol loptad, mikor, és kitől azt a
kanczát ?

Soha sem lopta(m) tsak egy
fohagymát és nem hogy lovat
loptam volna, ezt a kanczat is
Pétsen cseriltem Siklosi Birotul
Bitsaktúl, vett [---]⁵¹ lovan,
Szimandli vendig fogadójanál az
Utzan Sz(ent) Mihaly napja előtt
cir(citer) 10, 12 napal Ivan névő
Horvathul. Kik mondották misme
od Derna⁵².

Ki volt jelen a Cserin és
aldomáson ?

Senki sem csak magam és a
Horvátok. Adomást ne(m) ittam
mert Szombath volt, melyb(en)
nem iszom bort.

Nem igaz. Mert te ezt a lovat
Sz(ent) Ivany nap tájb(an)
Petardai Embertül, Gyuras
Antantul loptad ?

Nem loptam.

Alicsd elő tehat az embert kitül
cserélted, mint petárdaj ember elő
alitott téged Dardai Jankovics
Gyuró.

Hogyan alithassam elő ha tsak
Utána nem mehetek.

⁵¹ Tintafolyás miatt olvashatatlan szó.

⁵² Horvát, jelentése: Dernyaiak vagyunk.

Act(um) Ut Supra
Emericus Boda I Cottus de Baranya Ord(inarius) Judlium mp

Bizodalmas jó Ur(am)
Szolga Biró Uram.

Ezen Dardai szeginy ember die 20^a Men(sis) Julij itt Dardán Siklosi Bartol nevő Cziganak lovat ell adott in fl(ore)nis 8. Üdővel, és az Terminusra meg nem adhatván, azon nyolcz forintokat tehát kintelenitettett egy kancza barna lovat ell venni, mely kancza lovat is meg ismérte Petardai Ember ezen szegeny embernél, vissza kölletett adatnom velle, kire valo nézve kérem sógor Uramat, ennek az szeginy embernek lovát vissza adatni ne terheltelessék, eöet pedigh Tömleczbe tetetni, mert az bizonyos, hogy ell lopták Petárdárul azon kancza lovat, körösztlő Sz(ent) Janos nap taján in mense Junio. Ezek Utan jó akaratyáb(a) tovaab is magamat recomendávan. Maradok
Bizodalmas jó Ur(amnak)
Szolga Biró Ur(nak)
raptim dardán die 6^a 7^{br}(is) 1762.

Köteles Szolgaja
Bana Matyas
V(ice) Szolg(a) Biró mp

.....

Michael Hojtsi I Cottus Baran(nya) Ord(inarius) V(ice) Comes
qva Praeses mp

Franciscus Adamovics qva Convocatus mp
Joannes Mitterpacher I Cottus de Baranya V(ice) Notarius qva
Convocatus mp

Sigismundus Strobel Bonor(um) et Rationum Exactor mp
Mathas Stipsics Provisor mp
Georgius Rosányi Rationista Siklosien(sis)
Coram me Emerico Boda I Cottus de Baranya Ord(inarius)
Judlium mp

Coram me Benjamin Hojtsi I Cottus de Baranya V(ice)
Judlium mp

BML. XI. 606. A Batthyány – Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. Protocolum Sedium Dominalium Civilium et Criminalium Inclyti Dominij Siklos ab Anno 1756 usque 1766. 399 - 403. p.

Az úriszék ítélete szerint Markovics Bartolyt kiengedték a siklósi várbörtönből,

vissza kellett adnia a lovakat és 8 forint kártérítést fizetnie.

21.

1778. május - június. Miskolc.

Balogh Dávid és Rézmíves Mátyás elleni lótolvajlási per

21.1.

1778. május 27. Nagymihály.

Esetrajz

Species Facti

Berzéken lakoss Csecskedi György utazván múltt Télen, és ki fogván a két Lovát a Szekerébül, mind a kettőt el lopták, s a Szekerét úgy hagyták, és semmi nyomában nem akadhatott; hanem most múltt Áldozói Miskolczi Vásárkor Tóth János nevű Ember kezénél egyik Lovát mes esmerte, Tóth János pedig Balogh Dávidtól cserélvén, Balogh Dávid incaptiváltatott; ő ismét ugyan itt a Vásárban Rézmíves Mátyásra reá találván, a kitűl vette mind ezen Lovat, mind pedig a másikat amelyet Keresztes Púspókiban lakoss Pásztor Istvánnak adott, Rézmíves Mátyás is incaptiváltatott, és ő is meg vallyá, hogy ő valamelly Társával együtt adta mind a két Lovat Balogh Dávidnak, Rézmíves Mátyás pedig már nem tudgya Urat (sic!) adni, hol vette, azt mondgya ugyan hogy Tárkányi Embertől cserélte, de nem tudgya meg bizonyítani, és egyenesen ő általa lopattatott el azon két Ló.

Mind a két Ló resignáltatott Csecskedinek.

Ezen Tekintetes Nemes Borsod Vármegyében helyheztetett Nagy Mihály nevezetű Helységben lakos Balog Dávid és Balog György valamely lopott Lovaknak tudatlanságbul valo meg vásárlása mijat meg akattak. Mivel hogy azon jószágra saját gazdája a mostan meg esett Miskolczi Vásárban rája esmert. De hogy ők nem ugy mint lopot jószágot, hanem mint igaz jószágot ugy vetik meg a már Incaptiváltatott Czigánytól. Aravaló nézve kívánták magok igasságokat legitimaltattni mi általunk. Amint is előnkben hivatuk azon Embereket kiknek jelenlitiben megvásárlota azon lopott két lovakat, az fekete lóért, mely emelgetös volt. Adott tizenhárom márfjást. Az pej loirt pedig adott más fejr lovat. Mely közzötök meg esett vásárlásban az áldomást is együtt iták meg Sárkány Istvánnal és Ifju Veres Kis Istvánnal, kik is Bona fide Attestalnak mellettek e dologban. Mi peniglen nem tsak e most meg eset dologról hanem telyes életéről is Attestalunk ezen meg nevezett helysigünk lakos Cziganyok mellett, hogy miolta kösztünk laknak még csak gyanuság sem férhetett hozzájuk az ilyetin matérjában anál inkáb

végben vitele a Tolvajságnak. Ami pedig az Lovaknak kizűl kizre való adását illeti hogy kiki magájéval meg elégedgyen ha vissza adatik azt itéltük. Melyet ha nem akarnának is velek Effektuáltattuk. És ezen meg nevezett két Uj Magyarok minthogy velünk egy terhet húzóok, adózók, Quantumot fizetők s Biró parancsolattyára minden szükséges dolgokban elő álló hiv szolgálak légyenek Praesentibus Recognoscaljuk és Attestaljuk s helysigünk szokott élő petsettyével meg is bizonyityuk. Signatum Nagy Mihály, Die 27ma May 1778.

[L.S.]

Fő Biró Nagy János töb Eskütyeivel

Juratus Notarius Franciscus Vásárhelyi

21.2.

1778. május 30. Miskolc.

Balogh Dávid és Rézmíves Mátyás vallomása a szenátori széken

Anno 1778. die 30a May peractum Benignum Examen.

Kinek hivnak etc. ?

Balogh Dávidnak, Nagy Mihályról való, 40 Esztendő Pápista vagyok.

Hol vetted azt a két Lovat, a mellyet most Áldozói Vásárkor tőled elvettek ?

Nagy Mihályon, Rézmíves Mátyás nevű Bábai Czigánytól, egy fekete, másik pej volt, Húsvét előtt mint egy két héttel vettem.

Hová tetted azt a két Lovat ?

Ide a Vásárra hoztam, egyiket Keresztes Püspöki Embernek Pásztor Istvánnak cseréltem, a másikat pedig Nagy Mihályon lakoss Tóth Mihály Jánosnak cseréltem.

Amelley két Lovat cseréltél Pásztor Istvántól, és Tóth Mihály Jánostól, hová tetted ?

Az egyik Negyedfű pej Lovat, Nagy Mihályon lakoss Endrédi János Nemes Embernek tiz forinton egy márfáson, a fakó Lovat pedig Dorogmai Korcsmárosnak Fegyverneki Mihálynak cseréltem egy Sárga Lóért.

Hát a Sárga Lovat, a mellyet a Poroszlai Péter nevű embernek

Dorogmai Korcsmárostól cseréltél, cseréltem egy nagy fekete Lóért.
Kinek adtad ?

Hát azt a fakó Lovat hová tetted ? Felföldiek zabot vittek Pestre s azoknak cseréltem egy kiss fekete Lóért, azt a kiss Lovat pedig Gelejen lakoss Sinka Miklós Vejinek adtam cserében, azért egy rossz Lovat adott, azt el adtam hat forinton Nagy Mihályon lakoss Hajdú Mihálynak.

Extradatarum per Juratus Ordinarius Notarius A(lexander) Csorba mp.
Obs[ervantia] Maga is meg vallotta Rézmives Mátyás, hogy őtöle vette Balogh David, és Balog György a két Lovat, ezek Szabadon el bocsájtattak, Nagy Mihályi Helység Testimonialissa mellett.

Anno 1778. 30a May Sub Sede Senatoriali Sequens Benignum Examen
peractum est.

Kinek hivnak etc ? Rézmives Mátyásnak, Bábáról való
30 Esztendő Kálvinista vagyok.

Miért vagy Rabságba ? Azért, hogy egy fekete Lovat húsvét előtt ell adtam Nagy Mihályi Czigánynak és most Áldozó Vásárákor egy Berzéki Ember reá ismert.

Hát hol vetted azon lovat, amelyre Az Emódi Kortsmánál cseréltem reá ismert azon Ember ? Húsvét előtt egy magyar Embertől Tárkányrúl valónak mondotta magát, én adtam más egy fekete Lovat érte és nekem meg tódta 3 Márjással, azt a Lovat pedig Bábán lakos Budai Mátyás Bátyám adta 10 forintért, azon 10 forintal pedig nekem adós volt a Bátyám.

Kinek hivják a tarsodat és eő Balog Jánosnak hivják a Ló pedig mitsodás lovat tserélt ell az Emódi mellyet ell tserélt pej volt de nem tudom herélt volt vagy Kantza, neki is pej Lovat adtak érte Balog János Korcsmánál ?

pedig azt az Lovát úgy szerzette, hogy Bábán lakos Ókrós András Czigánytól vette 10 forinton az a Czigány a Bay László Uram portáján lakik.

Voltál e régen Ujhelybe ?

Azt se tudom merre van soha se voltam, hanem Tarcalon, Mádon voltam dolgozva.

Mikor azt a Lovakat az Emődi Korcsmánál cserélted a Tárkányi Emberrel látta e valakik ?

Az Emődi Korcsmánál kezdtük ugyan az cserélést, de ott véghez nem vihettük, hanem csak közel a Kortszmához az útba cseréltünk de jelen senki nem vőlt a ki látta vőlna a cserénket, hanem az ott lévő akkori Kortszmáros talán halhatta.

Hallod e Rézmives Mátyás mint Valamint meg mondtam az Emődi hogy a Ló megkerült gazdája Kortszmánál cseréltem Tárkányi találkozott, vald meg igazán hol Embertől. vetted könnyebben lesz dolgod ?

Hány Lova vőlt azon Tárkányi Három vőlt. Embernek ?

Extradatarum per Juratus Vice Notarius Gabrielem Kalló mpia

21.3.

1778. június 20. Miskolc.

*Tárgyalás a városi bíróságon*⁵³

Anno 1778 Die 20a Juny in Regio Coronali Oppido Miskoltz I Cottui Borsodiensi adjacente coram Sede Praetorali antelati privilegiati Miskoltz.

Levata est Causa

Nobilis Domini Andreae Szalay qua modo facti Oppidi Miskoltz Ordinarii Judici ut M. et A.

Contra et adversus.

⁵³ Vagyis a városbíró előtt, aki nemes Szalay András volt.

Hic adstantes Davidem Balog et Mathiam Rézmives ratione criminis ab infra uberius declarandi mota vel ut I.

Et pro eodem Domino A. Egregius Stephanus Nánásy, vel ut Ordinarius Fiscalis Pro(vis)or in haerendo Legi Actionem Suam proponendam Sequentibus.

Miképen ezen Nemes Törvény Szék előtt álló Tolvaj Szeméjkek, ugymint Balog David es Rezmives Mátyás fére tévén mind Isteni mind Világi Törvényeknek szoros félelmét a leg közelebb elmúlt Télen, midőn Berzeken Lakozó Csetskevi György nevű betsülletes Gazda fel vet utazasaban ket Lovát ki fogta volna, azon ket Lovat Rezmives Mátyás Tolvajul el lopni, annak utanna Nagymihalyi Lakos Balog Daviddal egyet-ertvén a Lovakat masoknak el adni, azoknak árával magok hasznát keresni mindaddig kevesnek allitottak, valameddig a Leg közelebb elmúlt Miskoltzi Aldoóz Vására táján mind a ket Ló kezen talaltatván maga igaz Uranak hoszas faradozasi es költsesei utan vissza nem adattak, és így ijjetén tolvajságokat el követni nem iszonyodvan mind Isten ő Szent Felseget tolvajságokkal meg bantani, mind pedig utazo jambor felebaratyokat karosítani, annak fel vett utyát tolvajul meg gátolni batorkottak.

Mint hogy pedig az ijjeten tolvajságok akasztófa büntete alatt a haza Törvényei által tilalmaztatnanak.

Arra való nezve elő adván magok Szája Vallasaval a Nagymihalyi Birak relatiojat Sub M. – és az Autenticatiotul várván, kivanya a Fiscalis Procator hogy ezen Gonosz Tolvaj Szemejek a Törvények által Szabott melto büntetéseket elvegyék.

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XV. nro. 26.

Június 20-án a két vádlott megerősítette vallomását. A külzetre vezetett feljegyzés szerint az ítélet: „Katonának adta az Varas”.

22.

1781. november 17. Jablonca

Tanúvallomások Varga Jancsi, lólopással gyanúsított cigány ügyében

A(nno) 1787 Mensis 9^{b(ri)s} in Poss(ess)ione Jabloncza pro Parte Fiscis Magistrat(ual)is Sequens peracta est Inquisitio.

De eo utrum.

1°. Valya meg le tett hiti alatt a Tanú mostan Tornan raboskodo Varga jancsi uj lakos ez elmúlt nyaron micsoda szin alatt jött az Jablonczai Menesre

ki nevevel kerte azon el tevelyedet barna kancza csikot hogy azt el vihesse.

2do Igaz e az hogy az Menes Pasztor nem engedven nekie el vinni azon csikot az bojtaratul eroszakossan fel fogvan el vitte es el is atta.

Primus Testis Providus Paulus Nemeth hic et nunc in Poss(ess)ione Jabloncza degens, Annor(um) 15. adjuratus examinatus fassus est ad 1mo a Tanu bojtarta leven a Jablonczai Menes Pasztornak, vallya le tett hiti alat, hogy midon elmult nyaron a mostan Tornan raboskodo Varga Jancsi uj lakos a Szolok alatt levő Szantho foldekre a menesre a hol akkoron legeltettek a lovakat meg jelent volna a Tanut ezen keppen szolitotta, hogy ugy mond ő el viszi Deutralis barna Kancza lovat a menesrul, mert otett az ura Horvath Andras S(egéd) Szolga biro uram koldotte erette, es hogy az addig valo orzesseert a Menes Pasztornak Vasarnap el hozza a bert, mely szavaira a Tanu ellenzette az barna Csikonak el vitelet mig az gazdaja el nem erkezik, de azzal ad 2mo nem gondolvan az emlitet Varga Jancsi uj lakos Rab a Tanutul eroszakossan fel fogvan a lovat, es meg a gazdaja el nem erkezet el is vitte.

Secundus Testis providus Stephanus Simon Armentarius Poss(ess)ionis Jabloncza annor(um) 31 adjuratus examinatus fassus ad 1mo elmult nyaron amidon a marhaval az Jablonczai hatarban a magosteto nevu berczen let volna szemkozben jöven a mostan Tornan raboskodo Varga Jancsi egy barna lovon meg szolitvan a Tanut, hogy nekie egy pipa Dohant adna amint hogy adot is nekie tudakozodvan a Tanutul hogy merre legyen az ut Jablonczara mellyet meg mutatvan nekie, es lement az völgyre, annak utanna az nap e vagy mas nap melyrul mar a tanu bizonyossan nem emlekezhetik az Csikos a Tanuhoz jöven tudakozodot tüle hogy nem latott e valamely Czigany legenynt egy barna loval, arra felelven a Tanu, hogy igenis latott es hogy Dohanyt is adot nekie mire mondotta az Csikos, hogy azon barna lovat tülem lopta volna el.

Tertius Testis providus Stephanus Beke in Poss(ess)ione Jabloncza residens annor(um) 29. adjuratus examinatus fassus ad 1mo a Tanu Menes Pasztora leven az helysegnek tehat egy bizonyos barna kancza lo valamikeppen az Menesehez tevelyedven, azt meg tudvan mostan Torna raboskodo varga Jancsi nevu uj lakos a Tanut meg szolitvan, hogy adna kezeben azon tevelyedet barna Kanczat mert otet Horvath Andras S(egéd) Szolga biro uram küldötte erette [es amit fog kivanni az meg fogja küldeni]⁵⁴, arra felelven a Tanu hogy ő nem adgya ha csak

⁵⁴ A zárójelben közölt szövegrészt a lap szélére írták " jellel.

Levelet nem hoz elő kigyelmetül akkor semmit sem fog kivanni, azzal elment tőle, másnara kelven Varga Jancsi új lakos észre veven a Tanút hogy az Menestűl haza jött volna a faluban etelert az bojtárjanak, kiment a menesre es azon Deutralis Barna Kanczat eroszakossan fel fogta s el is vitte.

SOA. Torna vármegye törvényszékének iratai, 405. doboz. Inquisitionum magistratualium (Nesporovné konania – vypocúvanie), fasc. IV. nro. 35.

Szökés, csavargás, tiltott mozgás

23.

1778. október 19. Felsőméra

Lévai Mátyás, vásárhelyi származású cigány szökött katona vallomása.

Anno 1778^a Die 19^a Mensis Octobris in Possessione Felső Méra I Cottui huc Abaujvar(iensis) ingremiata Mathiae Levaj Sequens peracta est Fassio Benevola

Kinek hivnak, hová való vagy ?

Lévaj Mátyásnak hivnak Vásár helyre való Vagyok születésemre nézve.

Mitt csináltál Visolyban és ott miért fogtak meg ?

Eperjesről Visoly felé az Hegyalyára lévén utam, azért jöttem Visolyban, de ott miért fogtak meg nem tudom.

Ha Vásárhelyre való vagy mit csináltál Eperjesen ?

Miólta az Hadik regementyébül ell eresztettek az ólta Eperjesen lakom feleségemmel együtt.

Hány esztendeig szolgáltál N(eme)s Hadik Regementyében, holl, és mellyik Obester vólt akkor a Regementnél mikor ell eresztettek ?

Tizen=kilencz esztendeig szolgáltam a Hadik Regementyében és Lembergüül akkori Obester Sprung alatt Opsitott kaptam.

Néked nincs igaz opsitod, mivel sem a Hely a holl irták, sem szolgálodnak ideje úgy amint te mondod ki téve nintsen, minthogy te tizen kilencz esztendőt mondasz, és az opsitodban csak tizen öt vagyon. Ezen kívül az is nagy kécséget téssen hogy az opsitod csak közönséges papirosra írva légyen, és az egész irás minden szokás ellen csak egy kéz által vagyon téve. Azon kívül ezen Levél más circumstantiákbül is hamisnak gondoltatik, vald meg tehát

Én nem tudom igaz, vagy hamis Levél é, nékem Lembergben a Profusz adta kezemben kinek nevét nem tudom.

igazán ki írta azon Levelet és ki írta
kezedben ?

Miért hazudol oly világosan, holott nyilván ki süllyd hamissága ezen Levélnek, azért vald meg igazán hogy Desertor vagy, és ezen hamis Levelet ki írta ?

Igaz az, hogy a midőn az ell múlt háború után⁵⁵ N(eme)s Zemplén V(á)r(me)gyében Quartelyban mentünk onnét ell szöktem nevezetesen Bistra nevű Helységbe mentem Lengyelországban Dukla nevű Városban, onnét mintegy két Héti mulatásom után a Grajniczra ki jöttem Mussinkára ott mintegy hat esztendeig laktam és meg is hazasodtam, onnét Lukoban jöttem le, a holl valami három esztendeig tartózkodtam, az alatt meg ismertek hogy Katona voltam, meg fogtak és Kassára hoztak, a holl mig a dolgomnak végére jártak, valami hat három Holnapig raboskottam, Kassárúl Lembergben ugymint rabot vissza vittek, ott is raboskottam vagy két Holnapig, ez után pedig olyan Levelet adtak hogy szabadon mehetek, de azt ell vesztettem N(eme)s Zemplén V(á)r(me)gyében Legyes=Bényén; féltem azután Levél nélkül Magyar országon lenni vissza mentem Lengyel Országban mint egy három esztendővel ez előtt és Malatzow nevezetű Helységben tartózkodván az oda való Harminczados - Miska nevezetű Levelet adott olyat hogy nékem bantásom senkitül ne legyen ha valahová menendek, mivel Levelem vala a Hadik Regementyétül, de azt ell vesztettem, holott az

⁵⁵ Az ún. bajor örökösödési háborúról van szó, melyet a Habsburgok a poroszokkal folytattak a bajor trón örökösödési jogáért.

Harminczados azon ell veszett Levelet soha sem látta, csak némelyeknek relatiójára fell irta, ezzel még én meg nem elégettem hanem felyebb mentem Lengyel Országban Valaszó nevezetü faluban, itt a Harminczadosnál meg háltam /:a mint nevére emlékezem Nagy Jánosnak hivják:/ ennek dolgomat le beszéltem mivel az előbbeni haború alatt négy esztendeig véllé rabságban voltam, egy esztendeig pedig ugyan a Burgust szolgáltam, akkor irta azon Német Levelemet mintha Obester Sprung attá vólna még 1775^{ik} eszt(endő)ben, holott csak e Tavaszon irta amidön tölle ell jöttem, és Eperjesen feleségemmel együtt mind ez ideig tartozkodtam.

Sig(natum) Anno Die Mense Locove quibus supra.

Signat(um) A(nn)o die et Loco ut Supra.

Per Ivannem Alth Substitutus Judlium mp.

SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 369. doboz. Inquisitio magistratualium (Vyšetřovania deliktov), fasc. VII. nro. 59.

Abaúj vármegye törvényszéke 1778. december 9-én tárgyalta Lévai Mátyás ügyét. Minden vád alól felmentették és szabadon bocsátották.

24.

1784. április – május. Kassa

Hrubi Miska, Botka Mária és Lakatos János, csavargás és lopás vádjával törvényszék elé állított cigányok vallomásai.

24.1.

1784. április 19. Kassa

Hrubi Miska és Botka Mária vallomása

Benevolum Examen Michaelij Hrubi Zingari Vagabundi, et Passualibus destituti in Po(ssessi)one Göncz=Ruszka intercepti occasione

deductionis Cassoviam die 19^a Mensis Aprilis 1784 elicium.

Interrogationes

Responsiones

Ki a neved, hová való vagy, és miért fogtak meg ?

Hrubi Miska a nevem, születésemnek helyét nem tudom, mivel árvául el marattam, de Kassa Újfaluban a Gazdáknál szolgálgtván, ottan neveltetem fel, és mind addig ott laktam méglen ez előtt ött esztendőkkel Perén lakos Bátyám, Kassa Új faluban fel nem jött, és onnan le nem csalt magával Perére lakóul, a holott egy esztendeig Neötelenül lakván, ez előtt négy esztendővel velem edgyüt meg fogattatott Czigány Asszonyt T(e)k(inte)tes N(eme)s Zemplény Vár(me)gy(é)bül Cselej nevű Helységbül Feleségül el nem vettem, akivel mind akkoráig ottan laktam, és T(e)k(inte)tes Bárczay János Uramat, mind más Czigányok szolgálgtam; és azért fogattattam meg, hogy azon Perei Kocsis, akinek a Mentéjét más Perei Czigány Asszony el lopván nekem el atta, és utánam jött, s Feleségemmel edgyüt meg fogattatott.

Hát kinek hitták, és hová való vólt azon Czigány Asszony akitül a Mentét vedted ?

En nem tudhatom a nevét mivel az előtt soha sem láttam, hanem a Mentét ött márjason vettem meg tölle, és azzal meg indultam Kassa új falu felé a Bátyám látogatására, a honnan vissza tértem vólna, de Göncz=Ruszkán azon Kocsis által akinek mentéje el lopattatott, meg fogattattam.

Hát azon Czigány Asszony melly veled edgyüt fogva vagyon, Feleséged é, és ha Feleséged hol esküttél meg vélle ?

Igen is Feleségem, és valamint elébb meg vallottam, most is azt vallom, hogy T(e)k(inte)tes N(eme)s Zemplény Vár(me)gy(é)ben Cselej nevű Helységben vettem el, és az ott

való Plébános Ur által eskettettünk meg, és azoltátúl fogvást mindég Perén laktam Feleseggemmel edgyüt, Bárczai János Urat mint más Cziganyok parancsolat szerint, nem csak Kovácssággal, hanem minden mezei munkával szolgáltam, úgymint: aratásommal, gereblyélésemmel, széna gyűtéssel, és Hidóságommal.

Benevolum Examen Mariae Batkó Vagabundae Zingarae, et Passualibus destitutae ac per aeque cum praeexaminato Zingaro in Po(ssessi)one Göncz=Ruszká interceptae, occasione introductionis Cassoviam die 19^a Apr(ilis) Cassoviae elicatum.

Ki a neved, hová való vagy, és miért fogtak meg ?

Batkó Maris a nevem, Téhában születtem a világra, de kis koromban el maradván attyáimtúl; az attyámfiái el vittek Szécz - Keresztúrban a holott fel is neveltettvén, e mostan velem edgyüt meg fogattatott Czigányhoz férhez mentem, és azért fogattattam meg Urammal edgyüt, hogy T(e)k(inte)tes Bárczai János Ur Kocsissának mentéjét el lopván, el szöktünk, és Göncz=Rúszkán utól érettetvén, meg fogattattunk.

Hol esküdtél meg tehát az Uraddal, ha ezen mostan veled edgyüt meg fogattatott Czigány Férjed ?

T(e)k(inte)tes N(eme)s Zemplény Vármegyében Cselej nevű Helységben eskettettem meg az Urammal, egy bizonyos szomszéd helybeli Plébános Ur által, aki akkoron igen dagat vólt, és talám már eddig meg is hólt.

Hol laktál hát eddig az Uradal, azon üdőtől fogvást miólta véle öszve kéltél ?

A miólta az Uramhoz kerültem ez előtt mintegy négy esztendőkkkel, azoltátúl fogvást mindég Perén laktunk.

Vald meg hát azon négy esztendők alatt minemü munkálkodásotokkal élődtetek Perén ?

Magam szatyíngot szoktam kötni és azt el adni, Téli napokon, és fontam is, valamint magunknak, úgy másoknak is, nyári napon pedig Urammal edgyüt hol kapáltunk, hol trágyát hortunk a szőlőben, úgy urét is dolgoztunk a Földes Urunknak, aratásunkal, és széna takarásunkal, hol pedig az Uram vas munkát is szokot dolgozni.

Sig(natum) Cassoviae die A(nn)o et
Loco quibus supra.

I Cottus Abaujvar(iensis) Or(dinarius) Judlium
Paulus Jóbb=Fancsali mp.

24.2.

1784. április 19. Kassa
Lakatos János vallomása

Benevolum Examen

Joannes Lakatos Singari absque Passualibus Contra Benignas Ordinationes Regias divagari praesumentis occasione in Captivationes A(nn)o 1784 die 18ª Men(sis) Maij in L(ibe)ra Regiaque Civitate Cassoviensi elicitem.

Interrogationes

Ki a neved hová való vagy és miért fogadtattál meg

Responsiones

Lakatos Janos a nevem T(e)k(inte)tes Nemes Borsod Var(me)gye(be) Hangátsra való vagyok, és azért fogadtattam meg Szent István Baxi Birák által hogy Passusom nem vólt.

Ha Hangátson van lakásod hova indultál hogy Passus nélkül elindultál, és mi okon

Az hegy allyára indultam nem lévén Hangátson modom az élésre, hogy ottan kézi munkámmal élelmemhez szükséges pénzt kereshessek.

Magad indultál é hangatsrol a Hegyallyára, vagy pedig több Czigány tarsaiddal voltal

Igen is magam indultam mostan már másod izben indulvan a Hegyallyára de ez előtt mint egy két héttel kilentzed magammal voltam hegyallyán munkára, és midön mult pénteken azon kilentz Társaimmal

Feleségeinkkel gyermekeinkkel
Hangatsra vissza menet a Nagy
Kinyisi szakadásokban meg
alapítottunk volna, eszre vévén
akkoriban ottan járo ezen Nemes
V(árme)gy(éne)k Eskütyte ott való
lettünket minnyájunkat meg
fogattatott, és meg tsapattatott, és el
vétetvén tölünk a Passusunkat a lako
helyünkre vissza menni parantsolt;
Mely Parantsolattyára én vissza
mentem ugyan Hangatsra, de ujjolag
mindjárt más nap indultam volna
Hegyallyára munkára de utamban
Sz(ent) I(stván) Baksán meg
fogattattam.

Ha Hegy allyan dolgoztal volna két
hetig a mint fellyebb mondotad tsak
kereshettel volna két hét alatt annyi
penzt mellyel egy darabig oda haza
lakhattal volna, miért indultal hat olly
hamar ismét Hegy allyára.

Kerestem amit kerestem a Hegyallyán
de mikor a Czigány öt hat Márjaskát
kap, és kotsmaba be mégyen böven
eszik, iszik, következésképen amit ott
kerestem azt ott el is költöttem.

Mikor első alkalmatossaggal Felső Golopra mentünk elsőben
kilentzed magaddal mentetek volna onnan pedig egyenesen Nagy
haza Hangatsra, mitsoda Kinyisre.
Helységeken mentetek kerestül mig
Nagy Kinyisre értetek.

Ha F(első) Golopról igyenesen Mi nem voltunk azon
mentetek Nagy Kinyisnek, tehát a
Golopi, és Monaki erdön keresztül
kellertett menni Monokra, es ugy
Nagy Kinyisre, tehát tik voltatok azon
Cziganyok akik akkoriban Felső
Kásmarkról Pataki Oskolaba menő
két Diák inast az nálok volt eleségtől
akartátok meg fosztani, mivel azon
inasoknak haborgatások epen azon

péntek napon a Monaki erdőnél esett,
a mely nap tik Nagy Kinyisre
mentetek.

Signatum An(n)o Die Locove ut Supra

I Cottus Abauj(variensis) Or(dinarius) Judlium

Paulus Jóbb=Fancsali

mp

*SOA. Abauj vármegye törvényszékének iratai, 362. doboz. Causa criminalium
(Trestné spory), fasc. XI. nro. 35.*

Az abaúji törvényszék 1784. június 15-én tárgyalta a három vádlott ügyét lopás,
csavargás és megbotránkoztató életmód vádjával. Botka Máriát büntetés nélkül
elbocsátották, Lakatos János 30 botot kapott és visszautasították lakóhelyére.

Hrubinak szeptember 1-ig börtönben kellett maradnia, szabadulásakor pedig rá is 30
botot mértek.

25.

1784. december 15. Kassa

*Bag(y)zsó György, Makó Pál, Polácskó Tamás, útlevéllal nem
rendelkező cigányok vallomásai.*

Benevolum Examen Georgij Bagyzsó Anno 1784 die 15ta Men(sis) Decemb(ris)
Cassoviae peractum.

Kinek hinak, s hová való vagy ?

Bagyzsó Györgynek, Széplaky Lakos
vagyok a hol Felességem, s
Gyermekeim is vannak.

Miért fogtak meg ?

Egyedül azért, hogy az Nénémnek
látogatására Csanyba jártam
Passusom nem lévén.

Miért jártál Passus nélkül tudván az
Te(kin)t(e)tes Nemes Vármegyének
Rendelését hogy az újlakosoknak ne
légyen szabad Passus nélkül járni ?

Én ezen Rendelését az Te(kin)t(e)tes
Nemes Vármegyének nem tudtam, s
nem is hallottam soha az Széplaky
Biráktúl.

Sokáig mulattál é Csanyba, vagy
pedig mindgyárt meg fogattattál ?

Mihelyest Csanyba érkeztem azonnal
meg fogadtattam.

Van é házad Széplakon ?

Vagyon igenis házam a mellyeben
Testvér Eőtsémmel edgyütt lakozom.

Hát azon szalonnát a mellyet Csanyba el loptál hová tetted ? Én semmi szalonnát nem loptam, azért nem is rejtettem el sehová.

Miért lakol te az Eötséddel egy házba, s mért nem külöössen Nemes Vármegye Rendelése szerint ? Méltóságos B(áró) Mesko Földes Ur(nak) Rendelésébül lakom Eötsemmel edgyütt egy házban azért is, hogy Nyötelen Eötsémnek még háza nintsen.

Per Jur(atum) V(icem) Notarium
Fran(ciscum) Tiszta de Sellyeb
mp

Per Stephanum Vajda
V(ice) Judlium mp

Benevolum Examen Pauli Makó Zingari Anno 1784to die 15ta Men(sis)
Decemb(ris) cassoviae peractum.

Mi a neved, s hová való vagy ? Az én nevem Makó Pál Csanyi lakos vagyok.

Mi okbül fogtak meg ? csak azért hogy házam nem lévén kolyibában laktam.

Régen lakol é Csanyban ? Én tsak aratás előtt gyöttem Csanyban kölest őrizni, a mellynek őrzésére Szolga Biró Láczy Jacob Ur(nak) gazdája fogadot meg.

Hol laktál tehát minek előtte Csanyba jöttél vólna ? Balogdon laktam.

Vólt é Balogdon házad ? Ot sints házam nem is vólt.

Mikor győtél Balogdra lakni, és meddig laktál ottan ? Én Sepességrül négy Esztendőnek előtte le jövén első Esztendőben Balogdon tartózkodtam, második Esztendőben pedig kölesnek őrzésére jöttem Csanyban, és ot jó darabb ideig

laktam, onnat azután ugyan csak megint köles őrzése véget által mentem Zsadányba de ott sokáig nem mulattam hanem vissza tértem ismét balogdra, s onnan e folyó Esztendőben köles őrzésnek idején a vagy is aratás előtt gyöttem le Csanyban, és mind addig ott tartózkodtam még meg fogadtattam.

Van é Passusod ?

Nintsen.

Hogy mertél tehát Passus nélkül járkálni tudván ez iránt az Nemes Vármegyének Rendelését ?

Még akkor a midőn én Szepes Vármegyéből lejöttem olly kemény parantsolatott nem hallottam, hogy Passus nélkül ne legyen szabad járni, és a vólt oka hogy vissza nem térhettem Szepes Vármegyébe, mert Passusom nem lévén meg fogtak vólna.

Hát Balogdrúl Csanyba, Zsadányba hogy mertél Passus nélkül járni ?

Csak azért hogy senki meg nem szólitott.

Hova rejtetted el azon szalonnát, a mellyet Csanyba a Birótúl loptál ?
Per V(icem) Judli(um) Stephanum Vajdam mp

Én sem szalonnát se más egyebet soha sem loptam.

Per jur(atum) V(icem) Notar(ium)
Francis(cum) Tiszta mp.

Benevolum Examen Thomae Polacsko 1784 die 15a Xris Cassae per actum.

Kinek hinak, és hova való vagy

Engem Polácskó Tamásnak hinak Csanyi lakos vagyok Felesegem s Gyermekeim is vagyom.

Miért fogtak meg

Én egyéb okat nem tudhatom meg fogatatosomnak hanem amint értettem Csanyi lakosoktól, hogy házam nem lévén, több új lakosokkal együtt kulyibában laktam.

Mikor győttél Csányba lakni és honnad
En aratás előtt Széplakrúl gyöttem Csányba ahol is Kovács munkával éltem.

Születésedre való nézve hova való vagy
En Sepesegrül való vagyok a honnat Tizen negy esztendőnek előtte egy két hétig Alsó Tőkésen mulattván onnat egyenessen gyöttem Széplakra sogoromhoz, ahol is magamnak ambár házam nem volt, de meg is leg többet ott tartozkodván, laktam Kassa ujfaluban is negy esztendeig más Czigány házánál, két esztendeig pedig Ménest őrzettem Zsebessen, ennek előtte ött esztendővel, és onnan Csányba mentem által kölöst örözni valamint e folyó esztendőben is őrzettem.

Látod é hazucz mert eléb azt mondotad hogy Kovács Munkával éltél Csányba ezidén
Igen is Kovács Munkával de kölöst is őrzettem

Ki kölösét őrzettél tehát és ki fogadot meg
En Szolga Biró Láczy Jakab Ur és több Csányi lakosok kölösét őrzettem, az melynek őrzéséhez több Csányi lakosok és Láczy Ur Gazdája által fogatattam meg.

Hova rejteted el azon szalonnát melyet Csányi Birótul ez öszön el loptad
En semmi nemü szalonnát nem loptam

Van é most Pasussod avagy vólt é valaha, minthogy te tavolyabb levő falukat, falura jartal
Nekem soha sem vólt Passusom mert meg eddig Helségbeli Vártasak nem voltak

Ki Jobbagya vagy
Én mint ekkoraig soha senki Jobbagya nem voltam hanem Láczi Jakab Uramnak akarom magam Jobagyúl

adni, de még Jobágy levelet nem
attam magamra.

Stephanum Vajda V(ice) Jud(lium) mp

Per jur(atum) V(icem) Notar(ium)
Fran(ciscum) Tiszta mp.

*SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 371. doboz. Inquisitio magistratualium
(Vyšetovania deliktov), fasc. IX. nro. 14.*

A vallomások külzetére vezetett feljegyzések szerint Bagyzsó Györgyöt és Polácskó
Tamást 20 botütésre ítélték és eredeti lakóhelyükre utasították őket. A többiek
büntetéséről nincs feljegyzés.

26.

1785. január 17. Migléc

A testvére megszöktetésével gyanúsított Lakatos Julis vallomása.

Benevolum Examen

Juliannae Lakatos Captivum Fratrem suum in Po(ssessi)one Hidas Némethi
noctantem ex Catena eliberantis

Puncta Interrogatoria

Mi a Neved, hová való vagy ?

Responsiones

Az én Nevem Lakatos Julis Felső
Czéczére való vagyok.

Miért fogtak meg ?

Tsak azért, hogy Testvér ötsém meg
fogatatvan, és Kassára küldetvén,
harmad magammal utánna indulván,
amidön H(idas) Némethiben hált
volna az említett rab testvér ötsem, bé
értem és véle edgyüt meg háltam
volna meg szököt a Lánchrúl, és azért
engemet fogtak meg a Strásák.

Hanyan vóltak a Strásák mellete, és
hová valók vóltak azok és a Strásákon
kivél vóltak é többen a Szobában, és
te avagy a Strásák, és a többi Emberek
alutatok é akkor, amidön meg szököt,
és minemü üdö tájba szökött meg
ötséd ?

Két Gönczi Strásák ugyan azok akik
Gönczrül H(idas) Némethibe hozták,
örizték, azokon kivél a Biró, és
Cselédgyei is, ugy nem külömben
más idegen emberek is vóltak, és
háltak azon éczaka a szobába, én
akkor, amidön említett rab ötsem meg
szökött a Lanczrul nem aluttam, meg

sem vettem észbe ki szökését testvér ötsémnek, hanem észre vettem azt, hogy jelenlévő új lakos menyecske, és Leány fel kelvén ki mentek a házbúl, mely fel kelések éfél után vólt, akikkel tsak ugyan rab ötsem is ki lóduált a házbúl, amind tsak hamar lármát ütven a Strásák tapogatván testvér ötsémet észre vettem, hogy ő is ki szököt a házbúl.

Hogy ne vetted volna te észbe ötsédnek az Lanczrúl való el szabadulását, és ki szökését, mikor ódala mellet feküttél, és amind vallottad, nem aluttál akkor, amidön az tarsaiddal edgyüt ki szökött a házbúl ?

Amind fellyebb meg vallottam, nem aluván én a menyecske és Leány társaimnak fel keléseket, és házbúl való ki menéseket észre vévén tudom, de rab ötsemnek ki szökését észre nem vettem, hanem akkor, amidön a Strásák lármát ütöttek ?

Micsoda Menyecske az és Leány aki véled volt, és hová valók azok ?

Felső Czéczére valók tsak ugyan a menyecskének férje Lakatos Imre új Lakos, és az Leánynak apja Kássán vannak rabságba.

Hát a te ferjed kicsoda, és hól van most ?

Az én ferjem Beder János, ő is Kássán raboskodik.

Vald meg igazán, miképen vettétek le az Lanczrúl a lakatot, és miképen szabadítottatok ki öcsédet, vald meg azt is, hogy méré szalattak el, és most hol vannak, mert igaz az, hogy ti minnyájan, ösze beszéltek ell szökések előtt ?

En özsze nem beszélvén vélek telyeségessen, azért nem tudom méré vették utyokat, és most hol vannak.

Ne tagadd rosz Aszony, hiszen Mérárúl is ti szabadítottátok ki az Lánczrul, és azért jöttetek sietve utánna H(idas) Némethibe, hogy meg szöktessétek ?

En jelen sem vóltam akor, amidön Mérárúl meg szökött ötsem, és most sem utánna indultam, hanem Kássán raboskodó férjemhez akartam bé menni.

Mért fogták meg említett ötsédet ? Tsak azért, hogy a Czecei Zsidónak
vászna el veszvén rea fogták.

Úgy é, hogy te is véle edgyüt Nem bizony én.
tolvajkottál ?

Peractum in Pos(ses)sione Miglecz 17^a Januarii 1785to
Per Stephanum Vajda V(ice) Judlium mp.

*SOA. Abaij vármegye törvényszékének iratai, 371. doboz. Inquisitio magistratualium
(Vyšetovania deliktov), fasc. IX. nro. 58.*

A külzetre vezetett feljegyzés szerint 1785. január 29-én Lakatos Julist büntetés
nélkül szabadon bocsátották.

Gyilkosság, verekedés

27.

1763. április 22. Bodrogkeresztúr.

Magistratualis vizsgálat cigány férfit meggyilkolt szolgálégényekkel szemben.

A(nno) 1763 die 22da Aprilis p(ro) parte Fisci M(a)g(istratua)lis I Cottus Zemplinien(sis) in facto Homicidij Zingari Kereszturien(sis) Czigány Feri vocati contra praetensum Homicida(m) Invinculatum p(rae)sens collateralis Inquisitio in Oppido Bodrog Keresztur peracta est.

De eo utrum

1mo Tugya e Latta e hallotta e a Tanu hogy Tavalý ugy mint 1762^{dik} esztendőben Julius Havának circit(er) 25^{dik} napján ugy mint Tokaj Vásárkor miképpen és miért [s holott] és kicsodák a Kereszturi szolgálégények közül állottak el Tokajbul haza jövő uttyát a Kereszturi Vajdának Feri Laczinak.

2do Latta e a Tanu éczakának idein midőn az uton békességesen jött volna Xtur felé Feri Laczi minden ok nélkül azon uton állók leverték a földre és ott kinozták anyira hogy harmad napra meg is halt és kit Tud Tanut ?

Prima Testis Barbara Kurina Sigismundi Paczél consors. Annor(um) cir(citer) 36 adjurata fassa est. Ad 1um et 2um a Tanú a' deutralis időben midőn etszakának idején kiment volna Bodrog Keresztur [mellett lévő]⁵⁶ száraz malom felé a' maga férjével, [aki idehaza nincsen hanem az helységbűl kiment részmunkát mivelni]⁵⁷ és Fery Laczinéval a' meg óletettnek a' Feleségével avégre, hogy a' Bodrogh Kereszturi hatarnál lévő Korcsmárúl mely az hegy alatt vagyon Tokaj felé haza hinák Feri Laczit, mingyárt nem mesze Kereszt Uri kertalyátúl, észre vették, hogy Feri Laczi haza felé jön elől a fiai pedig utána nem meszire [---]⁵⁸ észre ugy midőn igen közel Kereszturi kertallyához, ahun a' szálfák voltak [amidőn oda]⁵⁹ érkezett volna Feri Laczi [csak egyedül]⁶⁰ [akkor észre

⁵⁶ Ezt a két szót " jellel a sor fölé írták.

⁵⁷ A zárójelben közölt szövegrészt a lap szélére írták " jellel.

⁵⁸ Egy szó elmosódás miatt nem olvasható.

⁵⁹ Ezt a két szót kihúzták.

⁶⁰ Ezt a két szót a lap szélére írták " jellel.

vette és]⁶¹ látta a Tanú hogy három kereszturi Legények kik mind hárman kereszturi Arendás Sidónál laktak akkoriban, kettő közülök kocsis lévén, harmadig pedig aki mostanában az Ujhelyi Tömlöczben vagyon kiknek neveit nem tudja [minden ok nélkül]⁶² csak eleiben ugrottak [az uton jövő Feri Laczinak]⁶³ a szálfá melül, és legelsőben a' két kocsis a' földre le ütötte, úgy hogy Feri Laczi hanyat esett, ott is verték a két kocsis, a' raboskodó selér⁶⁴ polyák is mikor a' földön heverő [le ütött]⁶⁵ Feri Laczit kétszer vagy háromszor az agyékán keresztül ütette [látta a Tanu]⁶⁶ azutan a' Felesége is reá feküdvén azt is [felette]⁶⁷ verte, és a Tanú huszta le róla [a sűvegít és a fát is melyel verte és a polyák ott hadta a földön s el szaladot]⁶⁸ Feri Laczi pedig ezen kegyetlen veréss után egyet sem szólhatott, be hozván ónét harmad nap múlva meg is hólt. Tanút nem tud mondani; azon kívül mint hogy éczaka volt s más ne(m) is volt a Tanuval.

Stefko Judaeus Arendator retulit und(e) ex [---]⁶⁹ Meleg Georgium Profug(us) [---]⁷⁰ acta in Ladány Co(mi)t(a)tu Szabol(csiensis) residet alterum Ivannem Invinculatum vero Polyák Janko vocari.

Secundus Testis Steph(anus) Peczko Keresztur(iensis) Annor(um) cir(citer) 26. ju(ratus) fassus est. Ad 1um et 2um a' deutralis idoben mikor Feri Laczit agyon verték a' szálfáknál utana [jöt]⁷¹ a Tanu is fiaival együt és hallotta hogy kiáltott [valaki]⁷² ki vagy, mely kiáltás után halotta is az ütést is a' Czigányon, melyre oda futván a' Tanu amidőn lata vólna le verve Feri Laczit azon gyilkosok után futván a' serhazban protestált, hogy el ne szőkjenek a'ra a Sidok kocsisokkal meg verték, és ki hajtották, azutan e' Tanú egyik vitte be a' földre le vert Czigánt; de semmit sem szólot, hanem harmad napra meg hólt.

BAZML(S) IV. 1008. I. Fasc. 357. nro. 94.

⁶¹ Ezt a három szót kihúzták.

⁶² A zárójelben közölt szövegrészt a lap szélére írták x jellel.

⁶³ Ezt a szöveget a lap szélére írták # jellel.

⁶⁴ Zsellér.

⁶⁵ Ezt a két szót " jellel a sor fölé írták.

⁶⁶ Ezt a két szót " jellel a sor fölé írták.

⁶⁷ Ezt a szót kihúzták.

⁶⁸ Ezt a szövegrészt a lap szélére írták F jellel.

⁶⁹ Elmosódás miatt olvashatatlan szó.

⁷⁰ Elmosódás miatt olvashatatlan szó.

⁷¹ Ezt a szót " jellel a sor fölé írták.

⁷² Ezt a szót a lap szélére írták x jellel.

28.

1770. június 28. Zsarnó

Tanúvallomások Pásztor János közkatona ügyében, aki összevagdalt egy Baba Matyi nevű cigányt.

Anno 1770. die 28va Mensis Junij in Possessione Zsarnó I Cottui Tornensi ingremiata peracta est sequens Magistratualis Inquisitio.

De eo Utrum

Vallya meg le tett hiti utan a Tanú e folyo 1770^{dik} Eszt(endő)ben múlt Szent György havanak 17^{dik} napjan ezen Te(kin)t(e)tes N(eme)s Torna Varmegyeben Zsarno nevű helysegeben Te(kin)t(e)tes N(eme)s Leopold Palfij Regementyebül levő Pasztor Janos nevű Köz katona, mi okra való nezve vagdalta meg Kardgyával most Zsarnón lakos Baba Matyi nevű uj Magyarat.

Primus Testis Georgius Orgovan Neo Incola Zsarnoviensis Annor(um) Cir(citer) 50. adjuratus examinatus fatetur az dolognak alapottyarul a Tanu illyen declaratiot tészén, mult husveti napok(nak) masod napjan az Deutralis Baba Mattyi nevű uj magyar az Korcsmahazhoz ment az többiekkel mulatsagh okaert, az hol vala Pasztor Janos nevű katona is az többi között ottan trefalodtak egymással annak utanna kiki haza ment masnapra kelven, Pasztor Janos katona e Fatens hazahoz ment az hol vala Baba Mattyi aki meg akkoron aludott fel költven ötet, mindgyart mondgya nekie az katona hallod e te, tegnap az Kardomat el törted arra felele Baba Mattyi en törtem, ha en törtem tehat kesz vagyok meg fizetni, de hiszen jól tudgya kend hogy Szabo Andris magara kötötte az kend kardgyat talan eő törte el arra felele az katona no gyere ki ha eő rajta volt az kardom mongyad szemeben ide ki vagyon, ki menenek az hazbul, az Fatens pedigh bent marada az hazban, annak utanna csak hamarjaban nagy zshivajt hallot az utzan ki akara menni az hazabül a Tanú, tehat mar akkor az pitvarban talala Babat kerdi mi dolog legyen, monda az katona meg vagdalt, az mint mindgyart szemeivel latta, sebeit is ugy mint a jobb kezen az karjat az bal kezen pedigh az könyőket, es harmadik helylen az oldalan, mely sebek olly veszedelmesek voltanak hogy ha barbely kezeben nem jutott volna talan eletben sem maradott volna ekkepen decclarallya a Tanú.

Secundus Testis Michael Sreter Incola Zsarnoviensis Annor(um) cir(citer) 63. adjuratus examinatus se aliud nihil vidisse praescripto negotio fatet(ur) praeterquam hoc, hogy midőn az utzan nagy larmat hallot volna ki ment az hazabul latta szemeivel, hogy Baba Mattyi az Orgovan György pitvaraban szaladott uttanna az katona de hogy vagta avagy is hol azt

nem latta, hanem mindgyart hallotta masoktul hogy az katona meg
vagdalta volna Baba Mattyit.

Harum nostrarum vigore Testimonio Liter(arum) mediante Actum Zsarno die
et Anno ut supra

I Cottus Tornensis Or(dinarius) Judlium
Ladislaus Martinidesz m(anu)p(ropr)ia
Et et adjunctus Jurassor
Stephanus Szentmiklóssy m(anu)p(ropr)ia

*SOA. Torna vármegye törvényszékének iratai, 404. doboz. Inquisitionum
magistratualium (Nesporovné konania – vypocúvanie), fasc. III. nro. 6.*

29.

1778. május 6-7. Kassa, Kér

*Vizsgálat cigány asszonyok ügyében, akiket azzal gyanúsítottak, hogy
mérgezett pálinkával megölték a kéri bírót.*

29.1.

1778. május 6. Kassa

*Tóth (Darvas) Maris, Dardos Mihály cigány katona feleségének
vallomása*

Benevolum Examen Mariae Dardos Consortis Michaelis Dardos Militis
Pedestris Ordinis De Althoniani Ex Suspitione Intoxicationis Judicis
Kériensis comprehensae Reae Occasione in captivationis A(nn)o 1778.
die 6ª Mensis maj in L(ibe)ra Regiaque Civitate Cassoviensi elicitem.

Interrogationes

Ki a neved, hova való vagy ?

Responsiones

Dardos Toth Maris a Nevem
T(ekintetes) N(eme)s De Althonianum
Gyalog Regementyében katonaskodo
Dardos Mihály felesége vagyok, és
Talyan T(ekintetes) N(eme)s Zemplén
Vármegyében lettem e világra

Miért fogtak megh ?

Azért hogy szombathon múlt egy
hete Sz(ent) Andrásrúl Kérben által
menvén, és be menetelemmel Szent
Andrasrul hozot és kezemmel lévő
palinkával szem kősztt velem öszve

akadot Kéri Birót Szkurka András
kinálván, egy hét és egy nap múlva
meg hólt azon palinka ital után
gyanakodván én ream az Birak mint
ha én azon palinkaban valamely
szereket itattam volna emlitet meg
halalozot Kérj Biroval; hollott azon
palinkat magam, velem lévő egy
Rásonyi Erzsa névű Leany, magam
hajadon Leanya, és emlegetet meg
halalozot Kéri Biró egyformán ittuk
egyetemben

Hát hiszen te azt vallották az Kéri Igaz az hogy úgy vallottam de csak
Birák előtt hogy még Szent Andrásról azért vallottam hogy igen keményen
Kerben jövet tettél bizonyos szert meg kötöztek
azon palinkaban, és úgy itatad
megh Kéri Biroval

Hát hiszen te azt is vallottal a Keri Igaz az is hogy velem edgyütt
Birák előtt hogy tégedet arra valaki Kassára be hozatatot Jancsuráné névű
kért, hogy adgyad nékie valami Czigány aszony adot kezemben
mérge szert inya. valamely fűből öszve tört porocskat
olly viggel hogy azt be adtam volna
emlegetet Kéri Birónak, de én azon
porocskát csak el öntöttem, és be nem
adtam nékie

Mi okon adatot volna emlitet Regen haragja vólt ellene hogy a fiatal
Jancsuráné névű Czigány aszony el vétette az Hegedüt.
általad be azon porocskat ?

No vald megh igazán ha be adtad e Nem adtam mivel el öntöttem.
azon porocskát Kéri Birónak ?

Hol akadtál öszve a Czigany Husvét előtt egy hetel Szánthorúl
aszonyal, és mikor adot kezedben az Kerben fell menván és ott mulatván
emlegetet porocskát ? harmad napigh voltam Jancsuráné
névű Czigany aszonynal akkor adta
nekem azon porocskat.

Mégis egyszer mit szóllot néked Csak azt mondotta, hogy a Kéri
akkoron a Czigany aszony mikor a Birónak ha vele lehetek adgyam be
porocskát kezedben adta palinkaban; de én be nem adtam
nékie hanem ell öntöttem.

29.2.

[1778. május 6. Kassa]
Kakara Anna vallomása

Benevolum Examen Annae Kakara Consortis Zingari Joannis Jancsura
ejusdem Reatus in cusatae Reae aequae occasione eadem elicium.

Interrogationes

Responsiones

Ki a neved hova való vagy és ki Kakara Anna a nevem Kerben lakos
felesége. Czigánynak Jancsura Janos felesége
vagyok.

Miért fogtak meg.

Azért fogadtattam megh hogy velem
edgyütt meg fogadtatot Darvas Toth
Maris nevű aszony azt vallotta ream
mint ha én adtam vólna nékie
valamelly szeres port olly viggel hogy
azt adta vólna most meg halalozot
Kéri Bironak. De én nem adtam csak
hamissan ream vallotta.

Ne tagadgy hiszen majd szemedben Egy Istenem egy Lelkem nem adtam.
meg mondgya hogy te adtal kezében
azon mérges szer porocskat.

Hát Lattal é kezében Dardos Toth Nem lattam mivel vele sem vóltam.
Marisnak azon mérges szer porocskat.

Ne tagadgy hiszen Husvét előtt egy Igaz az hogy vólt akkoron Kérben de
héttel Kérben harmad napigh nalam nem volt.
mulatván nálad volt Dardos Toth
Maris akkor adtal nékie azon
porocskat.

29.3.

[1778. május 6. Kassa]

Tóth (Darvas) Zsuzsanna vallomása

Benevolum Examen Susannae Toth Consortis Zingari Andreae Orgovány
rementionatae Intoxicationis Reatus accusatae Reae non absimiliter
occasione in captivationis elicitedum.

Interrogationes

Responsiones

Ki a Neved Hova való és ki felesége vagy ? Toth Susanna a nevem, Kerben való vagyok, és Orgovány Andras nevű Czigánynak a felesége.

Miért fogadtatal meg. Azért fogadtattam meg, hogy Testvére vagyok Toth Marisnak, és ne talantán tudok valamit testvérem dolgában, és netalantán jelen voltam én is akkor mikor a néném a Kertek alat itatot palinkat az meg halalozot Kéri Biroval. De én nem voltam akkor jelen nem is tudok semit dolgában.

Sig(natum) A(nn)o Die Mensi et Loco quibus supra
I Cottus Abaujvar(iensis) Or(dinari)us Judlium
Paulus Jóbb=Fancsali mp.

29.4.

1778. május 7. Kér
Molnár Kata vallomása

Benevolum Examen uxoris Andreae Szurdokij Catharinae Molnár Anno 1778
Die 7^a Men(sis) Maj in Possessione Kér elicitedum.

Kinek hinak ? Molnár Katának

Mért fogtak meg ? Azért hogy Scatulyát lattam Darvas Maris Czigány Aszonynál.

Micsoda isméredségben voltál Darvas Nagy Csötörtökön ismérkedtem meg Marissal, és mikor ismerkettél meg véle az kéri kenderföldnek végiben véle ? onnan jöt az hazamhoz, és egész Husvét első napjaig ot mulatott.

Hova ment tüled Husvét első napjan ? Forgács nevű kéri korcsmárosnéhoz.

Azután vólt é többször nálad ? Nem vólt.

Mit hazucz hiszen Forgácsné azt vallya hogy Vasár nap múlt egy hete hazadnál vala mely Szántai Aszonyal itt ?

Igaz az hogy akkor egy Szantai Aszonymnak hordatott bort az hazamhoz de én nem ittam két kanálal is belőle.

Együt baradkozván mit hallottál Darvas Maris Czigány Aszonytól ?

Darvas Maris Czigány Aszonytól semmit sem hallottam hanem az Őcsétül Darvas Zuzanától azt hallottam hogy az eő nyenyek Darvas Marisnak vagyon olyan bottya hogyha azt az bottott maganál horgya az törvény meg nem fogja, és hogy fúve is volna néki olyan hogy nem félhető senkitül semit.

Mért haraguttál az kéri Birora ?

En nem haraguttam mert nekem soha sem véttet.

Az Czigány Aszony Darvas Maris azt vallotta Kérben lakozó Bodnar Györgynek és Litván Györgynek hogy te kérted ötet rá hogy etesse meg az Bírott ?

En őttett nem kértem de mint hogy az hazambul ki hajtottam haragbul mondhatta rám.

Minek mentél tehát hogy az Bíró meg halálozott hozzája Forgács hazához ?

En Palyinkaért mentem oda, nem eő hozá.

Hol vótt akkor Darvas Maris Czigany Aszony ?

Az Forgacsné padgyán vólt.

Akor ki volt még ott ?

Harman vóltunk az pittvarban Forgacsné, Jancsoné, és én.

Minek ment oda Jancsoné

Hirt adni Darvas Marisnak hogy menyék el mert meg hólt az Bíró.

Hol beszélte azt Jancsoné Darvas Marisnak ?

Az pitvarban egy Lapto fogára ált, és onnan beszélgetet véle, de Forgacsné batorította hogy ne félyen mert az eő

hazában eöttet senki meg nem
foghatja
Sig(na)tum Die et Anno Locove ut Supra.

I Cottus Abaujvariensis Ordinarius
Jurassor Petrus Putnoky
de Eadem
mp.

29.5.

1778. május 7. Kér
Miliczki Erzsébet vallomása

Benevolum Examen uxoris Georgij Forgács Elisabethae Miliczki Anno 1778
Die 7^a Men(sis) Maj in Possessione Kér elicitem.

Kinek hinak Miliczki Ersának

Mért fogtak meg ?

Nem tudom egyéb okát, hanem hogy
vagy két eczakára Darvas Marisnak,
Darvas Zuzinak és Darvas Maris
Leánykájának szalást attam.

Mit kerestek azok az Czigány
Aszonyok nálad ?

Husvét első napján Szurdokiné, meg
részegedvén az Czigány Aszonyokkal
öszsze veszet azért ki hajtván őket az
házbúl, nálam mint korcsmára jöttek.

Mit hallottal tapasztaltal azon
Czigany Aszonyokra ?

Egyebet semit sem hanem midőn
Vasárnap regel meg halálozván az
Biró, azt meg értven Jancsoné
hazomhoz jött Darvas Maris Czigán
Aszonyhoz, ki az padon aludván, egy
Lapto fogára alatt és kerdi Darvas
Marist ha alszik é arra azt felelte
Darvas Maris nem alszom nyeboze⁷³
terád nem jo hir van az faluban meg
hót az Biró, azt mongyák hogy te
étetted volna meg palyinkában.

⁷³ Szlovák. Feltehetően a „nye daj bozse” (ne adj isten !) kifejezés összevonása.

Mért biztattad az Czigány Aszszonyt Csak azért hogy el ne szökjék mint Darvas Marist hogy ne felyen mert hogy Jancsoné Czigany Aszszonytúl azt eőtett a te hazadbul senki ki nem viszi hallottam hogy meg étette az Birót ?
miatta bajom ne legyék.

Jol tudtad te Darvas Maris Czigány En nem tudtam mint hogy keves ideig Aszszonynak szandekat hogy meg Lakott nálam.
akarja étetni az Birót ?

29.6.

1778. május 7. Kér
Tanúvallomások

Anno 1778 Die 7^a Men(sis) Maij in Possessione Kér peracta est Inquisitio Magistratualis.

De eo Utrum !

Vallya meg a Tanú Darvas Marist, Darvas Zsuzsit, Jancsonét és Darvas Marisnak Leányát midőn Kassára az tömlöczben fel kisírték volna magok között említett Czigány Aszszonyok mit beszéltek és mikint tanakodtak ?

Primus Testis Georgius Bodnár subditus D(omi)nae R(elic)tae viduae Alexandro Krajnyikianae Annor(um) cir(citer) 40. praemisso prius corporali juramento fassus est. Midőn már az Varallyai korcsmát meg halattak volna egy massal az Czigány Aszszonyok beszélgetni kezdettek Czigányúl ugy hogy vegye ki Darvas Maris Leanykaja Darvas zsuzsi Zsebébül az kést, és vagja el az köteleket mellyekkel meg vannak kötözve e fatens mint hogy keveset Cziganyúl ért Darvas Zsuzsi zsebébül az kést ki vette, és eöket jobban kötözni kezdvén Darvas Maris azon kérte e Fatenst hogy Jancsonét ne kötözné olly keményen mert eö nem vétkes, hanem Szurdokij Andrásné ennek az oka az eő Istalójában véle együtt csinálta meg az szert is az mellyet az meg holt Biróval meg itatott, Darvas Zsuzsival is bizonyította hogy eő is akkor az istaloban volt mikor csinálták azért holnap csak hozzák utánnunk Szurdokij Andrásné mert nagyob vétkes nála, azért pedig haragudott Szurdoki Andrasné az kéri Biróra hogy mért verte akkor oly nagyon az artatlan fiját midőn az Kormos Joseff Uram gyeplőjét az istalójából ki hozta, erre Darvas Zsuzsi Darvas Nenyenek azt mondotta nem kellett volna meg mondani Szurdokinénak hogy mindenkor hordozol magaddal ollyan szert.

Secundus testis providus Georgius Litván Subditus Spectabilis D(omi)ni Antonij Fay in Po(ssessi)one Kér Annor(um) cir(citer) 50. aequae

examinatus praecedentis Testis fassionem per omnia confirmat ex capto eo hogy midőn az kötelek vagassa felől tanakodtak azt nem tudgya mit beszéltek mert Cziganyúl nem tud.

Harum nostrarum vigore et Testimonio Literar(um) mediante Signat(um) Die et Anno Locove ut Supra.

I Cottus Abaujvariensis Ord(inarius)
Jurassor Petrus Putnoky mp.

SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 369. doboz. Inquisitio magistratualium (Vyšetřovania deliktov), fasc. VII. nro. 57.

30.

1781. július. 4. Lenke
Vizsgálat Zsarnai György cigány megsebesítése ügyében

Anno 1781° die 4^a Julij in Possessione Lenke penes Generalem I Cottus Tornensis Exmissionem, talem uti seqvitur peregrinus Magistratualem Inquisitionem.

De Eo Utrum

Vallya meg a Tanu, ki verte Fejbe Zsarnay Györgyött Ardoba Lakos Czigány legént, és ki feszítette fel halalos sebbel a Fejét, avagy ki kezdette azon verekedést.

Primus Testis Nanu Michael Annorum circiter 50. adjuratus examinatus fassus est. Le tett hiti után vallya ezen Tanu, hogy minek utánna Kuru György fiatal legény maga hitvesét Lenkére hozta volna, és ott lakadalmi solennitását végezni éhen (sic !) akarta volna, és Ardobul a Czigány szomszédságos atyafiai becsülettel helyre késérték volna akor öreg Kecsku Ferencz, tőle kérvén Nanu Gyorgy maga adosságát, azonnal vele őszve kapván, jó szálás abroncsokatt kezekhez vévén, versengések közt az apja Kecske Feru, a fiával Kecsku Gyurival, Zsarnay Györgyöt ugy agyba főbe verték hogy talán meg sem él, melly sebet láttván Ord(inarius) Szolgabiro Szeldmajer Antal Uram, ugy mint gyilkost T(ekin)t(e)t(e)s Csoma Sigmond lenkei udvarabul, a hova kérdésbe lévő öreg Kecsku Feru magát bé vontá ki kérvén biró hazhoz vitte, el illantván a fia.

Secundus Testis Martinus Nanu Annor(um) Circiter 17. adjuratus examinatus fassionem primi Testis confirmat per Omnia.

Tertia Testis Eva Laki Michaelis Nanu consors Annoru(m) Circiter 40.
adjurata examinata utriusq(ue) fassionem confirmat per omnia.

Harum nostrarum vigore et Testimonio mediante Litterarum Actu(m) Anno
die Locove ut supra.

I(nclyti) Co(mi)t(a)tus Tornensis Ord(inarius) Judli(um)

Antonius Szeldmajer mp

Et adjunctus Or(dinarius) Jurassor

Franciscus Cserniczky mp

*SOA . Torna vármegye törvényszékének iratai, 405. doboz. Inquisitionum
magistratualium (Nesporovné konania – vypocúvanie), Fasc. IV. nro. 31.*

31.

1785. július 26. Bárca

*Tanúvallomások Fricsóvszki Gyuri ügyében, aki a pukanci kőhidnál
szekerével halálra gázolta Kis Ferenc cigány kislányát.*

Anno 1785. Die 26a July in Po(ssessi)one Bárca contra Georgium Fricsovszky
propter conculcatom [et inigremtani]⁷⁴ Francisci Kiss Neo=Inquilini in
Barczeni Pukancz degentis prolem in cusatum sequens est peracta
Magistratualis Inquisitio.

De Eo Utrum

Letett hite utan beszéllye elől a Tanu, ennek előtte három héttel Kis Ferencz
Pukanczi Új Lakos Leanykáját Fricsóvszki Gyuri Barczai Lakos az
Ország útyán szekérbe fogva levő Lovaival, ugyan tsak a Pukanczi Kő
hidnál miképen gázoltatta fel, és hogy történt halála ?

Primus Testis Stephanus Berki Neo Inquilinus Cassoviensis Annor(um)
Cir(citer) 46 deposito corporali Jurto fatetur. E Tanu Kassai Városa Új
Lakosa lévén, ugyan tsak Kassa Varosa részire Kováts munkát
dolgozván itt az Pukanczi most említett Városnak vendég fogadoja
mellet, ennek előtte mintegy három héttel történt épen Dél tajba,
amidőn e Tanu Délre evett vólna, hogy kialtás esvén az úton, amidőn az
útra ki szaladott vólna, már el halva tanálta Kis Ferencz Pukanczi új
Lakos mintegy negy esztendőös leanykajat, akit is fel kapván a Tanú,
kérdzősködőt, hogy mikepen történt vólna veszedelme, Nemes Kassa
Városa hajdujátúl, akit nevezni nem tud a Tanu, tugya mindazonáltal,
hogy Őzvegy Kosztkáne Aszonyom majorjaba lakik; mint attul, mint
pedig más most Bernadfalvan levő Peczek nevű Új Lakostúl értette,

⁷⁴ Ezt a kifejezést x jellel a sor fölé írták.

hogy Fricsovszky Gyuri, Barczai Lakos négy Lovas Szekérrel tapostatta volna fel, akit annakutanna ugyan csak a Pukanczi vendég fogadós Kocsiján Kassára Viczai felcser uramhoz be küldvén az említett őszve gazolt Leánykát mihelyest e Tanu Viczai asztalára le tette, azonnal meg halálozott. E Tanu ezen történetről egyebet szollani nem tud, hanem amint fellyebb meg vallotta leg jobb Tanú lesz benne, Nemes Kassa Városa hajduja, aki Kosztkáné Aszonyom Kassai majorjába lakik, és bernadfalván Lakozo Peczek nevű ujlakos.

Secunda Testis Susanna Flajsoker, Joannis Szalczmán Educillatoris pukancziensis consors annorum cir(citer) 30. jurata, examinata fassa est. E Fatens a szobába dolgához látván, egyebet a kérdésbéli történetről szollani nem tud, hanem hogy, annakutanna Kis Ferencz új Lakos Leánykájának veszedelme meg esett vólna, lármát halván az utzán, maga is e Tanú ki szaladott, és látvan a Leánykat el halva kérdezte miképen esett veszedelmét Nemes Kassa Varosa hajdujátul, kit nevezni nem tud, hanem tугya azt, hogy Kosztkáné Aszonyom Kassai majorjába lakik, más a jelen lévők közül azt felelte, hogy Fricsovszky Gyuri négy lovas szekérével gázoltatta fel. Ugyan csak e Tanu maga Kocsijan és Barczai Ferencz Ur Lovan küldötte bé Kassára, de mihelyest bé vitték, mingyart meg halálozott, amint az első tanutúl, aki a fel gázolt Leánykat be vitte, értette.

Tertius Testis Stephanus Peczek neoinquilinus Bernathfalvensis, annorum cir(citer) 39. deposito praevie corporali Jur(amen)to fatetur. Ennek előtte három héttel e Tanu eppen akkor, amidőn az Deutralis pukanczi Uj Lakosnak Leanykaja szerentsétlenül járt, Kassai pukanczi vendég fogadonál vólt, latta azért, hogy amidőn Fricsovsky Gyuri Barczai Ember fával meg rakot négy Lovas szekérrel jött volna, említett meg halálozott Leanyka más testvér Leanykával a szekér előtt az úton keresztül át akarván szaladni, a nagyobik Leányka el is szaladott ugyan, de az említett meg halálozott Leanyka el nem szaladhatván, a Lovak által fel gázoltatott, és a terhes szekér is átt ment rajta ugy, hogy azonnal magán kívül vólt: mikor törtent annakutanna halála, e Tanu mivel Bernatfalvára haza jött, nem tudhattya, hozza adván azt is e Tanu, hogy hallotta, hogy említett Fricsovszky György kiáltott a gyermekekre, hogy szaladnának ell, de mivel genge volt a kérdésbéli Leanyka ell nem szaladhatván szeme láttára a Tanúnak fel gazoltatott a Lovak által, és a szekér is átt ment rajta.

Quartus Testis Michael Fafulya Hajdo L(ibe)rae Re(gi)aeq(ue) Ci(vi)t(a)tis Cassoviensis⁷⁵ annor(um) cir(citer) 28. deposito corporali Jur(amen)to

⁷⁵ Fafulya Mihály Kassa város hajdúja volt.

fatetur. E Tanú eppen akkor, amidőn Fricsovszky György Barczai Lakos fával meg terhelt négy Lovas Szekérrel az pukanczi kő hidra jött, latta azért, hogy a pukanczi Kő hidon által menvén űgetve, és onnan le ereszkedvén, epen azon a hidon túl, porban ut mellett jaczadozó két Czigány gyermek közzül egyet a Lovával fel tapostatott ugy, hogy a terhes szekér is keresztül ment rajta; Le tett hite utan vallya a Tanu azt is, hogy említett Fricsovszky György ámbár az Lovon űlvén jól lathatta az uton jaczadozo Czigány Gyermeket, még sem állot meg, hanem tsak akkor kiáltott rájok, amidőn az első két Ló felettek volt, és ugy látta a Tanu, hogy az egyik Gyermek még is négykézláb valamennyire tsak hamar ki mászott a Lovak elől, de a masikat fel tapodván a Lovak a terhes Szeker is keresztül ment rajta, hozza adván azt is a Tanú, hogy a nevezett Barczai Lakos meg akarta ugyan álitani már akkor a Lovakat, amidőn már az első két Ló fel tapodta Gyermeket, de meg nem tarthatván, tsak ugyan az hatulsó két Ló is, és a Szekér keresztül ment rajta, amely Gyermek majd nem egy fertalyig ugy, mint hólt érzékenség nélkül vólt, hanem minekutanna vizzel meg mosogatták vólna, valamennyire meg érzékenséget észre vévén rajta, a Pukanczi Korcsmárosné maga kocsián bé küldötte Kassara Viczai fercsel (sic !) Uramhoz.

Super qua p(rae)vio modo per nos peracta Mag(ist)ra(tua)li Inquisitione p(rae)sentes extradeditimus Literas nostras Tetimoniales. Actum ut supra
Stephanus vajda V(ice) Judlium mp.
Ladislaus Andreanszky Jurassor mp.

SOA. Abauj vármegye törvényszékének iratai, 371. doboz. Inquisitio magistratualium (Vyšetrovania deliktov), fasc. IX. nro. 76.

Káromkodás, átok, civakodás

32.

1761. április 23. Miskolc.

Vizsgálat a blasphemíával vádolt Ivók cigány ügyében

Anno 1761 Die 23^{ia} Mensis Aprilis
in Causa NN. Ivók Zingari blasphemii:

Deo Utrum ?

1o Tudja látta hallotta é a' Tanú, hogy itt Miskólcz Várossában lakos NN. Ivók Czigány mostan folyó 1761 esztendőben Szent György Havának 19dik napján délután maga háza körül iszonyú lármázást és káromkodást vitt véghez, és a' minémű lett légyen Circumstantialiter beszéllye elő ?

2do Magán kívül ezen dologban kit tud jó Tanúnak lenni ?

Primus Testis Georgius Tóth Oppidi hujus Incola annorum circiter 53. Juratus examinatus fatetur. Ad omnia: A Deutralis időben ülven a' Tanú maga fia Tóth György Háza előtt, látta hogy a' Deutralis Czigány maga háza előtt tántzolt s ugrádozott, és hallotta hogy azon tselekedeti közben egy nálla lévő Leánykát /:a' kit már annakelőtte a szomszédban és a' Tanú fia házához is tűzért elküldött:/ azért hogy kívánságára tüzet nem vitt káromlani kezdett Lelke paráznításával, és azután látta hogy azt verni s taposni kezdette, s hallotta, hogy szidta e' szókkal S. V. baszom a' Lelked kutya teremtette, melly szókat kétszer e vagy háromszor iterált is. Annakutánna a' szomszédok nevezetessen maga a' Tanú fia Tóth György tsendesítették s intették a' káromkodásról, de azt amazoknak kitsúfolásával semminek állitván, tántzolását s ugrádozását, s a' Magyar Lelkének paráznítását továbbra is követte a' Deutralis Ivók Czigány. Tanúnak tudja mondani az azon úczczában lakó Simont és Kiss Andrást a' kit hasonlóképpen rútvál motskolt és bestelenített.

Secunda Testis Helena Bihari praecedentis proximi Testis Georgii Tóth Conthorlis annorum circiter 46. Jurata examinata fassa est: Tudja látta s hallotta a' Tanú, hogy a' Deutralis Ivók Czigány a' Tanú fia házához /:hol maga is lakik a' Tanú:/ elküldvén egy nálla lakó Leánykát tűzért és a' Tanú nem adván azért, hogy nem vólt, a' tűz nélkül vissza menő Leánykát Lelke paráznítással szidni kezdette azért hogy mért tenné ötet

bolondá és amaz mentvén magát hogy tüzet nem vitt volna azért, hogy nem adtak; A' magyarok lelkét közönségesen paráznította elsőbenn (sic !), annakutánna a' Leánynak fordúlván azt verte s tapodta és Lelke práznitással ismét, s háromszor S. V. kutya teremtette mondással káromlotta, száma nélkül lévén az ottan jövő s menő Magyarok Annyának paráznítása. Melly lármázására s káromkodására felindúlván mind a Tanú fia, mind az ott el menő emberek midőn kérték s intették volna, hogy szűnne meg káromkodásától, azoknak kitsúfolásával s lelkek paráznításával s nevezetesen a' Magyarok Anyja paráznításával tovább is tántzolt, s ugrándozott. Tanúnak Csanádi Uramat tudja nevezni.

Tertius Testis Stephanus Köteles Oppidi hujus Incola annorum circiter 40. Juratus examinatus fassus est. Ad omnia. Menvén a' Tanú a' Deutralis időben az úczzabéli Kútra látta a' Czigányt Ivókot a' maga házából a' Bábonyi Bércz felé kimenni és hallotta hogy mentében dudolgotva a' Magyarart paráznította s hallotta azt is, hogy házátúl lett ki indulása előtt valakinek de kinek kinek nem a' Tanú nem tudja ezt mondotta: S. V. baszom a' lelkét mind Annyának Apjának. Tanúknak tudja nevezni Kiss Andrást és Nemes Csanádit alias Nyirőt.

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XIV. nro. 279.

33.

1763. augusztus 2. Miskolc.

Vizsgálat egymást gyalázó cigányok ügyében

Anno 1763 Die 2da Augusti Sub sede Judria Privilegiati Regio Coronalis Oppidi Miskólcz in Domo ejusdem publica celebrata, ad subinserta Deutri Puncta Magistratualia, Testes Sequentes, Authenticas suas Fassiones, ea qua sequitur ediderunt modalitate.

De eo Utrum ?

- 1o Vallya meg le tett hiti után a' Tanú, hogy ezen folyó 1763dik esztendőben Julius Havának 20dik napja tájján itt Privilegiált Miskólcz Várossában a' közönséges Piaczon, minémű motskos és betstelenítő szókkal illette légyen, itt Miskólcz Várossában lakos Ivók István Felesége az itt való Vajdát Vadászi Istvánt és annak Feleségét ? és miképpen káromlotta ?
- 2o Vallya meg azt is a' Tanú, hogy ugyan Vadászi Istvánnét, Gudi Andrásné is a' Piaczon esett betstelenítés előtt mint egy egy héttel, az Háznál miképpen betstelenítetté légyen
- 3io Hát azt tudja é hallotta é a' Tanú, hogy mostann említett Gudi Andrásné,

ugyan az Háznál, ezen folyó esztendőben Kötis előtt, Danyi Istókot miképpen latrozta és ugyan Danyi Istók öreg Annyát miképpen kurvázta ?

4o Kit tud jó Tanúnak lenni ?

Prima Testis Sara Dudas Danielis Kalló conthoralis Annorum circiter 47. adjurata authentice examinata fassa est. Ad 1mum A' Deutralis idő tájjon, a' Deutralis Helyen, egyet más viseltes ruhákat árúlván a' Tanú, a' Deutralis Ivók István Felesége is ottan vólt, oda érkezvén annakokáért Vadászi István is kérte Ivóknétül, hogy fizetné meg az három Ittze bor árát ? mellyre Ivókné felelt: Nem adom bizony én meg, mert én nem vagyok három, hanem tsak két ittze bor árával adóss, s állitván újjobban is hogy nem adná meg, és tudakozván Vadászi Istvántül, hogy ki Vajdája vólna ? Vadászi Istvánnak a' szájában egynehányszor motskolódott Ivók Istvánné, melly motskos szavai között mondotta azt is: hogy S. V. szarna maga alá kotorná ki kanállal és enné meg; azután pedig oda érkezvén a' Vadászi István Felesége is, és az is kérvén az három ittze bor árát, annak is mondotta, hogy nem három, hanem tsak két ittze bor árával vólna adóss és a' midőn az is állitván, hogy három ittze a' bor, annak a' szájában is rütül motskolódott, azt kurvázta, ringyózta, Annyát paráznította, s hogy a' Bika S. V. Véres eszközével paráznitsa meg kívánta a' mellyre osztán Vadászi Istvánné is mondotta, hogy az ő Apját az Hóhér tsapta vólna ki, és midőn a' Tanú nem állhatta vólna tovább, el ment onnét.

Secundus Testis, Georgius Kálló annorum circiter 16. adjuratus autentice examinatus fassus est. Ad 1mum Mikoron a' Tanú a' Deutralis Helyre érkezett, már akkoronn a' betstelenítés meg esett. Azért is ebben a' Tanú semmit sem tud: hanem ad 2dum A' Piaczon esett betstelenítés előtt mint egy héttel lévén a' Vadászi Istvánné testvér öttse az Gudi Házánál és híván onnét haza azon Legényt Vadászi Istvánné, mindjárt mondotta néki Gudiné: Miért hivod haza S. V. te kurva, lonsos, tolvaj, minden nemzetséged tolvaj vólt varásló S. V. vesse neked az apád a' véres faszát ! a' mellyre osztán mondotta Vadásziné, hogy néki az apját az hóhér a' mint megbélyegezte, úgy őtet is tsapná ki, egyebet pedig nem szóllott. Ad 4tum Danyi Istókot tudja jó Tanúnak lenni.

Tertius Testis Stephanus Danyi annorum circiter 21 autentice adjuratus examinatus fassus est. Ad 1o nihil. Ad 2dum et 3ium A' Deutralis ido tájjon menvén maga házátül Vadászi István Házához a' Tanú, és már akkor szóbeli czivódásban lévén Gudi Andrásné Vadászi Istvánnéval, kérlelte a' Tanú Gudinét hogy ne veszekedne, mert még meg is vernék; az honnét Gudiné mondotta a' Tanúnak hogy miért fogna mellette ? ezt

is hozzá hogy S. V. baszná meg a' pitsáját Vadászinének, annakutánna kurvázta Vadászinét Gudiné, Varáslónak is mondotta, hogy ő is tsak olyan kurva vólna, azután onnét elment a' Tanú. Ad 4to nihil.

Quartus Testis Joannis Németi annorum circiter 35. adjuratus authentice examinatus fassus est. Ad 1o et 2dum aequae nihil. Ad 3um Ezen folyó 1763 esztendőben Kötés előtt lévén Danyi Istók Vadászi Istvánnénál, mondotta Gudi Andrásné néki, hogy miért járna az ottann szomszédban lakó egy Menetskéhez ? a' mellyre való nézve latrozta is Danyi Istókot; a' Danyi Istók öreg annyát pedig kurvázta és kurvanyázta, ugyan Gudiné; azt pedig vallyá a' Tanú, hogy mivel szomszédságokban lakik azoknak, eleget lármáznak kiváltképpen Ivók. Datum Anno Mense Die Locove quibus Supra.

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XIV. nro. 293.

34.

1763. szeptember 1., 21. Miskolc.

Két rendbeli vizsgálat egy cigány és egy nem-cigány család közötti gyalázkodás ügyében

Infrascriptus Notum facio tenore praesentium quibus expedit Universis, Quod penes Commissionem Iudiciariam Generosi Domini Andreae Barkassy Regio - Coronalis hujus Oppidi Miskolcz Ordinarij Iudicis, ad Instantiam Providi Domini Matthiae Iványi, ejusdemque Conthoralis Mariae Jánosi, contra Alexandrum Bagossy, ejusdemque Conthoralem N. N. secundum subinserta Deutri Puncta, talem uti sequitur, peregerim Collateralem Inquisitionem.⁷⁶

De eo Utrum ?

Primo. Tudgya é, avagy hallotta é a Tanú, hogy mostan folyó 1763.dik Esztendoben Augustus Havának 19dik napján estve felé, Bagosi Sándor Felesége, Iványi Mátyás Uram Hitves Társát Jánosi Mária Asszonyt minden igaz ok nélkül illetlen mocskos szókkal illette, s bestelenitette mondván: Te golyvás kutya, a Hóhér csapjon ki, s akasszon fel, az Isten soha sem mentsen a hóhér kezétől ?

Secundo. Tudgya é, s hallotta é, hogy ezek után Bagosi Sándor maga is haza érkezvén mind magát Iványi Mátyást, mind Házás Társát Jánosi Máriát rúttól bestelenitette, mondván: Jó Szerencsétek S. V. ördög atták, baszom az lelketeket hogy ide haza nem vóltam, mert széllyel vertem vólna a

⁷⁶ Ezt a vizsgálatot Barkassy András miskolci főbíró Iványi Mátyás és felesége kérésére rendelte el.

fejeteket.

Tertio. Tudgya é a Tanú, hogy mind ennyi bestelenségeket is mind Iványi Mátyás, mind Feleség békével szenyvedték, s a házba bé mentek, de Bagosi Sándor, és Felesége ezek után is rútúl, és sokáig bestelenkedtek, és mi formán mocskolódtak, vallya meg a Tanú ?

Quarto. Kit tud jó Tanúnak lenni ezen dologban ?

Primus Testis Lucas Rokitay Annorum circiter 60. Subjuramento examinatus fassus est, ad 1mum. A Tanú egy udvaron lakván a Deutralis Bagossi Sándor Czigánnyal, hallotta hogy Iványi Mátyás Uram Hitves Társát Jánosi Mária Asszonyt rútúl bestelenitette mondván: Te golyvás Kutya, a hóhér csapjon ki, a hóhér akasszon fel, az Isten soha se mentsen a hóhér kezétül, ezen bestelenségekkel pedig nem csak az Iványi Mátyás Uram Feleségét, hanem azon a Funduson lakó kovácsot is a Deutralis idő előtt mocskolta, és káromlotta Bagosi Sándor maga is. Ad 2dum már akkor a Tanú le feküdvén mikor Bagosi Sándor haza ment, a kiabálást ugyan hallotta, de a káromkodásának nemeit nem értette. Az 3tium Iványi Mátyás Feleségestül a házba bé menvén, minémű bestelenségeket, és káromkodásokat vitt légyen véghez annak utánna Bagosi Sándor haza érkezésével, a Tanú nem hallotta. Ad 4tum a következőket tudgya Tanúnak lenni:

Secundus Testis Georgius Spisák annorum circiter 56. adjuratus examinatus fassus est. Ad 1mum Egy udvaron lakván a Tanú a Deutralis Czigánnyal, hallotta hogy a Deutralis időben Bagosi Sándor Felesége Iványi Mátyás Uram Feleségét rútúl mocskolta mondván: Te golyvás kutya a hóhér csapjon ki. Ad 2dum minthogy az Tanú a Fundusnak első részin lakik, nem hallotta mimódon káromlotta maga Bagosi Sándor Iványi Mátyás Uramat, és eő kegyelme Feleségét. Ad 3tium nihil, hanem más nap a Deutralis bestelenség, és mocskolódás után midőn Iványi Mátyásné Asszonyom a piacra ment vólna, Bagosi Sándorné azt mondotta Iványi Mátyásnének: eregy már eregy nyelves kutya, olyan a nyelved mint a Tehen farka.

Tertius Testis Mathias Kromperger annorum circiter 40. adjuratus fassus est. Ad 1mum hallotta a Tanú, hogy a Deutralis időben Bagosi Sándor Felesége Iványi Mátyás Uram Feleségét rútúl bestlenitette, mondván: Te golyvás kutya, hóhér csapjon ki, hóhér akasszon fel, az Isten ne mentsen a hóhér kezétül, úgy szintén magát is Iványi Mátyás Uramat mocskolta mondván: Te gaz ember szolgállója vagy S. V. a nagy picsájú Feleségednek, utánna mosod a pilinkát. Ad 2dum hallotta, hogy midőn haza ment maga Bagosi Sándor azt mondotta: S. V. de baszom mind apját annyát, a golyvás kutyájának az ilyen attának, jó szerencséje hogy

itthon nem vóltam, mert széllyel vertem vólna a fejét, de ha nyakig vasba vernek is, még sem szenyvedem el az ilyen attának, most jőjj ide ilyen atta, majd meg tanitlak S. V. baszom mind apád, mind a Tóth anyád. Ad 3tium az első punctumban fel jedzett bestelenségeit hallotta a Tanú a Deutralis személlyeknek.

Quarta Testis Barbara Vorsáb Mathiae Kromperger Conthoralis annorum circiter 32. adjurata examinata fassa est, ad 1mum. A Deutralis időben a Tanú a maga házában lévén hallotta, hogy Bagosi Sándor Felesége ezen mocskos szókat mondotta Iványi Mátyás Uramnak és Feleségének: Te golyvás kutya, a hóhér csapjon ki benneteket, a hóhér akaszszon fel, azon kívül azt is hallotta a Tanú, hogy Bagosiné mondotta: elég lélek kurva mondgya, de azt kinek mondotta légyen, a Tanú nem tudgya. Ad 2dum et 3tium nihil, minthogy az házbúl ki sem jött a Tanú.

Quinta Testis Annae Cselényi Georgii Spissák Conthorali annorum circiter 30. Sub jurato fassa est. Ad 1mum et reliqua Deutri Puncta. Egyebet nem hallott a Tanú, mivel ki sem ment a házbúl, hanem hogy Bagosiné azt mondotta Iványi Mátyásné Aszszonyomnak, eregy már eregy golyvás kutya, menny be a házba: mellyre Iványiné azt felelte: de biz el férhecz az én golyvántúl. Signatum in praefato Oppido Miskolcz Die Prima Mensis Septembris Anno Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Tertio.

Ejusdem Oppidi Juratus V(ice) Notarius
Alexander Csorba mp [L.S.]

Infrascriptus Notum facio testimonio praesentium quibus expedit universis quod penes Iudiciariam Commissionem Generosi Domini Andreae Barkassy Regio Coronalis Oppidi Miskólcz Ordinarij Judicis, ad Instantiam Alexandri Bagossy, ejusdemque Conthoralis Mariae Ivók, juxta Subinserta Deutri puncta, talem uti sequitur peregerim Collateralem Inquisitionem.⁷⁷

De eo Utrum ?

Primo. Tudgya é, s hallotta é a Tanú, hogy Miskólcz Városában lakos Bagosi Sándor, és Felesége Ivók Mária miólta ezen Városban laknak Istenesen, és sem Tolvajságbeli, sem más Isten, Haza Törvényével ellenkező dolgokban magokat nem egyelítették, annyival is inkább másoknak botránkozásokra való dolgokat, mellyek Nemes Magistratus előtt tetemessen meg fordúltak vólna, nem cselekedtek ?

⁷⁷ A második vizsgálatot Bagosi Sándor és felesége, Ivók Mária kérelmére végezték, újabb tanúkat is meghallgatva.

Secundo. Tudgya é a Tanú, hogy Bagossi Sándor, és Felesége nem is úgy viselték, s viselik magokat mint új magyarok, vagy Czigányok, hanem igaz Hazafi módon, mint igaz magyar atyától, s anyától született, és meg érett elméjű emberek ?

Tertio. Tudgya e, avagy látta é, hogy Iványi Mátyás, és Felesége Gyermeke, Bagosi Sándor gyermekéhez mint gyermekek az udvaron öszve mentek, és Bagosi Sándor gyermeke kezében lévő kenyeret az Iványi Mátyás gyermeke porral béhintette ?

Quarto. Tudgya é, s hallotta é a Tanú, hogy ezen csekély állapoton Iványi Mátyás Felesége fel indulván minden igaz ok nélkül Bagosi Sándor Feleségét kurvázta, s Tolvajnak lenni kiáltotta, és más egyéb bestelen szókkal nem csak Iványi Mátyás Felesége, sőt maga Iványi Mátyás is, mind Bagosi Sándort, és Feleségét illették, s mocskolták és miképen besteleniettek circumstantialiter hiti alatt vallyá meg, sőt hogy Iványi Mátyás Bagosinét mellyben is döfte a bunkós bottal ?

Quinto. Kit tud ezen dologban jó Tanúnak lenni.

Primus Testis Matthias Kromperger Annorum circiter 38. adjuratus fassus est. Ad 1mum Nem tapasztalt a Tanú a Deutralis Személyekhez valamelly nevezetes Törvéntelen cselekedeteket ugyan, mindazonáltal ad 2dum mint Czigányok magokat úgy viselik. Ad 3tium audita refert. Ad 4tum Egyebet nem tud, s nem látott, hanem hogy Iványi Mátyás bottal futott Bagosi Sándorné után, minthogy a Bagosi Sándorné mocskolódásait nem szenyvedhette, de Bagosi Sándorné az ajtót bé csapván Iványi Mátyás bé nem mehetett, midőn pedig az ajtótól Iványi Mátyás elment volna, Bagosiné a Pitvarbúl kijöven két csuprot hajított Iványi Mátyás után, de nem érte, de azon cselekedetiért hogy Iványi Mátyás szidta volna, a Tanú nem hallotta.

Secunda Testis Juditha Nagy Caspari Asztalos Conthoralis annorum circiter 30. Subjurato fassa est, ad 1mum. Nem tudgya a Tanú, hogy valamelly rossz cselekedetekért a Deutralis személyek meg büntettettek volna. Ad 2dum affirmative. Ad 3tium nihil. Ad 4tum Semmit egyebet nem tud a Tanú, hanem Bagosiné Iványi Mátyásnénak mondván: eregy be már te golyvás kutya, Iványi Mátyás fel indúltt, és botért szaladván a maga házába a Bagosi Sándor Háza felé ment, de Bagosi Sándorné az ajtót bé csapván bé nem eresztette; a Tanú pedig azonnal a maga házába bé menván, semmi bestelenkedő szavaira nem emlékezik Iványi Mátyásnak, vagy Feleségének, sőt midőn már a Tanú a Házban vólt a Leánykája bé szaladt mondván: jaj Anyám Aszony bizony cserepet hajított Bagosiné Iványi Mátyás után.

Tertius Testis Ivannes Bodnár annorum 40. adjuratus fassus est ad 1mum. A

Deutralis személyek hogy valamelly törvéntelen cselekedetért meg büntettettek volna valamikor a Tanú nem tudgya. Ad 2dum már hét esztendeje hogy a Tanú Bagosi Sándorral egy Funduson lakik, mindazonáltal még is semmi rosz cselekedetet hozzájuk nem tapasztaltt, hanem hogy mostanában Iványi Mátyásékkal czivakodtak. Ad 3tium nihil. Ad 4tum Egyebet nem tud, nem látott a Tanú, hanem hogy Iványi Mátyás bottal ment Bagosi Sándor Házához, de Bagosiné az ajtót maga után bé húzván, Iványi Mátyás bé nem mehetett, hanem az ajtó felett be felé doföltt a bottal, de érte é vagy sem Bagosinét a Tanú nem tudgya, azt is látta a Tanú, hogy midőn már Iványi Mátyás az ajtórúl el ment, Bagosiné az ajtót ki nyitván egy cserepet hajított Iványi Mátyás után: Ezek után Iványi Mátyásné el indulván, hogy vagy Aszalainé Aszonyomnak, vagy Biró Uramnak panaszt téssen, mondotta Bagosinének: várj rá te kurva, Tolvaj kutya: mellyre Bagosiné egyebet nem szóllott, hanem hogy kit húztál le a hasamrúl, és midet loptam el.

Quarta Testis Maria Pálinkás Puella in Capillis existens. Annorum circiter 18. adjurata fassa est. Ad 1mum et 2dum Semmi rosz cselekedetet nem taapsztaltt a Tanú a Deutralis személyekhez és nem hallotta, hogy meg büntettettek volna valamikor. Ad 3tium nihil. Ad 4tum hallotta a Tanú hogy Iványi Mátyásné kurvázta, és tolvajozta Bagosi Sándornét, Bagosi Sándorné pedig Iványi Mátyásnének azt mondotta: te golyvás kutya eregy be már a házba, és akkor Iványi Mátyás a házbúl csizma fordító fát hozván ki azzal ment a Bagosi Sándor házára, de Bagosi Sándorné maga után az ajtót bé tévén, Iványi Mátyás bé nem mehetett, hanem az ajtó felett doföltt be felé, de érte é vagy sem Bagosinét a Tanú nem tudgya.

Quinta Testis Barbara Nagy Matthiae Kromperger Conthoralis Annorum circiter 30. adjurata examinata fassa est. Ad 1mum et 2dum Valamelly tetemes törvéntelen cselekedeteket a Deutralis személyeknek, a mellyekért meg büntettettek volna a Tanú nem hallotta ugyan, de ad 2dum mint újj magyarok avagy Czigányok magokat a szerint alkalmaztatják. Ad 3tium nihil. Ad 4tum sem nem tud, sem nem látott egyebet, hanem épen akkor tekintett ki az ablakon a Tanú, midon Iványi Mátyás a kezében lévő bottal a Bagosi Sándor házatúl a maga háza felé ment, a ki után is Bagosiné így kiabáltt, eregy be te golyvás kutya, a hóhér seprőzzön ki, jobb volna enni főznél a cselédednek.

Sextus Testis Georgius Spisák Annorum circiter 56. adjuratus examinatus fassus est. Ad omnio nihil. Signatum Regio Coronali Oppido Miskólcz die 21^a Mensis Septembris Anno 1763.

Ejusdem Oppidi Juratus V(ice) Notarius

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XII. nro. 258.

35.

1765. április 18., 22. Miskolc

Vizsgálatok cigányok közötti veszekedés ügyében

Infrascriptus Notum facio testimonio praesentium quibus expedit Universis, quod penes Judriam Commissionem Generosi Domini Michaelis Sárkány, privilegiati Regio - Coronalis Oppidi Miskólcz Ordinarii Judicis, ad Instantiam Neo Hungari Mathia Buday, ejusdemque Conthoralis juxta subinserta mihi Sequitur, peregerim Collateralem Inquisitionem.⁷⁸

De eo Utrum ?

1o Tudgya é, és hallotta é a Tanú; Hogy mostan folyó Esztendőben, és Hólnapnak 18dik napján, midon Buday Mátyás feleségestül Kozák János Vajdához ment vólna, és minden illendőséggel bizonyos Czigányok /:a kik is el szöktek:/ portiójok felől tudakozódott vólna, arra Kozák János illendőséggel nem felelt, hanem

2do Mingyárt rút fertelmes szókkal, és káromlással illette, mind a Budai Mátyás feleségét, mindmagát Buday Mátyást, és miképen, vallya meg a Tanú ?

Primus Testis Sigismundus Dárdos Neo Hungarus Annorum circiter 56. adjuratus fassus est. Ad omnia. Jelen lévén a Tanú, midon Buday Mátyás bizonyos Tinocskáit a Gulyára kötelen vezette a Kozák János Háza felé, és véle lévén Felesége is, ezen Felesége illendőséggel tudakozta Kozák Jánost bizonyos el szökött Czigany Portioja felől, melly tudakozódásra azonnal nagy haraggal Kozák János Buday Mátyásnénak úgymond: S. V. baszom a hunczfut anyádat ördög atta, ördög teremtette, egy sem akar fizetni, baszom a hunczfut anyátokat, a hóhér csapjon ki valamenyin vagytok, benneteket; mellyre hallván Buday Mátyás úgymond: ne káromkodgyék kend, szebben is meg lehet mondani, arra Kozák János ismét úgymond: halgass baszom az annya fekete Rigója, baszom még az anyád méhét is, ezen fertelmes szavait gyakran mondván, mind Buday Mátyás, mind a Tanú onnét el mentek.

Secunda Testis Catharina Jónás, Sigismundi Dardos Conthoralis annorum 38. adjurata fassa est. Midón Buday Mátyás Feleségestül a Tinócskáit a

⁷⁸ Az első vizsgálatot Sárkány Mihály miskolci főbíró Budai Mátyás kérelmére végeztette.

Deutralis napon a Gulyára hajtották volna, és a Kozák János Háza felé menvén a Buday Mátyás Felesége Kozák Jánost tudakozta volna a Deutralis Czigány portiója felől nagy haraggal ezen bestelen szókkal illette mondván: S. V. baszom a hunczfut anyádat ördög atta, egyik sem akar fizetni, baszom a hunczfut anyátokat, a hóhér csapjon ki benneteket valamennyien vagytok, mellyet hallván Buday Mátyás, úgymond: ne káromkodgyék kend, szebben is meg lehet mondani; arra Kozák János ismét ezen fertelmes szókat mondotta: halgass baaszom az anyya fekete rigója, baszom még az anyád méhét is, ezen káromkodását sokszor mondván, mind a Tanú, mind Buday Mátyásék onnét el mentek. Signatum in Privilegiato Regio Coronali Oppidi Miskólcz die 18ª Aprilis Anno 1765.

Ejusdem Oppidi Juratus Vice Notarius
Alexander Csorba mp
[L.S.]

Infrascriptus Notum facio praesentium quibus expedit Universis, quod penes Commissionem Judriam Generosi Domini Michaelis Sárkány, privilegiati Regio Coronalis Oppidi Miskólcz Judicis Primarii, pro parte et ad instantiam Joannis Kozák Neocoloni, secundum mihi exhibita subinserta Deutri Puncta talem uti Sequitur peregerim Inquisitionem Collateralem.⁷⁹

De eo Utrum ?

- 1o Tudja é, látta é, hallotta é a' Tanú, hogy mostan folyó 1765dik esztendőben Aprilis Havának 18dik napján Budaij Mátyás bizonyos Tinaját hajtván a' Gulyára Kozák János háza felé és hivta Budaij Mátyás Kozák Jánost a' Gulyára, hogy menne el, és mondván Kozák János bizony nem megyek én semmi gondom nints a' Gulyára ?
- 2do Tudja é, látta é, hallotta é azt is a' Tanú, hogy a' Budaij Mátyás felesége Andri Susanna, valami zálogot kérdezvén Kozák Jánostúl, hogy volna azzal a' záloggal és mondván Kozák János, hát nem tudjátok é, hiszen meg mondtam, hogy egy egy Petákot kell vinni Nemes Ketskemétij Nagy István Perceptor Uramhoz, a' mellyet Tekintetes Szolgabiró Ur parantsolt ?
- 3tio Jelen vólt é a' Tanú ezen Deutralis veszekedésben, és vallya meg misoda káromkodást ejtett ki a' szájján Kozák János Teremtette é, vagy egyéb más féle rút káromkodást mondott é ?
- 4o Tudja é a' Tanú, hogy Dardos Siga feleségestül haragossa vólt és azért

⁷⁹ A második vizsgálatot Kozák János kérelmére végezték.

esködött reá Kozák Jánosra ?

Primus Testis Nobilis Martinus Bencsik annorum circiter 28. adjuratus examinatus fassus est. Ad 1mum nihil. Ad 2dum A Deutralis időben bizonyos sertést perselvén a' Tanú Csorba Péter Ur számára, Kozák János szomszédságában tsak igen közel egy szekér út közü között, tapasztalta, hogy Budaj Mátvás feleségestül valamelly Tinót szándékozott a' Gulyára ki hajtani, és tudakozódván valamelly zálog felől Kozák János kérlette: Nem tudjátok é Tekintetes Szolgabiró Ur parantsolattyábúl, mit parantsolt Nemes Ketskemétij Nagy István Perceptor Ur, hogy minden Czigány egy petákot adjon, de Kozák Jánosnak semmi lármáját nem hallotta. Ad 3tium Mikor pedig ezek estek ámbár Kozák János közel kovácsolt a' Tanúhoz, de semmi káromkodást Kozák Jánostúl nem hallott a' Tanú, és mig Budaj Mátvás ott vólt feleségestül a' Tanú is S. V. a' Sertés körül szorgalmatoskodott mind addig, mig amazok el nem mentek. Ad 4tum nihil.

Secunda Testis Nobilis Sara Josvay Providi Michael Kúlcár conthoralis annorum circiter 28. adjurata examinata fassa est. Ad 1mum et 2dum nihil. Ad 3tium Jóllehet harmadik Ház a' Kozák János Háza, a' Tanú Házokhoz és a' Deutralis időben otthon vólt a' Tanú, s nézett ki maga ablakán, de semmi szavokat Kozák Jánoséknak nem hallotta. Ad 4tum a' Kútra menvén a' Tanú, úgy panaszlotta Kozák Jánosné, hogy Dardos Siga feleségestül haragudott reájok és úgy esküdtek vólna meg; de ámbár régen lakik ottan a' Tanú, mind azáltal semmi káromkodását Kozák Jánosnak nem hallotta.

Tertia Testis Helena Pundi Stephani Vadászi conthoralis annorum circiter 29. adjurata examinata fassa est. Ad 1mum et 2dum nihil. Ad 3tium Jóllehet a' Deutralis időben és veszekedés alkalmatosságával jelen nem vólt a' Tanú, mindazáltal mondhattya, hogy egyéb káromkodást Kozák Jánostúl nem hallott soha, hanem S. V. baszom a' hunsztfutos anyádat. Ad 4tum Tudja a' Tanú, hogy Dardos Siga azért haragudott feleségestül Kozák Jánosra, hogy D(iós) Gyórbúl bizonyos tolvajságért ki verettettvén és itt Miskólczon megállapodván, Kozák János mint Vajda ülőjét elvitette, hogy magát igazítsa, a' mellyért Dardos Siga azt is mondotta: hogy ha részeg lett vólna, Kozák Jánost kövel agyon hajigálta vólna.

Quartus Testis Stephanus Vadászi annorum circiter 50 adjuratus examinatus fassus est. Ad 1mum nihil. Ad 2dum az Úrnál Tekintetes Szolgabiró Uramnál jelen vólt a' Tanú, mikoron mondotta, hogy minden új magyarnak az elszökött Czigányért 5 és 5 Krajczárt kellett adni, de akkoron semmi káromkodását nem hallotta a' Tanú Kozák Jánosnak.

Ad 3tium Ámbár jelen nem vólt a' Tanú akkoron mikor Budaij Mátyás Kozák Jánossal veszekedtek, de vallya, hogy Kozák János szájából soha semmi tetemes káromkodást nem hallott. Ad 4tum Dardos Siga bizonyos tolvajságban esvén Diós Győrben és onnét azért ki üzetettvén, Kozák János mint Vajda, hogy az Újj magyarok között olyan tolvaj ne légyen Szarvas ülőjét elvitette, és azért Dardos Siga mindég haragudt Kozák Jánosra vallya a Tanú, és még azt mondotta Dardos Siga, a' mint maga szájából hallotta hogy ha részeg lett vólna akkor, mikor az ülőjét elvitte kövel verte vólna agyon.

Quintus Testis Nobilis Georgius Török, annorum circiter 24. adjuratus examinatus fassus est. Ad 1mum A' Deutralis időben bizonyos hevedert szándékozván a' Tanú tsináltattni, jelen vólt Kozák Jánosnál a' Pecze fenekben és a' fúvót jártatta, Budaij Mátyás pedig szándékozván Tinókkal menni a' Gulyára, hívta Kozák Jánost, de Kozák János azt mondotta, hogy nem megyen. Ad 2dum azt jól említi a' Tanú, hogy Budaij Mátyás felesége, valamelly zálog felől tudakozódott Kozák Jánostúl, és Kozák János mondotta: Nem tudjátok é, hogy Tekintetes Szolgabíró Ur parantsolattábúl, minden Czigánynak egy és egy petákat kellett fizetni, Nemes Ketskémthij Nagy István Perceptor Uramnak. Ad 3tium Jóllehet a' Tanú a' fúvóját jártattván a' Deutralis Kozák Jánosnak a' Deutralis időben jelen vólt, de semmi nevezetes káromkodását nem hallotta, hanem ezt S. V. baszom az hunsztfutos anyátokat, nem vagyok én az oka, hogy az Portiót ki szedjem. Ad 4tum nihil. Datum in Privilegiati Coronali Oppido Miskólcz Die 22da Mensis Aprilis 1765.

Praelibati Oppidi Juratus Ordinarius Notarius
Stephanus Oláh Gyöngyössi mp.
[L.S.]

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XII. nro. 378., 382.

36.

1774. május 1. - augusztus 30. Miskolc.

Abádi Zsuzsanna nemesasszony pere Gudi Györgyné cigányasszony ellen gyalázkodás miatt

36.1.

1774. május 1. Miskolc.

Tanúvallomások

Infra Scriptus vigore praesentium attestor, quod penes Judriam Perillustris, ac Generosi Domini Andreae Szalay Privilegiati Oppidi Miskolcz Ordinarii Judicis Commissionem pro parte et ad Instantiam Nobilis Susannae Abádi Conthoralis Nobilis Stephani Imre, juxta Subinserta, et mihi porrecta de eo utri puncta Sequentem pregerim Collateralem Inquisitionem.⁸⁰

De eo Utrum ?

1o Vallya meg a Tanú le tett hite után Tudgya e ? a vagy hallotta e ? hogy múlt 1773dik Esztendőben Május havának 3dik napján ezen Mező Miskóltz Várossában az Hunyad Úttzán lévő Varga Szógben, úgy több helyeken is Gudi György névű Czigány Felesége Nemes Abádi Susánnát mások előtt oly bötstelen szókkal illetve vólna, hogy említett Abádi Susánnát az eő Ura annak előtte Leány korában úgy birta vólna, mint most önnön magát.

Prima Testis Elisabetha Szebenyi Senioris Nobilis Joannis Otrokotsi Conthoralis Miskolcziensis AnnorumCirciter 47. fatetur ad 1mum. A Tanú az Deutralis napon a maga háza előtt kivel álván Pogány Andrásnéval éppen jön /:hihető hogy a Medgyes allyai Korcsmárú:/ Gudi György Czigány, s Pogány Andrásné talállya neki mondani /:mint hogy már az előtt hallották hogy a Feleségét veri:/ ugyan Koma miért vered az feleségedet azt hallom hogy roszył éltek, melyre Gudi Gyuri ugyan hogy ne verném édes Komám Aszony mikor már mindenütt fejemet vette, ezen szavát el végezvén Gudi Gyuri jön a felesége nyomába ezen szóval az Urának te hóhér markába való most is az én seggemet rágjátok azokkal az Aszonyokkal Abádi Susánnát is úgy élted Leány korába valamint saját Feleségedet, ezt pedig egynéhány izbe az Óvári István Uram házáig nagy lármával Útza hallatára kiáltotta, a Tanú tudakozta Pogány Andrásnéat ugyan Komám Aszony ki volna itt a vargánék között olyan nevű Aszony, én nem tudom ki volna, melyre Pogány Andrásné bizony nem egyéb az hanem Imre Istvánné, ezek után Pogány Andrásné jól meg feddette Gudi Gyurinét s úgy mind a Tanú, mindpedig Pogány Andrásné bé mentek a magok házokba.

Secunda Testis Sara Szabó Andreae Pogány Conthoralis Miskolcziensis Annorum Circiter 40. deposito corporali juramento fatetur ad 1mum. A Tanú az Deutralis napon kívül beszélgetett Otrokocsiné Koma Aszonyával, Gudi Gyuri czigány ott menvén ell a házok előtt a Tanú meg szólította őtet ily formán ugyan Koma azt hallom hogy roszył élsz a Feleségeddel, miért vered mikor szép Gyereked van túlle, arra Gudi

⁸⁰ Szalay András miskolci főbíró Abádi Zsuzsanna kérelmére rendelte el a vizsgálatot.

Gyuri ugyan Komám Aszony hogy ne verném mikor már mindenek előtt fejemet vette, Gudi Gyuri ezen szavait végezvén jön a Felesége a Liptai házok felől hihető a Medgyes allyai Korcsmárúl, még meszirúl az Ura ellen no te hóhér markába való, hóhér seprözön ki most is az én seggemet rágjátok azokkal az Aszonyokkal Abádi Susánnát is úgy birtad Leány korába mint most engemet még jobban, mert engem nem szeretcz, azon szókra gondolkozik a Tanú hogy ki vólna itt a Varga Mester Emberek Feleségek közt olyan nevű s úgy jutott a Tanúnak eszébe hogy Nemes Imre István Felesége a Tanú meg is szólította Gudi Gyuriné hogy miért betstelenkedik oly rútvúl, ne talám még jövendoben baját láttya arra Gudi Gyuriné bizony nem bánom én akar látom akar nem de az igaz mert nékem maga az Uram mondotta, ezek után bé ment a Tanú a maga házába.

Tertia Testis Catharina Szathmári Nobilis Joannis Árokszállásy Conthoralis Annorum Circiter 56. adjurata examinata fassa est ad omnia deeoutri puncta. Mult 1773dik Esztendőben bizonyos napon kívül úlvén a Tanú a maga háza előtt, látta hogy Gudi Gyuriné egy Karon ülő Kiss Gyerek lévén nála meg állott az Sebe Ur házánál és onnan által kiáltott a Tanúnak az Szinván által mondván itt lakik e az a Derék Aszony, melyre a Tanú mellyik Derék Aszony, arra ismét Gudi Gyuriné az az Abádi Leány a kit az én Uram Leány korába úgy birt mint most engemet, arra a Tanú semmit sem szólván bé ment a maga házába. Signatum Miskolcz die 1^a May Anno 1774.

Ejusdem Oppidi Juratus Vice Notarius
Gabriel Kalló mp.

36.2.

1774. augusztus 30. Miskolc.

Ítélet

die 30^a Augusti

Deliberatum est

Három Tanúknak vallásábúl világos lévén az hogy múlt 1773^{dik} Esztendőben Gudi György Felesége Nemes Imre István Uram Hitves Társát Abadi Susánnát uttza hallatára ily szókkal bötsteleneiteni, hogy Leány Korába az Ura Gudi György úgy birta vólna mint most önnön maga Feleségét, és mai napra Judicialiter citáltatván magát vakmerőképpen absentálni és így mind felebaráttjának hírében nevében gázolni, mind pedig maga Birájának engedetlenkedni bätorkodott mint hogy pedig Országunk törvényei az ilyen rossz Személlyeket keménnyen büntettetni parantsolnák arra való nézve nevezett Gudi György Felesége is ell követett tselekedetiért maga életének

meg jobbitására másoknak hasznos példájára 40 korbáts kemény ütéseknek elszenvedésére méltónak ítéltetik.

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XIII. nro. 222.

Az aktában megtalálható Imre Istvánnak a miskolci magisztrátushoz intézett rövid kérelme, melyben kéri az őt ért becstelenség orvoslását, szövegének közlésétől eltekintettem.

37.

1781. július 19. - szeptember 2. Miskolc.

Bagosi Sándor és Puki István cigányok közötti gyalázkodási per

37.1.

1781. július 19. Miskolc.

Bagosi Sándor instanciája a miskolci magisztrátushoz

Érdemem fölött való Kedves Édes Nemzetes Birák Uraimék !

Nagy alázatossággal akarván magamat meg jelenteni ez Kis Instancziám által Nemzetes Birák Uraiméknak, hogy én Bakosy Sándor 11dik Juliusnak napján voltam ki hivatva Puky Pesta Olaj Pesta Vei által az Tapolczára, tehát én az ottan lévő fürdőben nagy gyalázatban érvén, mert Puky Pesta felesége utánnunk érkezvén az Tapolczára, és mihint oda érkezet volna, én nékem nagy gyalázatot szerzet sokaknak fülök halatára. Mert elsőben is ilyen szokal és szidalmakal illetve engemet, miért jöttél te ide az én Urammal te nagy lator és parászna akasztó fára való és hóhér kezeibe való nagy hunczvut. Ez pediglen még nem elég volt, hanem még ide haza is az édes Anyámnak nagyon bé vádolt, ilyen szokal miért engedi kend annak az kurva Danyinének el rontani az fiát, miért ? azért hogy az az kurva Danyiné anya szült meztelen az fürdőben ült az ölében, és ugy paráználkotak, mind ezekre tehát ezeket mondván néki az Édes Anyám, miért teszel azon fiún olyan gyalázatot piaczhalatára mert nem hiszem hogy eztet tselekete volna ő az sok emberek között hiszen talán Lelkétül ki válva nem kutya ? ő pediglen ezekre az szókra azt mondván és fel emelvén az három ujjait, hogy ötet ücsegélyen meg bizonyitya akar hatod magával mert ugy látam mint az kést az hivelyben. Én tehát eben az gyalázatban nem akarván heverni, hanem becsületemet meg akarván keresni, mert már ezek többször is voltak. Mind ezek felől tehát nagy alázatossággal Labaihoz borulván kérem és Instálom Kedves Édes Nemzetes Birák Uraimékat, hogy ha lehecséges

lehet Birák Uraimékról szakaszák végig, hogy becsületesemet vissza fordithassam mindenek előtt. Maradok

Signatum Miskolcz
Die 19. Julii Anno 1781.

Leg alázatossabb szolgálók
és Mindenekben szivesen
Szavokat fogadó Bakosy
Sándor

37.2.

1781. szeptember 2. Miskolc.
Tanúvallomások

Infrascriptus Vigore praesentium attestor, Quod penes Judicarium Perillustris ac generosi Domini Andreae Szalay Privilegiati Regio Coronalis Oppidi Miskolcz Ordinarii Judicis Commissionem pro parte, et ad Instantiam Alexandri Bagosi juxta Subinserta et mihi porrecta De eo Utri Puncta Sequentem peregerim Collateralem Inquisitionem ?

De eo Utrum ?

1o Tudgya e ? hallotta e a Tanú most folyó 1781dik Esztendőben Julius Holnapnak 11dik napján mitsoda gyalázatos szavakkal motskolta légyen a Tapoltzai Fördőben Puki Pesta Felesége Bagosi Sándort az Iffiút ?

2do Hát azt hallotta e a Tanú hogy következendő más nap az Miskóltzi Piatzon Puki Pestáné Bagosi Sándornak édes Annyát Fiával edgyütt ismét minémű bestelenítéssel támadta meg ? Környül állóképpen vallya meg a Tanú.

Prima Testis Sára Czenke Georgii Kálló Conthoralis, Miskoltziensis Annorum Circiter 26. adjurata examinata fassa est. Ad 1mum nihil. Ad 2dum Azt hallotta a Tanú hogy az Deutralis napon Piatz hallatara Puki Pestáné Bagosi Sándornét bestelenitette, mondván: Te semmire való mit haragszol reám, talám azért az Lator Parázna Tökös Fiadért, mi haszna haragszol mert láttam hogy a Fiad fertelmeskedett Danyinéval a Tapoltzába, czudar kutya te is csak olyan Czigány Aszony vagy mint én még is olyan nagyra tartod magadot, arra Bagosi Sándorné mondotta Puki Pestánénak nem igaz az hogy az eő Fia azt tselekedte vólna ezt meg bizonyítsa, mellyre Puki Pestáné két újját fel tartván esküvéssel mondotta hogy úgy látta mint a hüvelybe a kést, mely hogy igaz meg is bizonyithatom.

Secunda Testis Susanna Balogh Mathiae Budai Conthoralis Miskolcziensis

annorum circiter 50. adjurata examinata fassa est. Ad 1mum A Tanúnak beszélgette egy is más is hogy Iffiú Bagosi Sándor Danyi Czigáynéval mit csináltak a Tapoltzába, a Tanú azt meg beszélvén Bagosi Sándornénak, hogy mitsoda hírek vannak a Fia felől, Puki Pestáné mindenütt hirdeti, arra Bagosi Sándorné mondotta a Tanúnak mondgya meg Kend Puki Pestánénak hogy a Fiamat ne gyaláza, mert meg eskűtt hogy ősze rugdossa ezt a Tanú meg mondotta Puki Pestánénak melyre Pukiné mondván: Az a Lator, Huros, Kurvás Kutya rugdosna engem ősze mi haszna haragszik, mert Isten engem úgy segéllyen úgy láttam mint a hivelybe a kést, azt is láttam a midőn Danyiné a Pendelit felemelte s úgy ült Sándornak az ölébe.

Tertia Testis Nobilis Mária Aszalai Nobilis Joannis Erdős Conthoralis Miskolcziensis Annorum Circiter 33. adjurata examinata fassa est. Ad 1mum nihil. Ad 2dum a Tanú cseresznyét árúlván a Piatzon az deutrális údőben hallotta hogy Puki Pestáné mondotta Bagossy Sándornénak mit fogod annak a lator fiadnak pártyát Isten engem úgy segéllyen úgy láttam mint a hivelybe a kést Danyinéval a Tapoltzán az én Uramat is a te Fiad rontotta ell több bestelenítő szókat is mondott Pukiné melyre kérte Bagosiné hogy ne lármázon, az nem illik bötsülletes Aszonyhoz a Piatzon lármázni. Harum Vigore, et Testimonio Litterarum Mediante. Signatum in Privilegiati Regio Coronali Oppido Miskolcz die 2^a 7bris Anno 1781.

Praefati Oppidi Juratus Vice Notarius
Gabriel Kalló m(anu) p(ro)p(ri)a

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XIII. nro. 117.
Az ügyben hozott ítéletet nem ismerjük.

Házasság, szerelem, szexualitás

38.

1762. október 31. [Eger]

A paráznsággal vádolt Fogarasy Zsigmond, Erdélybol származó muzsikus cigány vallomása az egri püspöki úriszéken

A^o 1762 die 31^a 8bris Sigismundus Fogarasy Zingarus musicus ex Transylvania huc varicus in facto Adulterii captus ad benevolum examen hic respondi:

Mi Neved ? Hova való vagy ? Fogarasy Sigmond, Kolosvárrúl való vagyok.

Miért fogtak meg ? Paráznságért.

Kivel paráználkottál ? Sántzban lévő Kortsmárosnak leányával a kit Vaczy Snejdernek hinak, és azon kortsmáros az egri M(é)l(tósá)gos Püspökségnek kortsmárossa.

Mi neve a Leánynak a kivel mondod hogy paráználkottál ? Sybillának hiják és egyéb nevit nem tudom.

Hányszor volt véle parázna közöd ? és hol ? s' mely üdőben nappal é vagy éjjel ? Egyszer, Naymajer Ferencz Ur(na)k a piaczon lévő házánál, annál tudniillik ahol nem maga lakik most, hanem kortsma árútatik, és bótok is vannak alatta, étzakán mikor már majd viradott.

Tutták azt mások hogy néked véle volt közöd akkor ? vagy voltak é mások akkor azon háznál ? és mi dolog végett mentél te oda ? Tutták a pajtásaim kik ottan akkor velem musikáltak azon Naymajer házánál lévő kortsmában, és az attya is tutta a leánynak, látván azt, hogy a leánya mindenkor utannam jár, mivel én több pajtásimmal együtt ott voltam szálláson.

Mi vitt erre a gonoszságra vald meg ? Nem maradhattam a leánytól mivel

eő járt utánnam, sőt az ő gaz tsábitását észre vévén el mentem szállásra a Maklári hostyán levő Nemes Egri Káptalan Vendégfogadójában, de oda is utánnam járt, és így több tsabitássaival reá vett.

Ha itt a kortsmán lévő első szállásodon el tutad kerülni és azért mentél el onnét hogy ő ne kisirtsen téged, mért nem attál ki rajta a másik szállásodon ?

Eleget kerültem, sőt előtte még kistárnára is elmentem, de engem vissza várt és sirt utánnam hogy megint gyűjkek bé szállásra, és így több társaim is javallották hogy mennyek bé a Városra ismét hozzája szállásra, s' akkor esett véle közöm.

Ha illy veszedelemben voltál mért nem jelentetted meg a birónak vagy az uraság tisztyeinek, a kik el tuttak volna tőle választani.

Magamot félttem gyanúságban ejteni, aszt pedig nem tuttam hogy törvény szerint mikint kell magamot oltalmaznom.

Vagyon é feleséged ? hogy hiják ? hol lakik ? és kinek leánya ? hol lehetne reája akadni ? és miért hagyta el ?

Feleségem vagyon, Szilágyi Boris Szilágyi Gergely másként Grunczi nevű Kolosvarott lakós cigánynak leánya, Kolosváron lehet reá akadni, tsak a hid kapun kívül a hostyán, Fogarasy Zsigmond apámnak által ellenébe kellett keresni, el nem hagyta pedig én a feleségemet hanem tsak jobb szerentsét jöttem ide próbálni.

Volt é azon leánynak köze mással a kivel te közösköttél ?

Volt, egy bodnár legény a kit maga látott az apja hogy a leányával hált, melly is a püspökség bodnárja volt de már az elment Egerbül. De mást senkit sem tudok hanem az apja jobban meg mondhatya ha lelke vagyon.

Volt é mással közöd valakivel ?

Nem volt senkivel, és bár mire

vegyenek sem mondhatok egyebet
ennél.

A^o 1762 Die 26^a 9bris in Sede Dominali Agriae celebrata Condemnatus ad
dies veneris, ut nempe in Foro Agriensi utroque die veneris
quadraquinta baculi ipsi infligantur, prouti etiam Die 3^a Xbris
ultimatim punitus est, et ad Suam Uxorem remissus.

EÉGYK(L). XII. 3/b. 7. Nro. 1. Lad. 29.

39.

1765. december 19 - 20. Siklós

Szava János elleni úriszéki per adulterium miatt

Anno 1765 Die 19 Mensis Xbris in Arce Siklos⁸¹ ...

Anno 1765. Die 16ta Julij in Castro Siklos I Comitatus de Baranya adjacente
Seqvens peractu(m) est Benignum Examen.

Interog(atoria)

Respon(soria)

Kinek hinak ? hova való vagy ?
hány Esztendős ? Nos e vagy
Nyótelen ? és mért fogatattál
megh ?

Szava Iván nevő Uj Polgár,
Kovacs hidai, Esztendős Cir(citer)
22. és házos vagyok. Azért
fogattam megh, hogy némely
Szabolczi Uj Polgar Őzvegy
Aszony terhes lévén és Szülven is,
azon terhességit reám fogta, és
hogy tőlem let volna az gyermek
vallotta.

Kinek hívják azon Aszonyt ?
mikor voltál legh utóbb véle ? és
hol ?

Szalin Rusinka az neve, Tavali
esztendőben megh eszet Szüret
alkalmatosságával szollottam véle
az Kovács hidai malomnál.

⁸¹ Itt az úriszéken jelenlévők felsorolása következik: herceg Batthyány Károly, Hoitsy Mihály baranyai alispán, Mitterpacher János vármegyei adószedő és táblabíró, Hoitsy Benjámín alszolgabíró, Strobel Zsigmond jószágigazgató, Stipsics Mátyás siklósi provizor, Rosányi György uradalmi számvevő, Saly János Siklós mezőváros bírója, Ádám Ignác, Gyurics Máté, Benedeki András Siklós mezővárosi esküdtek, Boda Imre főszolgabíró, Csóka János vármegyei esküdt.

Cselekedted é tehát azon dolgot ? Sikloson megrészegegvén azon Aszonyt hívására Szapoczára kesértem, és azon késérésben egyszer dolgomat közlöttem véle.

Actum Anno, die, Mense locove qvibus Supra. Stipsics Mátyás Tisztarto mp, Orbán Daniel Ispány mp.

Deliberatum est.

Crimine Adulterij ex fassione rei claro existente praeter perpessos hujusq(ue) Carcerum Sqvallores 16 ictibus baculorum eundem adjudicari.

Actum Anno, die, locove qvibus Supra per Valentinum Botka Fiscalem et Sedis Notarium mp.

Contra Zingarum Ioan(n)em Zsava

Ordinatum est.

Recognoscente ipso Ivanne Zsava esto Uxorem suam haberet cum Vidua tamen Suae Nationis Rusina Nada actum habuerit, carnaliterq(ue) eandem Cognoverit, hinc praeter perpessos Carceres eundem 16 ictibus baculorum Subjiciendum esse.

BML. XI. 606. A Batthyány – Benyovszky féle siklósi uradalom iratai. Protocolum Sedium Dominalium Civilium et Criminalium Incltyi Dominij Siklos ab Anno 1756 usque 1766. 637 - 638., 654. p.

Beszámítva az előzetesen börtönben töltött időt, a vádlottat 16 botütésre ítélte az úriszék.

40.

1769. január 9. Jászó

Vizsgálat az adulteriummal vádolt Polácsko (Ploszko) Zsuzsanna ügyében.

Anno 1769 die 9^a Mensis Januarij in Oppido Jaszo peracta est Magistratualis Inquisitio Sequens.

De Eo Utrum.

1mo Tugya é vagy hallotta é a Tanu mostan Kassán a N(eme)s V(á)r(me)gye Tómlőczében Raboskodo Czigany Aszony ki leánya légyen, és kinek hijják eötet ?

2do Tugya é látta é vagy hallotta é a Tanu: azon Czigany Aszonyt melly Helységben atták őszve, és megesketették maga igaz férjével, és azon

férjét kereszt és vezeték nevéül kinek híjják s hová való Czigány és most hón lakik ?

3um Tugya é hallotta é a Tanu: azon Raboskodó Czigány Aszonynak az édes atyát kinek híjják, hová való Czigany, és mostan hól lakik, vannak é atyafiai közelrül valók, azokat is kiknek híjják, hová valók, és mostan hón laknak ?

4um Tugya é hallotta é a Tanu: azon Raboskodo Czigany Aszony mind férjhez menetele előtt, mind férjhez menetele után is micsoda életet élt, és miképpen viselte magát ?

Primus Testis Stephanus Ploszko Zingarus ad I Cottum Scepusiensem pertinens sed jam a Novem Annis hic commorans Annor(um) cir(citer) 86.

Secunda Testis Maria Singlyarka Consors praecedentis Annor(um) circiter 70. hi duo Testes deposito praevie corporali juramento retulerunt: vallyák hogy mostan Kassán a Nemes V(á)r(me)gye Tömlőczében raboskodó czigány Aszony valóságos és tülek származot leány légyen, és hogy eötet Klárának cziganyul pedig Macskúnak híjják. Ad 2^{dum} Azt is vallyák hogy azon czigány Aszony leányokat most lészen két esztendeje hogy igaz férjével Sferdely alias Miczu Jankóval a Nemes Szepesi Kaptalanban atták őszve és megesketették, azon leanyoknak igaz férje pedig M(é)l(tósá)ghos Csaky Urassághoz Szepes V(á)r(me)gyeben tartozando czigány, ki most is ugyan Nemes Szepes V(á)r(me)gyeben valahol a Tatrák alat lakik. Ad 3^{ium} vallyák és recognoscallyak, hogy azon Raboskodó czigány Aszonynak igaz és természet szerint való édes szülői legyenek, eők atták igaz urához férhez, kik is ugyan Titulalt M(é)l(tósá)ghos Csaky familia Szepessi Joszágához tartozandó Jobbagyok, hanem ide le származván kilencz Esztendőktül fogvast Jazon és Mindszenten tartozkodnak, tőbnyire pedig Meczenzeffen laknak. Ad 4um Egyeb rosz maga vissellését a fen nevezet leányoknak férjhez menetele előtt, és férjhez menetele után is nem tapasztaltak, hanem azt hogy eő nem olly igen régen valamely czigány legényel Also Meczenzeffen meg ősmarkedvén, az igaz férjét hitetlenül el hatta, és aval együt el szőköt, azon Czigány legénynek a felesége Hacsaván meg holt eő Eözvegyen maradot a mint hallották, de a legényt eők nem ősmerték a kivel azon leanyok el szőköt.

3tus Testis Ladislaus Ploszko Annor(um) cir(citer) 30 alias Bacsa.

4tus Testis Franciscus Ploszko Annor(um) cir(citer) 20 alias Duna.

5tus Testis Joannes Ploszko Annor(um) cir(citer) 17 Zingarice Puklo.

Hi Testis uterini Fratres in Deutro nominatae et invinculatae Zingarae existentes ad omnia De Eo Utri Puncta per omnia ita fatentur, veluti 1um

Duo Testes eo addito hogy eők tapasztalván azon Testvér rosz Aszonyoknak Törvénytelen való ösmeretsegeket és szereteteket azon rosz Czigány legényel, a Czigány Legényt Jászon meg is verték eőt az igaz férjéhez haza vinni akarták, de eő azon Legényel titkon el szőköt, az ólta soha sem látták eőt. Act(um) in Oppido Jaszo Anno, Mense et Die quibus ut supra.

I Cottus Abaujvariensis Substitutus
Judlium Andreas Alexius mp.

SOA. Abauj vármegye törvényszékének iratai, 368. doboz. Inquisitio magistratualium (Vyšetrovania deliktov), fasc. V. nro. 53.

Az aktában megtalálható Polácskó Zsuzsanna szűkszavú benevolum examenje is, közlésétől eltekintettem, mert az itt közölt irathoz képest nem közöl érdemi információkatt. Abauj vármegye törvényszéke 1769. január 10-én tárgyalta az ügyét, s 60 korbácsütésre ítélték.

41.

1770. július 5. Torna.

Pukló János és Marusa Klára elleni törvényszéki per házasságtörés és csavargás miatt.

A(nn)o (1)770 d(ie) Men(sis) Julij in Opp(id)o Thorna I Cottui ejusd(em) nominis adjac(entibus) peractum est seqvens Benevolum Examen.

Kinek hinak, hova való vagy, van é felesged és Gyermeked ? és hany Esztendős, micsoda vallású, és mester ember vagy ?

Pukló Jánosnak, Alsó Meczenzéken lakom, vagyom feleségem és egy fiam, vagyok mint egy 28 Esztendős, papista vallású, és Czigány természetem mellett kovacsolni tudok.

Miért fogtak meg ?

Maris nevű özvegy Czigány Aszszonnyal Meczenzéfrül Kovacsiba mentem, az holott a' Badkai Czigány András ream ösmert, és elvádolván a' Biraknál engemet, hogy nékem vagyom törvényes feleségem, megis ezen jelentett özvegy aszszonnyal ott mulattam, azért meg fogatott.

Hát kinek hiják törvényes feleségedet, és hól eskettek meg benneteket ?

Hanya Judká(nak), az kivel Gelniczi meg holt Plebanus megesketet.

Mert hattad el ezen feleségedet, és mért csavargottal azon Maris özvegy cigány aszszonnyal ?

Azért, hogy részeg lévén elcsalt igérvén azt, hogy jobban elhetek vele, mint feleségemmel.

Hany nap csavarogtal vele ?

Csak két nap.

Mivel elszöktetek a' Marissal, akartatok é ujólag meg Esküdni.

Én nem akartam, de ő akart.

Mellyikét akarod a' két aszszony közül magadhoz venni ?

Csak felül jelentett Judka feleségemet.

Benignum Examen Complices p(rae)inserti Zingari ead(em) occasione peract(um).

Kinek hinak ? hova valo vagy, van é ferjed, Gyermeked ?

Marusa Kláranak, Remetérül való vagyok, volt uram de Szomolnokon meg löttek, ött gyermekem is volt, de mind meg holtak.

Mért fogtak ?

Azert hogy [---]⁸² Puklo Janossal elszöktem és Kovacsiban két nap és két éjjel mulattam, ott reank esmervén Badkán lakós Czigány András, ö meg fogatott bennünket.

Mért szöktetek el, és hova akartatok menni.

Azért, hogy mind ketten részegek voltunk, akartunk penig menni Rosnyó fele az nemzecségünkhöz.

Haltatok é edjütt, és fertelmeskedtetek e.

Egy éjszaka haltam vele, és fertelmeskedtem is.

Hol akartatok magatokat meg

Soholsem.

⁸² Kihúzva: „vele”.

eskettetni.

Tuttad te azt, hogy Jankó(na)k felesége vagyon, mér szöktél meg vele ?

Tuttam azt, de én részeg feővel cselekettem.

Nem denem hogy te amit(ot)tad el Puklo Janost es te csabitottad az veled valo szökesre.

Egen is en beszellettem rea, hogy velem jöjjön.

Act(um) sub Sedria die 5^a Julij 1770 in opp(id)o Torna celebr(ata) jur(atu)s ord(inarius) notar(ius) mpia.

SOA. Torna vármegye törvényszékének iratai, 410. doboz. Processuum criminalium (Spory), Fasc. VI. nro. 22.

A levata szövegének közlésétől eltekintettem. A deliberatum nem található az aktában.

Deviancia és bűnbakszerep

42.

1775. március 27. – augusztus 28. Gyöngyösmellék, Kaposvár
Bocskor József pere bestialitás (baromlodás) vádjá miatt

42.1.

1775. március 27. Gyöngyösmellék
Bocskor József vallomása

Anno 1775to die vero 27^a Men(sis) Martij in Poss(essio)ne Gyöngyös=Mellék I
Cott(ui) Simigien(sis) ingremiata p(rae)sens Benignum examen
peractum est.

Kérdés

Felelet

Kinek hinak ?

Bocskor Joseffnek.

Mitsoda hiten, vagy valláson hová
való, és hány esztendő vagy ?

Papista vagyok, Beczen születtem e
világra, és kitsinségemtől fogva
Csertón ezen N(emes) Somogy
Vármegyében nevelkedtem, most
huszhagyó (sic!) kedden jöttem
Bürüsre Csósznek, lehetek 18
esztendő.

Mikor, és miért fogtak meg ?

Most folyó 1775. esztendőben meg
esett Martius holnapnak 25dik
napján Várodon ezen N(emes)
Vármegyében ugyan Várodiak
fogtak meg, azért hogy fönt irtt
helységben lakozó öreg Jantsi Istok
lovával baromkodtam.

Hogyan s mi módon vühetted
végben ?

Én éczaka ki mentem az Istáloban
sötétben, és a' lonak két háthusó lábát
a' maga kötőfékjével meg kötöttem,
és eldöntöttem, úgy baromkodtam
véle.

Talán már ezen kívül is követél el Én nem tagadom mert még Cserteón
 illy gonosztságot? az Atyámnak volt egy csikoja azal is
 követtem el többször is, de azt a'
 Farkas meg ölte.

Valamely tolvajságot, pincze vagy Soha semmit sem követtem tellyes
 kamara töriseket nem követél e el? életemben.

Voltál é ezen kívül fogságban? Nem voltam.

Actum quibus supra.

Per Danielelem Sághy I Cott(us)
 Simig(iensis) Supr(emus) Judlium mp

42.2.

1775. május 6. Gyöngyösmellék
Tanúvallomások Botskor József ügyében

Anno 1775to die 6ta Mensis May in Possessione Gy(öngyös) Mellék I Cottu
 Simigiensis ingremiata Secundum Subinserta De eo Utri puncta
 sequentem peregi Magistratualem Inquisitionem.

De eo Utrum ?

1° Isméri a' Tanu mostanságh Kaposvárat raboskodó Botskor Joseff Ujpolgárt
 ? ismervén

2° Miért fogattatott meg, mit látott Jantsi Istok házánál, mit követett el annak
 lovával le tett hite után vallya meg, seőt ha valamely más feslet életet
 követett el, a' vagy valamely tolvajságokban, vagy káromkodásokban
 tapasztaltatott e mindeneket igazan vallya meg a' Tanu.

Primus Testis providus Martinus Kováts in Poss(essio)ne Várod I Cottui
 Simig(iensis) ingremiata degens, colonus Sp(ectabi)lis ac Perill(ustr)is
 D(omi)ni Rochi Czinderi. Annor(um) cir(iter) 29. H. C. Juratus,
 examinatus fassus est.

E Tanu mostanságh Kaposvárat raboskodó Botskor Joseff Ujpolgárt az előtt
 nem ismérte, mindaddigh, miglen Búrúsre Mezzó pásztornak szegődött
 volna, azért az előtt mind viselte magát, s követet e valamit el, vagy sem ?
 nem tudhattya, hanem e' most folyó esztendőben Husvét előtt /:de az napot
 meg nem tudgya mondanyi:/ Várodra által jot bort innya Várodon lakozó
 Kováts Jonás ujjpolgárral, s egyenessen Jantsi Istokhoz mentek, kinél az
 Uraság bora árultatik, de ott miképpen voltak, a' Tanu nem tudhattya, hanem
 Jantsi Istok veje hajnal előtt mintegy fél órával a' Tanuhoz ment, meg
 szólótotta, hogy a' raboskodó személyt fognák meg, mert a' Lovával

baromkodot, lábait lovának kötözve találta a' földön feküve, és a' sövegét a' raboskodó személynek ott találták, a' mint hogy minek utánna meg fogták volna, a' söveget a' raboskodó személy eleiben vűtték, hogy ha az övé volna é, elsőben ugyan tagadta, de azután megvallotta, hogy az övé, és minek utánna a' Tanu hatot ütöt volna rajta, meg vallotta, hogy Jantsi Istok lovával el követte a' gonoszságot, s közösült vele, a' mint hogy a' Tanu látta, hogy raboskodó Botskor Joseffnek lába szára vires volt, s azt mondotta a' Tanu előtt is, hogy a' ló rugdozta el, de reliquo nihil.

Secundus Testis providus Josephus Babud annorum circiter 28. in praescriptis degens ejusdemque Domini colonus H. C. adjuratus, examinatus.

E Tanu sem ismérte az előtt mostanságh Kaposvárot raboskodó Botskor Joseff Ujpolgárt, hanem a' mult Bójtón egyik estve Várodi Kováts Josef Ujpolgárral a' Tanu Ipa házához ment bort innya, és ketten egy icze bort meg itak, azután ismit másikat kért, a' Tanu Ipával, és több tselédgyeivel éppen vatsorált, minek utánna béhoszták volna a' bort, egyet ivot benne, azután ki ment, és hosszabb údeig kint kiset a' Tanu el alut, azután ismit Felesigivel elment a' Tanu a' kamarában fekűnyyi, zörgist hallot az Istáloban, de azzal nem gondolván ujra álomnak adta magát, s egyet jót alut, föl ébredisivel ismit zörgést hal, ki mene az Istaloban a heret (sic!) ló kötőfik nélkül a' kerék jászolban szénát evet, a' másikat kereste a' Tanu a' sötétben, és elsőben is a' feje akadot a' kezében oldalán fekűvén akkor a' Felesigivel világot hozatott, szemeivel látta, hogy fél hátulsó lábánál fogva a' jászolhoz fol volt kötve egyik kötőfékkel, és azt a' tanu elvágta, midőn a' kötőfék darabját le akarta oldanyi a' Tanu, ime egy fekete sövegre akad a' jászolban, s kérdezi a' Felesigitül, hogy kié lehet, arra azt mondotta, ez ugyan a Czigányé, mert az éczaka hogy olyan sokáig ki volt, söveg nélkül jót bé, ezen gyanuságért meg fogván, ennyihányot tsaptak rajta, ugy meg vallotta, hogy a' söveg az övé, és Kis Jantsi lovával baromkodot, a' mint hogy a' szára is vires volt, mind a' két lában, seőt a lábba való szárán nagyon által hatot, s meg is mosta, de tsak nem állot el a' vére folyása, a' Tanu hallatára azt is mondotta, hogy Cserteön az Atyának volt egy két esztendős tsikaja, azzal is volt köze. De reliquo nihil.

Tertius Testis providus Josephus Gyenise, annorum circiter 28. ibidem degens, et ejusdem Domini Colonus H. C. Juratus, examinatus, fassus est. Ad praemissa De eo Utri puncta.

E Tanu sem ismérte ez előtt mostanságh Kaposvárot raboskodó Botskor Joseff Uj polgárt, seőt miképpen tselekedet Jantsi Istok lovával a' Tanu egyébként nem tudgya, hanem minek utánna meg fogattatott volna, a' Tanu is elment az Eskút házához, látta szemeivel, hogy mind a' két szára nagyon vires volt, seőt még a' ló körme helye is meg ismirczet (sic!), s mig a' Tanu ott volt midőn kérdezték mi találta, azt mondotta, hogy

mit kérdezik, s kérdeztik újra hol volna a' sövege, azt felelte, hogy az éczaka elvesztette, de hol nem tudgya, s mikor elől vűtték volna néki, jól lehet elsőben tagadta, de azután meg vallotta, hogy az övé, és a' deresben le vonván akkor valami eötöt, s hatot ütötek rajta, meg vallotta, hogy Jantsi Istok lovával köze volt, s azért kötözte meg a' lábát. De reliquo nihil.

Quartus Fatens providus Joannes Kis annor(um) circiter 48. in dicta possessione Várod degens, ejusdem Domini Consilarii Colonus, H. C. Juratus, examinatus, fassus est. Ad praemissa De eo Utri puncta.

Az előtt mostanságh Kaposvároat raboskodó Botskor Joseffet nem igen ismérte a' Tanu, s élete felül nem is szolhat, hanem a' mult Bőjtön hajnal előtt egy kevéssé Jantsi Istok Menyetske Leánya a' Tanuhoz szaladot, mondván, hogy egy czigány nállok ivot az éczaka a' lovokat meg kötözte, és a' sövegét is ott hadta, most is fekszik a ló, talám (sic!) meg is dőglik, azzal a' Tanu által ment, s látta, hogy akkor is fekűt Kis Istok Kancza lova, de már akkor a' lába el volt szabadétva, hanem a' raboskodó személy sövegét is még ott találta, látta a' szárain a' gatyá szárt viressen, kitűl midőn kérdezték, hogy mi találta, arra nem szollott, seőt mind addigh tselekedetit tagadta, miglen a' deresben le nem huszták, azután ennyihányat ütöttek rajta, meg vallotta, hogy Kis Istok lovával közösűlt, s baromkodot véle.

Quintus Fatens Jonas Kováts annor(um) circiter 55. in praescriptis degens R. C. Juratus, examinatus, fassus est.

Mostanságh Kaposvárat raboskodó Botskor Joseffet igen jól ismiri, de semmi roszat nem tud reá mondanyi egyebet, hanem az elmúlt bőjten, de a' napot meg nem tudgya mondanyi, a' Tanu Bűrűsre által ment, a' raboskodó személy hozzá menvén pénzt tsörgetet a' markában, azt mondotta, hogy Várodra bort innya megyen, a' mint is a' Tanuval által ment, és Jantsi Istok házához, kinél az Uraság bora árultatott, bé mentek, ott edgyűtt ittak, iczaka igen sötít lévén, a' raboskodó személy ki ment a' szobából, és sokáig kint maradot, azt gondolták, hogy a' bor ártat néki meg, s le fekűt, údó jártával sövegetlen bé ment a' szobában, látta a' Tanu, hogy a' szárain a' lábára való szára nagyon vires, melyet meg akart a' Tanu niznyi, gondolván hogy a' sötétben eleset, s meg ütette, de a' raboskodó személy nem engedte meg niznyi, azt mondotta had legyen, azzal a' Tanuval el ment, és le fekűttek, más nap regvel Jantsi Istok veje az Eskűt Eötsivel a' Tanuhoz mentek, és a' raboskodó személyt meg kötözték, kérdezte a' Tanu hogy mit vitet, arra Jantsi Istok azt felelte, hogy az ilyen olyan lelkű meg dolgozta a' lovunkat az éczaka, azzal elvűtték az Eskűhoz, és kérdezték hogy ha az eő dolga

volna e, de a' raboskodó személy tagadta, azután deresben huszták, és a' sővegét is eleiben vűtték minek utánna ennyihányot útetek volna rajta, azt vallyotta, hogy igenis baromkodot a' lóval, más nap az Uraságh Ispánnya ismit által ment, és ujra kérdezte, ha ugyan tsak volt é köze Kis Istok lovával, de ujra tagadta, az Ispán ennyihányot útet rajta, akkor mondotta, hogy igenis közösűlt azon lóval, seőt Cserteón az Atyának volt egy Csikaja, azzal is volt köze.

Super praevia Testium fassione praesentes de Literas Testimoniales.
Signatum Gy(öngyös) Mellék 6ta May 1775.

Daniel Sággy I Cottus Simigiensis Supremus Judlium mp

42.3.

1775. május 15. Kaposvár

*Botskor József ügyének tárgyalása Somogy vármegye törvényszékén.
Részlet a törvényszéki jegyzőkönyvből.*

...

Miképpen ezen T(ekintetes) Törvény Szék előtt vason alló rab Személ Isteni és Világi Törvényeknek félelmitűl nem rettentetvén, Emberi Természetirűl meg feleitkezett mint egy barom allat, ugyan barom allottal förtelmes buja kívánságát, valamikor minden rosza vetemedet természete ohaitotta tölteni, az mintis tulaidon Szája Vallása ...bizonyitya Nem irtozot.

Kivánnya azért az főnt említett Fiscalis ...ezen Nyilván lévő iszonyatos és Természet ellen el követett Gonoszságaért, csak azértis hogy Szamossabb izben förtelmeskedni nem irtozott Elevenen meg égetetvén az Elők Számábul ki törűltessék.

...

Occasione Confrontationis cum testibus Magistratualibus institutae; a bizonsagok ujra elől beszéllették vallás tételeket: Melly alkalmatossággal a rab személ recognoscaltá, hogy az Istalloban talaltatot sőveg az övé volt, de miként került az Istálloban nem tudgya: Azután mentette magát, hogy a gatyán látotot vér az Órábul folt légyen, de a bizonsagok szemiben vallottak, hogy mind két lábo szára sebes volt, és a ló körömnek heleis a seb körül meg ismérset: tovább kérdeztetvén, hogy a szobábul ki menetelével hová maradot hosszassab üdeig, felelte a rab személ, hogy a ház előtt le fekűvén alut; mind az által Babud Jósef második bizonság szemében mondotta, hogy eö nem fektében, hanem inkább a fa vagitó felül szaladni látta a rab személt.

...

Deliberatum est.

Mivel a rab személ törvényen kívül megh vallotta, hogy nem csak Búrússón Kiss Jancsi Lovával, hanem még Csertün is tulaidon Aptyának Csikajával baromkodot, ezen gonossága felül tett vallását pedig a Törvény Szék előtt vissza tagatta, de mind azonáltal a Magistratualis Bizonyóságok vallásából oly környűl álló dolgok, ugymint a Lonak meg köttözesse, a rab személy sővegének az istáloban találása, és lábának a Ló által esset megh sebesető rugása kinyilatkoznak, melyek által a Rab Személy ell követett Istentelen gonossága eránt igen nagyon terheltetik: Annak okáért gonoszságának kinyilatkoztatására 3 gradusson által leendő kemény csigázásra a rab személ itéltetik.

42.4.

1775. augusztus 28. [Kaposvár]

A törvényszéki tárgyalás folytatása. Részlet a törvényszéki jegyzőkönyvből.

...

Minek előttö a rab személ előbbi Törvény Szék alkalmatosságával hozot Sententianak értelme szerént Csigázásra adattatot volna, bé hozattatot ezen Törvény Szék eleiben, és minek utána a Törvény Szék szivére szóllot volna, hogy ne kinoztatná magát, hanem ha igazán ellene ki tett baromkodást el követte, vallaná megh: arra a rab személ meg áltolkodva azt felelte, hogy minek előttö Hohér kinzására mennyen, inkább magára válolla ezen gonosságnak elkövetését, mert az Istennek csak egy halállal tartoznék. De mivel ezen meg áltolkodot vallást heltelennek lenni látta, és be nem vette a törvény szék, továbbis az igaz vallás tételre meg intetet: és akkor azt vallotta, hogy Varadon igenis eö kötöttö meg másik lónak kötőfékjével a Lovat, és azzal baromkodását elis végezte: de a maga Lábát Ló rugta e meg, vagy a jászolban ütöttö és mi módon, nem tudgya: Kérdeztetvén tovább Csertün el követet baromkodásáról, aztis megh vallotta, hogy az Attyának két esztendős Csikajával ottis baromkodot egynyihányszor, s a melly hosszi ostort magával hodozot, azzal szokta azon Csikót baromkodásokor meg kötözni. Hogy pedig vallásának igaz volta felül ne kételkedhessék a Törvényszék, se pedig abbul, hogy a rab személ csak a Csigázás félelmétül, s életének netalántán unalmátul viseltettvén, a mit nem cselekedetis, magára valla; megh kérdeztet, ha a bizonyágok elöt szabad akarattából vallottae ki Csertün el követet baromkodását, mivel arrul senki semmit sem tudot ? arra azt felelte, hogy igenis maga szabad akarattából.

...

Deliberatum est

Több ízben is ell követett Istentelen báromkodassa eránt minemű vallast tett a Rab Személy, mind Váradi Helységbéliek, mind a Nemes Vármegye Feő Szolga Birája előtt, jól lehet ebben azzal mentette magát, hogy eő abéli vallását, tsak az kemény verés, melyel nevezet helység elöl jároi, és az Uraságh Ispánya kegyetlenül illették, és többeknek félelmi miat azokat vallotta légyen, és minekutánna a terhes kőrnyűl állásokra nézve csigára ítéltetett, akkoris a Törvény előtt azt felelte, hogy minek előtte Hohérnak kinzására adgya magát, inkább azon gonoszságnak sullát magára vádolla, mert az Istennek csak egy halállal tartoznék: de mivel megh intetvén a Törvény Szék által, hogy olyas valmerő Istentelen feleleteknek hanna békét és szivében szálván az egy igazságnál egyebet ne vallana, annak utána gonoszságának mivoltát minden kőrnyűl állásokkal a Törvény Szék előtt ell beszéllette; Mivel azért mind maga szája vallásából baromkodásának valosága kinyilatkozik, mind pedig a menyire mintegy tökellenen vallásának hiteles voltát illeti, vétkének ell követesse helén hagyot valóságos Jelei bizonyossa teszik, és hogy a rab személy údeit főllűl halladgya gonoszsága, nyilván megh teczik azért másoknak példájára, magának pedig érdemes büntetésére hohér palossa alá étéltetik, és feje vétetvén a megh förtőztetett barommal egyűtt megh égettetik.

Samuel Eperjesi Ordinarius
Notarius mp

SML. IV. 10. v. Tiszti fenyítő perek, nro. 1107.

Asszonyors

43.

1762. május 4-5. Kassa

A férjét fejszével megölő, Csupor(i) Anna szinai cigányasszony elleni per.

Benevolum Examen Zingarae Szinensis Csuporianae.

Miért fogtak meg ?

Azért hogy az Uramat főben vertem.

Miért verted a fejét, hogy az Uradnak meg kel halni ?

Nem akartam úgy a fejét verni, hogy meg hallyék.

Sig(natum) Kenyhecz

Stephanus Szalai I Cottus

Abaujvar(iensis) Or(dinarius) Judlium

mp

Anno 1762 Die 4ta Maij in L(ibera) Re(gi)aq(ue) Civitate Cassoviens Sub Sede Malefactor(um) revisoria I Cottus Abauj Variensis.

Levata est Causa

Egregy Georgy Melczer de Kelemes qua tamen praelibati I Cottus Fiscii Magistratualis ut A.

Contra et adversus

Zingaram Annam [---]⁸³ Zingari Mathiae Csupor conthoralem Maritidij ream Magistratuales Carceres compactam velut I.

Idem Fiscus Magistratualis Praerogativis [---]⁸⁴ Juris cautelis inherendo actionum declarat Sequentibus Mikepen ezen folyo 1762 Esztendőbéli februarius Havanak ötödik napján [Szina névű helységben]⁸⁵ nem rettegven az Vilagi kemény büntetésektől gonosz éeletében el annyira el merült, hogy Urahoz és Ferjehez való hites hazasságbéli kötelessége ellen is elfajúlt gonosz életét szabadabba akarta tenni, és ne talántán meg szokot Idegen Szemellyekkel való parasznaságot is tovaddab szandékozván követni, egyszersmind fen tartot agyarkodó boszszúságot kívánván bé tölteni, fejszét vett kezébe Ferje ellen, és

⁸³ Tollban maradt szó kihagyott helye.

⁸⁴ Az írás elhalványodása miatt nem olvasható szó.

⁸⁵ Ezt a három szót a lap szélére írták F jellel.

annak Fokával Fejét ütven, s más Tagjának való gyilkolására is igyekeztvén azt úgy elverte, hogy Tizenegyedik Napra Férje eletebül ki is költözött. Mellyeket is maga Vallásai N° 1^a és a Tanuknak bitzonysagai meg vilagosítanak.

Arra való nevezve mivel Országunk Törvénynyej [---]⁸⁶ Pars 1ma Titulus 15 Mathiae Decreta 6. Articuli 51. et Decreta 1ma Articuli 82 a Szant Szandékkal való gyilkosnak erőszakos halált rendelnek, de különösen is az hazások közöt való erőszakos gyilkosságért keményeb büntetesre, és az halálnak sérelmesebben való Szenvedésére is Art(icu)li [---]⁸⁷ 11. 1723 rendelik

Ahoz kepest kívánnya a tettes M(a)g(istra)tus Procatora, hogy Férjenek megvallot Gyilkosságáért a Sérelmes Halálra, és úgy a Hohér pallossra iteltessen.

Anno 1762 Die 4ta Men(sis) Mai sub Sedria I Cottus Cassoviae celebrata elimerunt Fassionem Sequentem.

Andreas Kozma Incola Szinensis Annor(um) cir(citer) 28. in figura Sedis Judriae fassus est. Ezen Fatens a Nagy Iarmara Csupori Matti hazahoz ment, midőn a Feleséget, az Szinai Birak Biro hazahoz vittik, és Csuportit mas tarsával Szidik Györgyel az Szinai Mészáros hazahoz kezeken vittik, akori alkalmatosságal kirdezte Csupori Mattyit, hogy ki verte volna meg, kire nagy nehezen így felelt, a Feleségem vert meg, fejszefokkal, akinek a fején egy ütést latott, akibül vér folyt.

Catharina Toth Uxor Mich(aeli) Petrovjanszki Szinen(sis) Annor(um) 46. praemisso juramento fassa est, ezen Fatens latot csupori Matyasnak egy sebet a fején, kibül vér es ment.

A(nno) eod(em), die vero 5ª May, Sub Saedria I Cottus Cassoviae celebrata elimerunt Fassionem praesentem.

Ladislau Majoros Hajdo Cottensis A(nnorum) cir(citer) 36. jur(atus) exam(inatus) fassus est, Mikor bé hozták Csupori Mátyásné a Kassai Bertenbe, kérdezte ezen Hajdú Társával edgyút, miért hoztak téged be ? kire így felelt Csupori Mátyásné, az Uram meg vert, avval le fekűt, én is fejsze fokkal fekűvő Uramot egyszer főbe ütöttem.

⁸⁶ Elmosódott rövidítés, minden bizonnyal utalás a Tripartitumra, l. a Szómagyarázatokat !

⁸⁷ A szöveg lejegyzője itt ----- jellel helyet hagyott ki a törvényhelynek, amit utólagosan nem írt be.

Mathias Kis aeque hajdo Cottensis A(nnorum) 43. adjur(atus) exam(inatus)
confirmat praecedentis Socij utpote Sui Fassionem.

SOA. Abaúj vármegye törvényszékének iratai, 364. doboz. Causa criminalium (Trestné spory), fasc. XIV. nro. 28.

A vádlott szűkszavú vallomásáról készült jegyzőkönyv még május 4. előtt készült, de a pontos dátum nincs feltüntetve az iraton. Május 4-én a törvényszéken Anna kiegészítette vallomását, „hogy ki tekervén az Ura kezéből a fejszét, midőn verni kezdte volna, főben ütötte fejszével az Urát, két kézzel, de hányszor nem tudgya, mivel részeg volt igen”. A törvényszék Annát fővesztésre ítélte, a rövid latin nyelvű deliberatum közlésétől eltekintettem.

44.

1767. március - május. Középlánc, [Kassa]
*Vizsgálat egy Maris nevű, adulteriummal és infanticidiummal
gyanúsított cigányasszony ügyében.*

44.1.

1767. március 4. Középlánc
Tanúvallomások

Anno 1767 die 4^a Martij in Pos(sessio)ne Közép Lánecz, pro parte Fiscii
Mag(ist)r(atua)lis peracta est Inqui(siti)o Sequens.

De eo utrum ?

1° Ismérte é a Tanu, mostan Kassai Tömlöczben ülő Maris névű Czigány
Asszonyt, aki Karácsony előtt harmadfél héttel Közép Láneczra jött, az
hová való légyen, vgyon é ura, és hol esett teherbe ?

2° Múlt 1766^{dik} estendő xber havának cir(citer) 14^{dik} napja táján, ki házánál
betegedet le azon Czigány Asszony, lett e élő gyermeke, mondotta e az
előtt valakinek hogy terhes légyen, és hová tette az lett gyermekét,
valya meg a Tanu.

Primus Testis Franciscus Budai Zingarus Közép Láneczensis, An(norum)
cir(citer) 28. praemisso corporali ju(ramen)to fate(tur) ad 1^m
Egyebbképpen nem ismérte e Tanu most Kassai Tömlöczben raboskodó
Czigány Asszonyt, hanem múlt xber havá(na)k ketedik napján Vécsérül
e Tanuhoz Közép Láneczra jöven, e Tanu könyörületességéből
Kunyhójába bé fogadta, az alatt az üdő alatt tudakozódván tülle, hová
való légyen, és vólna é Férje ? kire felelt a Czigány Asszony, hogy
Rosnyóra való vólna, és ugyan ottan még Szent János nap tájban hólta
vólna meg a Férje, kit Farkas Tamásnak hitak, de mivel hólta után ki
járt, és azon Czigány Asszonyt, úgy mint maga vólt Feleségét hólta után

bottal kergette, sótt az hatán az fazekat is öszve törte, ottan meg nem maradhatott, azért jött vólna el Rosnyórúl; Más alkalmatossággal pedig a Biró házánál hol azt vallotta, hogy Almáson, hol pedig, hogy Görgön hólt vólna meg az ura, de hol, vagy kitül esett vólna teherbe, e Tanu előtt semmit sem szóllot, hanem ad 2^{dum} Múlt xber havá(na)k 10^{dik} napján, úgy mint Csütörtökön ugyan e Tanu Kunyhójában rosszszúl lett, és Pénteken viradóra nagyon jajgatván, e Tanu Felesége kérdést tett tüle, mi baja vólna, kire felelt a Czigány Asszony, hogy a mádra indúlt vólna meg benne, az hasogattya, de mivel a jajgatása nem szúnt, mivel setét vólt, e Tanu felesége szalmát akart gyújtani, kit látván a Czigány Asszony, meg szólitotta hogy egy kis korig ne gyútana világot, és azonnal valami hólyag mint egy kis ökölni el ment tüle, azt látván e Tanu felesége Kapaló Lászlónét el híjta, mellyet visgálván semmit sem vettek eszre rajta, hogy mozgot vólna azon hólyagban, maga a Czigány Asszony azt vallotta, hogy az üszög légyen, kiért midón az emlitet Kapaló Lászlóné feddette vólna, hogy az üszög sem szakadna fátúl, hanem embertül, Czigányúl zajgot reája, és azon hólyagot az Timkó szomszéd kertiben levő puszta verembe vetette, mellyet harmad, vagy negyed napra a Kuttyák el hurczolván, és a falusiak közöt el hiresedvén, azért fogták meg a Falusiak.

Secunda Testis Catharina Kótai consors p(rae)cedentis testis Annor(um) cir(citer) 24. p(rae)misso corporali j(ura)m(en)to per omnia confirmat Mariti Sui Fassionem.

Tertia Testis Maria Kopács, consors Ladislai Kapaló Közép Lánchien(sis) Annor(um) cir(citer) 40. p(rae)misso corporali j(ura)m(en)to fatet(ur) ad 1^m nihil, ad 2^{dum} Deutralis étczakán Budai Ferenczné Czigány Asszony hajnal felé a Fatensért járván, magához hijta, s be menván a Kunyhoba e Fatens, már a deutralis, mostan raboskodó Czigány Asszony a tűznél fel ült, és valami hólyagot, mellyet mondották, hogy tülle ell ment vólna, a tűz mellet forgatta, de e Fatens, mivel reaja sem mert nézni mi lehetet nem tudgya, nem is tapasztalt benne semmi elevenséget. Melly Czigány Asszonyt midón feddette volna e Tanú, Czigányúl nagyon zajgot reája, avval kuyhójokból ki ment, hová tették pedig azon hólyagot e tanu nem tudgya.

Harum mostrar(um) vigore, et testimonio Literar(um) mediante. Sig(natum) A(nn)o et die ut Supra.

I Cottus Abbaujvar(iensis) S(upremus) Judlium
Jacobus Lánczy mp.

44.2.

1767. május. 12. [Kassa]
Cigány Maris vallomása

A(nn)o 1767° die 12° Maji Benevolum examen Zingariae Mariae Sub Sede Captivorum Revisoria elicatum.

Ki(ne)k hinak ? és hová valo vagy ? Czigány Maris(na)k, s Rosnyorul valo vagyok

Kinek Felesége vagy ? s az Férjed hol Farkas Tamás Felesége voltam de már
vagyon ? meg holt.
Hol holt meg az Urad Csetneken N(emes) Gómőr
V(á)r(me)gyéb(en)

Kitúl estél teherbe és hol ? Egy Czigány Legénytúl Tályán a mult
Szüretkor, de nem tudom kinek hiják.

Tályán kinél voltál Szállásson. Egy Uri Embernek Szelejebe⁸⁸ jártam
dolgozni, s ot voltam szálva is, de azt
sem tudom kinek hívják.

Hogy ismérkedtél meg azon Czigány Nem volt semmi isméreccségem vele,
legényel ? s hányszor közösködtél mert csak éczaka gyöt hozám, s
véle kezeimet hátra fogván, s a szamot is
be dugván ugy közösködöt velem.

SOA. Abauj vármegye törvényszékének iratai, 368. doboz. Inquisitio magistratualium (Vyšetovanie deliktov), fasc. V. nro. 34-35.

A külzetre vezetett feljegyzés szerint Cigány Marist nem találták bünösnek, s lakhelyére visszautasítva szabadon bocsátották.

45.

1778. május 5. – június 20. Miskolc.
Esztergomból származó tolvaj cigányasszony pere

45.1.

1778. május 5. Miskolc.
Sándor Maris vallomása

⁸⁸ Szőlőjébe.

Anno 1778. die 5a Maij Sequens Benignum Examen per actum est

- Kinek hivnak etc. ? Sándor Marisnak Esztergomba születtem a világra most itt Miskóltzon tartózkodom, 40. Esztendős Pápista vagyok.
- Vagyon e férjed, kinek hivják és él e Vólt Férjem de meg hólt Esztergomba Farkas Jánosnak hivták most éppen Esztendeje hogy meg hólt, három Gyerekem is vólt túlle de mind meg hóltak.
- Mikor jöttél Esztergombúl ? Bótbe (sic !) húsvét előtt jöttem ell az óta Szikszón vóltam egy Özvegy Aszonynál Rósánének hivják kenyeret szokott sűtni a Piatzra ide Miskóltzra pedig most Áldozó Vásárákor jöttem s az óta hol egynél hol másnál tartózkodom nevezetessen három napig Nóll Lakatosnál voltam, s ott is háltam, Oláh Pistánál is háltam két éjjel.
- Kivel jöttél ell Esztergombúl, és Magam indultam ell hol gyalog hogy ? jöttem, hol kotsira kaptam magammal hoztam vagy ött foréntotskát s azon élődtem az útba.
- Kinél laktál Esztergomba ha ott Én ugyan ott születtem, hol egynél szűlettél ? hol másnál sellérségen laktam, de a neveket nem tudom.
- Ezeket a Portékákat mellyek a A kártony szoknyinget és úgy kezednél találtattak hol vetted ? tettkik két ingvállat a' kőtélrűl vettem le, a harmadik ingváll pedig az enyém a gubát az ajtótúl loptam ell és Kozi Czigánynál vittem ell adni de egy pénzt sem adott érte a két fejre való bétsi kendőt is a kőtélrűl vettem le egy háznál a

bagaria kötöt pedig magam vartam,
és vettem múlt vásárkor.

Hol, vagy kinél vartad meg a kötöt, A búza vetéseknél a Várason kívül
s hol vagyon az varró szerszámod? vartam a varró szerszámom hova
lett a sok húrczolkodásba nem
tudom.

Extradatarum per Juratum V(icem) Notarium
Gabrielem Kalló mp.

Coram Jure reexaminata confirmat.

45.2.

1778. június 20. Miskolc.

A városi bíróságon lefolytatott per jegyzőkönyve

Anno 1778 die 20a Junii in Regio Coronali Oppido Miskoltz I Cottui
Borsodiensi adjacente Coram Sede Praetionali Antelati Privilegiati
Oppidi Miskoltz.

Levata est Causa.

Nobilis Domini Andreae Szalay qua modo faci Oppidi Miskoltz Ordinarii
Judicis ut M. et A.

Contra et adversus.

Hic in Vinculis adstantem Mariam Sándor ratione Criminis ab infra uberius
declarandi mota velut I.

Et pro eadem Domino A. Egregius Stephanus Nánási velut Ordinarius
Fiscalis Provisor inhaerendo Legi Actionem suam proponeret Sequentibus.

Mikeppen ezen N(emes) Törvény Szék előtt álló Tolvajságra vetemedett
Személy Sándor Maris fére tévén mind Isteni mind világi Törvényeknek
szoros fenytékitt több ideig folytatott kóborló Csavargasi között ide
Miskoltz tájékára vetemedvén egy kardon Szoknyingett kétt Ingvállat
egy Gubát két fejre való Bétsi vászony Keszkenőt, egy Bagaria kötött,
és egyeb efféle vagyonokatt más javaira asitozo uttal és moddall egytűll
is mástul is tolvajull el lopni több Jámbor felebaratyatt tőkélletlenűll
karosítani eppen nem iszonyodott, Isten eő Szentt Felségenek meg
bántasavall más Jamboroknak pedig karositasaval.

Minthogy pedig az illetén Tolvajságok hazank Törvénye általl akasztó
fának büntetése alatt tilalmaztatnának

Arra valo nezve előadván az maga szaja vallasat Sub C. és annak
authenticáltatasatull várván kívánnya a Fiscalis Proccator hogy ezen gonosz

Tolvaj Személy a karoknak meg terítésén kívül el követett cselekedetinek milto jutálmára Masoknak pedig hasznos példájára a Törvények által szabott melto büntetese el vegye.

Deliberatum est.

Esztergomba való Sándor Maris meg vetvén mind Isteni, mind világi Törvényekben ki tett fenyekeket csavargásai közben ide Miskoltzra jővén más javára ásító gonosz szándékából bizonyos ruhákat, s öltözöket itt az Várason egyúnnen is másúnnen is Tolvajul ell ragadozni nem iszonyodott mivel pedig az illetén másokat károsító gonosz személyeket Istenünk, és Országunk élő Törvényei keménnyen bünteteni parantsollyák említett Sándor Maris is ell követett Tolvajágáért tekintetben jővén az kárnak meg kerülése 50 Korbáts ütéseknél ell szenvedésére méltónak itiltetik, s az Hazájában repassuáltatik.

Coram Michaele Csomós
Substitutus Judlium
et Jurassore Michaele Sebe mp

BAZML. IV. 1501. b. Miskolc Város Tanácsának iratai, Species XV. nro. 19.

46.

1782. augusztus 23. - 1787. május 22. Kaposvár, Pécs, Szil.
Jónás Julianna csavargással, lopással, feslett étellel és istenkáromlással vádolt cigány asszony ügyében folytatott vizsgálatok és törvényszéki perek mellékletekkel

46.1.

1782. augusztus 23. Kaposvár.
Jónás Julianna vallomása.

Anno 1782 die 23^a Aug(ustus) in Oppido Kaposvár I Cottui hinc Simig(iensis) ing(remiata) sequens per me infrascriptu(m) peracta(m) est B(enigna) Examen.

Kérdés

Felelet

Ki(ne)k hivnak, minémü hiten, vagy Jonás Julinka a' neve(m), pápista valláson, és hány esztendő vagy ? vagyok, lehetek vagy 26 esztendő.
Holl születettél, 's meg fogattatásod Kéthelen ezen N(emes) idejéig merre tsavarogtál ? Vármegyében születette(m) Jonás

János, és Maris Kata szülőimtől, 's azoknál volta(m) is mind addig, méglen Sallai János Góllei Uj Polgár legény ell nem vet ez előtt 8 esztendőkkel, ki már akkor T(ekintetes) Prajsach Regimentbéli katona vala, 's most is azon N(emes) Regimentnél vagyon, hogy véle ne(m) volta(m) már 4dik esztendeje, az idő alatt ell mente(m) Pétsre szolgálatot keresni, de mivel nem kapta(m), vissza térte(m), s esztendőtől fogva Kéthelyen a' szülőimnél töltötte(m) időmet mindaddig, méglen Sz(ent) László napján Segesden a' Verbungon volt Rátz nevezetű Uj Polgárul lett katonához ne(m) adta(m) magamat, az utazással volta(m) mind addig, és élte(m) méglen N(agy) Bajomb(an) meg nem fogattatta(m), 's ezen fogságban pedig 29dik Juliusban hozattatta(m).

Holl nyirtak meg ? mikor, 's miért ?

Ez előtt vagy két hónappal Vésén volta(m) oly képpen, hogy Csurgói Vásárra akarta(m) menni több Uj Polgári Személlyekkel úgy mint Nagy Bajomiakkal, 's éppen akkor fogdoztak a' németh katonák között volt személlyeket, 's azt gondolták, hogy én is azok közé való legyek, meg fogtak, 's meg nyirtak, meg is vertek.

Hát a' többi Uj Polgári Személlyek közül fogtak é meg ?

Egy Istvándit fogtak meg, 's hasonlóképpen bántak véle, de a' bajomiakat nem bántották, mivel ismérték.

Holl fogtak meg a' véseiek ? A kortsomán ital közb(en).

Holl mit loptál beszéld ell ? Senki(ne)k sem tette(m)
lopásom(m)al kárt.

Bajomban Szalai Györgyné Szalainé Asszonyomtul semmit, se a'
Asszonytul ne(m) de egy darabb gazdasszonytul ne(m) lopta(m), mi
fehér vásznót, és keszkenyőt, melly pedig a' főző asszonyna(k) dolgát
a' Rátz nevezetű szeretődnél meg illeti, azon személy taval a'
ismértetett, ne(m) de te loptad ell a' németekkel volt Pesten, az idén
szározéttóruul étzakának idején, és a' pedig velünk volt Pétsváron, ottan a'
gazdasszonyt is meg loptad, kinél N(emes) Vármegyebéli Barbélhoz
quartélb(an) vala szeretőd, azon állot szolgálatba, 's onnand járt Thuri
kivül azt a' személyt is meg loptad, nevezetű katonához, 's hogy ottan
ki Bajomb(an) most aratásb(an) az rosszul viselte magát, az asszonya
aratók(na)k főzött ? fogta ell a' ruháját, és ne(m)
lopattatott ell.

Előbb azt mondád, hogy Sz(ent) Való hogy Pesten is volta(m),
László napkor állottál a' Rátz katona Pétsváron is voltam, 's minek előtte
mellé, mastani beszédedbűl pedig a' Loger(ne)k vége let volna, egy
valósodik az, hogy te a' Pesti és nappal én előbb ell jötte(m) ide haza,
Pétsvári campamentumokb(an) is de most is tsak azt vallom, hogy
voltál, és így igaz az, hogy miulta lopásommal senkit meg nem
uradtul ell váltál, mindenkoron károsétotta(m).
katonák késérője, 's buja életet viselő
valál, e' mellet pedig hogy lopásokat
is ne(m) tettél volna, hihetetlen ?

Voltál é ezen kívül fogságb(an) ? Pétsen volta(m) egy nap, a' Pátrol
fogot meg, de bántás nélkül
szabadulta(m) ki.

Actum quibus Supra per Paulum Farkas I Cottus Simigiensis
Vice Judlium mp.

46.2.

1782. szeptember 3. Kaposvár.

*Jónás Julianna ügyének tárgyalása Somogy vármegye törvényszékén.
Részlet a törvényszéki jegyzőkönyvből.*

...

Miképpen ezen T(ekintetes) Törvény Szék színe előtt vasonállo Rab Személy meg nem emlékezőn azon kötelességről, melyet hittel fogadott más idegen személyekkel buja és feslet életet élni, s e közben számos lopásokatis el követni nem félemlét...

Kivánnya azért a főnt irtt Magistratualis Fiscalis Proccator, hogy a Rab Személy érdemessen meg büntettétvén a kárnak meg térettésére kinszerítettessék.

...

Deliberatum est.

A Rab Személy máshoz hittel is köteles lévén maga szájo vallásából nyilván latzotik, hogy bátróbban a tsunya gonosz fajtalanságban több illetlen dolgokat végben vihessen, azért hűtvős társátulis ez előtt négy esztendővel ell partalván, a többi katonákat bisztokban egyik egyik logerbul a másokban késérgete s velek fajtalankodni Isteni s Világi Törvényeknek meg szegesivel nem felemllett. Kihez képest hogy a Rab Személynek gonoszságában ell merült természettye jora vezetessék 32 kemény korbács ütéseknél ell nyeresivel e N(emes) V(ár)(me)gye Tömlőcziből leendő ki szabadulása után az Urahoz igazétatik. Signatum ut Supra.

per Jozef Somsich mp

46.3.

1783. január 29. Kaposvár.
Jónás Julianna újabb vallomása.

Anno 1783 die 29^a Men(sis) Jan(uarius) in Oppido Kaposvár I Cottui Simighien(sis) ingremiato p(rae)sens Benignam Examen per me infrascriptam peractum est.

Interrogatoria

Responsio

Kinek hinak ?

Jonás Julinkának.

Minémű hiten avagy vallásson vagy ?
hol születettél e világra, és hány
esztendőös lehetel ?

Pápista hiten vagyok Kéthelen ezen
T(ekintetes) N(emes) Somogy
Vármegyéb(en) heleztetett Mező
Városban születtem e világra, és
lehetek 32 esztendőös.

Ki fogattatott megh, hol mikor ? és mi
okért ?

Múlt December holnapnak 27dik
napján Istvándiban ezen N(emes)
Vármegyéb(en) lévő Mező Városban

ott heleztetett katonaság strázsa mestere fogattatott megh azon okbul, hogy buja és feslet életet követtem ell bizonyos Horváth Joseff katonával.

Miért mondd, hogy tsak emlétett katonával közösködtél, holot Istvándiban és Szigetváron is sokáig társalkodtál és a katonákkal voltál ?

Én ugyan több katonával amint fölleb megh vallottam buja életett nem éltem, hanem az helységk korcsmáján egy Recruta Katona az szeretőmel őszve veszet érettem, de a strázsa mester uram oda érkezet mind a ketten ell mentek Qvártérokra, én pedig Aligvári nevezetű korcsmára mentem s ott tartozkodtam harmad napra ugy mentem bé ismét Istvándiban.

Hogy megh fogtak Istvándiak miért fenyegetted őket, hogy megh gyujtod az helységet ?

Taval légyen én gyujtogatással nem fenyegettem, hanem hogy ugy volt a szó Pintőlónét ell meczik, hajamat pedig ell nyirik azt mondtam, hogy ne tselekedjék már én vétkeimért megh büntettem Kaposvárot.

Voltál Kaposvárot az Nemes Vármegye fogságában, és miért, és miként vetted szabadulásodat ?

Mint emlékezem lehet négy s ött holnapja, hogy N(emes) Vármegye Tömlőczébül ki szabadultam, akkoron is az buja életemnek folytatássa véget voltam fogva 32 korbács csapásoknak vételével, ell bocsájtattam és ezen N(emes) Vármegyébül ki tiltatattam.

Hogyha ki tiltatattál újra miért mentél Istvándiban ?

Én nem mentem volna Istvándiban, hogy ha vélem ki igazitatott kurvák vissza nem hittak volna.

Hol az urad ? és miért hadtad ell ötet ?

Te(kin)t(e)tes Praiszok Regementtyében katona, most hol légyen nem tudom, én eötet nem hadtam ell, inkább eő hagyot ell engem

ennek előtte hat esztendővel.

Volt e gyermeked uradtul ?

Nem volt.

Hát miulta illetin buja, és feslet életet követel volt e gyermeked ?

Nem volt nékem soha is.

Minémű tolvajságotokat követél ?

Egy ludnál többet és nyers gyümölcsön kívül nem loptam.

Voltál e Kaposvári fogságon kívül, még máshol is ?

Nem voltam.

Miulta uradat ell hadtad, hol csavarogtál ?

Thamásiban Szokolb(an) T(ekintetes) Tolna Vármegyéb(en) az attyám fiainál tartzkodtam s onénd Kéthelyre jöttem ott három esztendeig voltam az édes anyámnál, s úgy adtam magamat az katonákhoz.

Actum Kaposvár quibus ut supra

Per Ladislaum Hunkár I Cottus Simighiensis V(ice) Judlium mpia

46.4.

1783. január 30. - február 1. Kaposvár.

Újabb tárgyalás Somogy vármegye törvényszékén. Részlet a törvényszéki jegyzőkönyvből.

...

Miképpen ezen Vason álló rab személy több izbéli meg fogatása és az Te(kin)t(e)tes Nemes Vármegyének tomlóczózése által sanyargattatván nem hogy jora fordította volna életét, sőt inkább mélyebben az Gonoszságban elmerülven, nyilván valo fajtalan életét testi kivánságinak eléget tett az mint is tulajdon szája vallásából ...ki teczik.

Kivánnya azért, az főllebb említett Magistratualis Fiscalis Procator, hogy erzekennyen meg büntetődgyék és az Te(kin)t(e)tes Nemes Vármegyéből ki tiltattassék.

...

Deliberatum est

Ambátor ezen vason álló Rab Személy saját Férjéhez való hite szegettségével öszve kaptsoltt fajtalan életéért már ezelőtt enyihány holnapokkal meg

érdemlett büntetést ell vette sótt ezen N(emes) V(árme)gy(é)nek határibul ki is vezettetett, ezzel még is nem gondolván, nem hogy magát jobb erkölcsökben foglalni, s fogadása szerént életét meg jobbítani igyekezett volna, de még hogy az meg rögzött telhetetlenségének gyakorlására nagyobb módot, s alkalmatosságot kereshessen újra az tilalom ellen is, ezen N(emes) V(árme)gyében vissza térni, s Istvandiban az katonákkal masoknak botránkozására tisztatalan szövetséget vetni, és hoszas ideig folytatott tökéletlen életét allandó gonosságával terhelni végtére házosságtörésben ismét leendeni nem irtozott. Mind ezeknek tehát nagyobb elltavoztatására, hogy az Rab Személly ennekutánna jobban iparkodgyék, és azt amit eddig benne saját férjéhez való kötelessége jóra nem hozhatott, azt hoszassabb tömlöcztetéssel eöszve kaptolt keményebb verettetés jobb erkölcsöknek gyakorlására vezérellye, s ugy az Rabb Személly is teszi kivánságának fölöttébb kedvező indulatit ennekutánna nagyobb zabolában tartani igyekezzék, két penteken ki szenvedendő kemény 25. 25 korbáts ütésekre ítéltetik, s újra ezen N(emes) Vármegyének hataribul örökössen kitiltatik. Signatum Kaposvár 1^a Februar 783.

Per Antonium Tallián mp

46.5.

1784. január 23. Kaposvár.

Jónás Julianna újabb vallomása.

Anno 1784. die 23a Januarius in Oppido Kaposvár I Cottu Simigiensis ingremiato praesens Benigna Examen per me infrascriptum peractum est.

Kérdés

Felelet

<p>Kinek hijnak micsoda hiten, vagy valláson vagy, és hány esztendős lehecz ? Hóly születtettél e világra és megh fogattatásod előtt holy csavarogtál ?</p>	<p>Rozmán vagyis Jonás Julinak hivattatom, pápista hiten vagyok, lehetek valami 30 esztendős. Ezen T(ekintetes) N(emes) Somogy Vár(me)gy(é)ben Lengyel Toti nevű helység(hb(en) születtetem, s az mult telen T(ekintetes) Tolna Vármegyében Úrőghben testvér nénémnél tartozkodtam, onénd ki kelettel⁸⁹ ide Somogy Vár(me)gyében be jöttem, holy Karádon hol Jádön az katonák között</p>
---	---

⁸⁹ Tavasszal.

tartozkodtam.

Mikor miért és ki által fogattattál meg?
Most múlt Pintöken itt Kaposvárrott fogtak meg az korcsmán de miért azt nem tudom.

Hogy mersz hazudni, hogy meg fogattatassodnak okát nem tudod, hiszen Jádrul hoztak volna rabságba ha az Kiss Biró ki veled egyet értett ell nem eresztett volna.
Igaz, hogy Jádon az strássa mester az katonák kozott fogattatott meg az biró házához küldött de az Kiss Biró ell eresztett.

Miért fogattatott meg az Qvartelőző strássa mester Jádon?
Hogy az korcsmán az Qvartelőző katonákkal ittam.

Mikor ittál az katonákkal az korcsmán nappal e vagy éjel?
Dél tájban.

Hány napp csavarogtál Jádon?
Egy éjjel egy napp.

Buja életet éltél e velük?
Egyikkel sem paráználkottam, mert éczakára az Czigányokhoz mentem hálni.

Ketseghkívül azért mentél az Czigányokhoz hogy az katonákkal való paráználkodásban nagyobb alkalmatosságod lehessen azért vald meg ha paráználkottál e Jádon az katonákkal.
Én bizony nem paráználkottam egyikkel is.

Kiss Biró miért szóktetett ell az Biró házátul, miképp ámitottad ell vald meg.
Az napp hogy Jádon meg fogattattam az Öregh Biró leányának kézfogója volt, mind riszegek voltak strassát nem állítottak mellém az békó tágon volt rajtam ki huztam az lábomat belüle egyebbiránt is konyhában voltam meg lánczolva egyik Kiss Biró az szobában ivot az mássik Suma névű Kiss Biró ki minek előtte az Öregh Biró házátul riszezen ell ment volna nekem

azt mondotta no Juli ha ell mehez csak ell menny mert Kuttya Portiot kapsz arra való nézve ell szóktam.

Mit loptál ell Jádon az katonátul ?

Egy úngótt és két keszkenyőtt loptam az úngótt mingyarást vissza attam az katonának magának egyik keszkenyőtt Csombárdi Czigány Aszonnáll hattam hogy mossa megh az mássikat Porkolább Ur ell vette tőlem.

Mikor és melly údő tájban loptad ell az katona úngót és keszkenyőtt ?

Éczaka hoztam ell.

Főllebb azt mondottad, hogy éczaka mindenkor az Uj Polgárokhoz mentél hálni, most megh azt vallod, hogy az katona ruháját éjjel vetted ell ketsegh kívül hogy fitalankodni mentél az katonához akkor jutalmaztad megh magad Faradsagodat azért ne tagad és vald megh fitalankottál e azon katonával kitúl jutalom feiben ruháját ell hoztad.

Én nem fitalankodtam.

Mult Sz(ent) György napkor P(uszta) Korpádon Totth Mihál birkás feleségítől minemő fehér ruhákat loptál ell és micsoda údő tájban számláld elő.

Egy selem keszkenyőt egy uj fehér kőtint, másfél rőf pantlikát, hat patyolat fejketőt, egy kanafasz szoknyát, egy nykra való granát gyöngyöt.

Azon alkalmatosságal hogy az általad ell lopott portikák ell vesztek három magyar fejkető és egy fejre való takarító is ell veszet azokat is teneked kőlletett ell lopni azért csak vald megh hova tetted.

Én azokat nem loptam akar hova tettik.

Hányszor voltál már fogságban ?

Itt Kaposvárrott evel háromszor, Pécsen is háromszor.

Itt Kaposvárott háromszor miért Mindenkor az fajtalan életért.
voltál fogságban ?

Hát Pécsen miért voltál fogva ? Mindenkor Pécsen azért fogtak meg
hogy éczaka az korcsmán találtak az
Város Patrolai.

Az korpádi ell lopott ruhakott hova Az szoknyát Totth Mihalnénak Pécsen
tetted ? vissza attam a többit túlem az pajtasom
ell lopta.

Anyi sok raboskodássid után Kaposban kétszer, Pécsen egyszer
micsoda büntetissel szabadultál ki kemény korbács csapások után
az tomlőczbűl ? szabadultam meg

Signatum Anno die quibus ut Supra
Per Stephanum Vörös I Cottus Simigiensis V(ice) Judlium mp.

46.6.

1784. január 26. Kaposvár.

Újabb törvényszéki tárgyalás. Részlet a törvényszéki jegyzőkönyvből.

...

Miképpen ezen vason álló Rabb Személy, sok izbéli raboskodási közben elvet
érzékeny büntetések után is, életét jobbra nem fordítván, fajtalanoknyi s e
közben feles lopásokat is el követni, az mint is tulajdon szajo vallásából ...ki
tetzik, nem felemler, e képpen el kezdet gonosságában nyilván valo meg
rőgzését világossan kimutattván

Kiványo azért az főnt emlétet fiscalis Proicator, hogy ezen Rabb Személ
erdemes büntetését elvévén ezen N(emes) Varmegyének minden
határibul örökre kitiltassék.

...

Delibereatum est

Önnön maga szája vallásából az Rab személynek megbizonyodván az, hogy
Jádon az Katonaktúl egy inget és két keszkenyőt el lopott, Pusztakorpádon
pedig Tót Mihály Birkás feleségetül egy selyem keszekenyőt, egy új fejer
kötényt, másfel rőf pantlikát, két patolat fejkétőt, egy kanafasz szoknyát, és
egy nyakra való grannat gyongyót el tulajdonított, emellet több izbéli
tomlőztetését, és azutan ki szenvedett kemenyebb veretetését a Rab
Személy semminek sem tartván újra tolvajságban, és a katonák
társóságában keveredni s megrőgzött fajtalan kivanságának kedvtöltésére

alkalmatoságot keresni, és azt ne talántán tovább is gyakorolni nem irtózott; Arra való nézve, hogy ennek utánna az illyesektől magát jobban tartosztatni, és már etzer jobb erkültsekben foglalni iparkodjék, kemény harmintzkét korbáts ütésekre ítéltetik, és az N(emes) V(árme)gye határiból örkössen (sic !) ki tiltatván az okozott károknak vissza térítésére köteleztetik. Signatum in Oppido Kaposvár Anno 1784 die 28 Januar.

Per Antonium Tallián V(ice) N(otarius) mp.

46.7.

1787. március 17. Pécs.

A Baranya vármegyei hadnagy bizonyságlevele Jónás Julianna megbüntetéséről és kiutasításáról.

Csuka, Rozmán, és Jónás Juli, három névvel magát nevező Uj Polgár Aszszony Szabad Személy, N(emes) Somogy V(ár)me)gyiben helyezettett Gölle nevezetű helységhe béli, minekutanna el követett Tolvajságaj, és tsavargó feslett élete miatt T(ekintetes) N(emes) Baranya V(ár)me)gye Törvény Székinek Sententiaja mellet érzékenyen töb izben is immár meg büntettetvén, említett N(emes) Vármegyeből is ki tiltatott; Ismét most 25. korbács csapások után el eresztetik és ezen N(emes) V(ár)me)gyiből ki tiltatván Főnt említett N(emes) Somogy V(ár)me)gyiben lévő Gölle helységhe, mint eredendő helire vissza utasittatik. Signatum Pécs Die 17^a Martii 1787.

Tsik Imre mp

T(ekintetes) N(emes) Baranya V(ár)me)gye Hadnagya
[L.S.]

46.8.

1787. március 17. Pécs.

Baranya vármegye alispánjának utasítása több helység bírójához.

Ezen Tolvay Czigány Aszont Szabolcsi Biró Mánfáig, Mánfai Székig, Széki Hertelendig, Hertelendi Sásdig, Sásdi pedig Dombovárig jo vigyázás alatt késértesse. Signatum Pécs 17^{dik} Martiusban 787.

Sauska Ferencz T(ekin)t(e)tes N(emes)
Baranya Vármegye Or(dinarius) Vice Ispanya

46.9.

1787. március 24. Szil.

A szili előjáróság levele a somogyi alispánhoz.

Tekintetes Ord(inarius) Vice Ispány, és Consiliarius Uram !

Ime ezen jelen való Tolvaj Személy Pétsi T(ekintetes) N(emes) Baranya Vármegyei fogságbul való ell bocsátása után az ide rekesztett passusokkal Nemes Vármegyénkbe érkezett a hol is következő Tolvajságokat követett ell:

- 1o. Pulába Berky Gergeltől egy három forintos selem pruszlit, egy fél talléros abroszt, egy kék kötényt, egy patyolat takarétot, a' kötén ugyan takarétoval egyút már kiznél vagyon.
- 2o. Vadéruul Kántor Gyorgytól már ugyan két esztendeje, de itten esmértetett meg a' Tolvaj Személy lopott egy pár fél viselt sárga csizmát, egy tiz garasos keszkenyőt és egy huszasos tarka keszkenyőt, egy Márjásos patyolat főköttöt.
- 3io. Itt nálunk Szilba pedig következő Istentelen káromkodásokat tette. Ugymint mihelyest Kántor nevezetű ember reá talált volna ezt felelte: No meg gyútél Baszom fékom teremtette rám akadtál, te vagy a meg óló gyilkosom; ezután a Kis Birónak No baszom a Biros lölködöt azért ha Biró vagy sem félek ám tőled, tovább számlálhatatlan sok Istentelenségeket. Baszom Máriának, Minden Szenteknek Teremtőjét, s teremtését, Basza az ember Lölkét és, hogyha eczer meg szabadulhat fellgyujtya Városunkat, mind koldussá tesz bennünket. Kik itt Szilban halották káromkodásait, következőnek

Kántor György
Gulás András Kis Biró
Misl nevezetű zsidó

Hogy ezt mi előttünk valották bizonyétyuk Signatum Szill 24 Marty 1787.

Posár Páll Város Birója
Csiszár Mihály
Tapaszty István
Tolosy József
Nagy István
Sermol István
Esküttek

46.10.

1787. március 28. Kaposvár.
Jónás Julianna újabb vallomása.

Anno 1787 Die 28a Martii in Oppido Kaposvár I Cottui Simegiensis adjacente
peractum praesens benevolum examen

Kinek hivnak ? minémű hiten vagy Jonás Juli igaz nevem, papista mintegy
valláson való hány esztendő vagy ? 30 esztendő vagyok.

Hol, és miért fogattattál meg ? Szilban ezen N(emes)
V(á)r(me)gyéb(en) helyezettett
helységben bizonyos lopásért
fogattattam meg.

Hol, és minémű lopásokat követtél ell ? Polányban loptam egy pruszlit, egy
kötént, egy abroszt, és egy patyolat
takarétott, de ezek mind vissza tértek.

Vadén mit loptál ? Egy pár sárga csizmát, és egy
keszkenyőt.

Szilban minémű káromkodásokat tettél ? Én egyéb káromkodásokat nem tettem
hanem midon ártatlan hajamat, s
szoknyámat ell akarták metzeni azt
mondottam veszett teremtetted job
szeretem Kaposban küldjenek, amint
bé is hoztak.

Azulta miulta Pécsről kiszabadultál egyéb tolvajlásokat tettél e ? Én nem tettem mert csak egy hete
hogy Pécsről ki szabadultam.

Hányszor voltál már fogságban ezen Nemes V(á)r(me)gye fogságáb(an) és másutt ? Itt mast negyedszer vagyok Pécsset
pedig kétszer.

Minémű bűneidért fogattattál oll gyakran meg ? Itt Somogyban kétszer azon okbul
hogy a vásárra jöttem, kétszer pedig
tolvajságomért, Pécsset pedig hogy a
korcsmákon ittam tíz óra után.

Tudsz é valahon tolvajokat, vagy szökött katonákat holl lappangani ? Nem tudok.

Actum ut Supra

Per juniorem Ladislaum Hunkár
V(ice) Judlium mp

46.11.

1787. március 28. Kaposvár.

Jónás Julianna újabb tárgyalása. Részlet a törvényszéki jegyzőkönyvből.

Miképpen ezen vason álló rabszemély, ámbár már ennek előtte, mind itt, ezen Te(kin)t(e)tes Somogy Vármegyei Törvény Szék, mind pedig gyakor izben Nemes Baranyai Törvény Szék által is véle születet tolvajságiért, és más számlálhatatlan gonosz tselekedetéért keményebben meg büntettet volna is, és noha emlitet Baranya Vármegye fogságából csak most ezen Holnapnak 17dik napján vette volna is szabadulását: mégis mindazonáltal, nem hogy magát meg jobbitotta volna; de sőt inkább, alig lépet ezen Vármegye kűszőbére, mingyárt számtalan tolvajságokat elkövetni, s ezt égtelen káromkodásokkal tetézni nem félemltet, a mint maga szája vallasa...ide adnectált Instantia...és utasito Levelek...vilagossan bizonyittyák.

Kivanya azért a Magistratualis Fiscalis Prokator, hogy ezen meg térhetetlen, és bűneiben meg átalkodott gonosz személy Tallosi rabságra küldettessék.

...

46.12.

1787. április 7. Szil.

*Tanúvallomások.*⁹⁰

Anno 1787. Die 7a Mensis Aprilis Praesens Inquisitio Magistratualis Contra Julianam Jonás, quam Blasphemam praesens Inquisitio juxta sequens Deutri Puncti peracta est ordina sequitur:

De = Eo = Utrum ?

Mostanságh a N(emes) Vá(rme)gye Fogságában raboskodó Jonás Julianna miért holl és mikor fogattatott meg, hite le tételével valla meg.

Primus Fatens Georgius Kántor Romanus Catholicus Incola Possessionis Szill Annorum 37. adjuratus fatetur. Ezen Fatens két Szili Árendás Zsidónak korcsmáját árulván történt, hogy ez előtt három héttel Izrael Mihilz Zsidóhoz a raboskodó pálinka italra bé vetemedvén, elseiben egy garas ára

⁹⁰ Az itt kihallgatott tanúk április 16-án a kaposvári törvényszéken is megerősítették vallomásaikat.

pálinkát föl hajtván, azzal meg nem elégedvén megént egy karas (sic!) árát kért, annak is felét föll hajtván, felét mérték övegben hagyván, kérvén azon a zsidót hogy edént adna neki, melyben véle ell vihesse, hogy ott edént nem nyerhetet a kortsma házhoz szaladván edén kérésre, ott sem nyerhetvén futásra vette magát, észre vévén a zsidó hogy szökni akarna meg nem adván a pálinka árát utánna indula, és ell fogá, a mint a zsidótul hallotta mondani minden otsmán káromkodásokkal illetve, és hogy föll is égeti az egész Boronkai részt, esküvéssel erősítette, vezetetvén a Rab személ hallotta a Fatens mindenféle otsmán szókal káromkodni Fikván [---]⁹¹ Teremtését Üdvességét a Kis Birónak Nagy Andrásnak Máriáját Szentét Szentéit, Istennek Máriának Teremtőit Czillagokat, és azoknak égbeli fénességét, egy szóval mindenféle Teremtettének szidalmazván mint a Fatenst mind a megfogóit és Szili Helység előljáróit. Azt is vallá a Fatens, hogy ez előtt három Esztendővel Vadén lévén a Fatens Kortsmáros, ott is meg fordulván a Rab személy, ütet meg lopta 1 pár sárga tsizmáját a Feleségének 1 tarka keszkenyőt, egy fehér keszkenyőt, mindezeket hite letételével vallá, megfogattatván a Rab személ, Pulaiak is nyomozván, azok is itt szemében vallották, hogy egy nappal előbb meg fogattatásának eőket is meg lopván 1 3 forintos selem pruszlit, egy féll talléros abroszt 1 festet kék kötényt és egy pattyolat Takarétót ell lopott, amint a kék kötén, és a Takarétó [---]⁹² mint vason levőnél meg is találtattak.

Secundus Fatens Andreas Nagy Subjudex Sziliensis Annor(um) 29 Adjuratus Fassus est. Ez mint Kis Biro látván a zsidót a Rab személ után futni, és meg fogni maga is oda ment a zsidó segítségére, hogy a rabb személt eo is meg fogta reá ripakodván Bassza Fikja teremtetteivel születését Biróságát halálát Máriáját Istenét, sott Istennek, Máriának Teremtőit arra mondván a Biró ne káromkodjál Kaposban küldelek, akor Kapos Várnak a lölkét, és teremtését Fikván, azt is hozzá adván, vagy engem Kapos vagy én Kapost meg baszom mast, tudom ha oda kerülök Esztendeig meg ülöm, de semmi az ne filly⁹³ Pitsa meg basz a Katona, bár tsak szabadon mehetnék most oda a Vásárrul ell hoznék 100 forint árát. Ne féll Juli holnap bizonyosan oda mész, arra felelte ej Baszom Fékom teremtette lölkét a Krisztussának nem eresztenek engem oda a hová akarnék menni.

Tertius Fatens Franciscus Metséry Faber D(omi)ni Boronkay⁹⁴. 40 Annor(um) Aequé Adjuratus Fatetur. Amint a zsidó a rabb személt meg fogta a lármára ki menvén a Fatens hallotta hogy több Káromkodási között azt is

⁹¹ Olvashatatlan szó.

⁹² Olvashatatlan szó.

⁹³ Ne félj !

⁹⁴ A tanú a földesúr kovácsa volt.

mondotta, hogy föll fogja a zsidót égetni egyebet nem tud a Fatens.
Signatum Szill quibus Supra.

Per Sigismundum Vajda Supremum
Judlium mp

46.13.

1787. április 18. Kaposvár.

A márciusi tárgyalás folytatása. Ítélet.

Deliberatum est

Sokféle Gonoszságokban el merültt vason álló Rab Személy számos Lopásira, csavargásira, és Férjéhez való Hitének meg szegésével feslett, s czégéres élete folytatására nézve már ezen N(emes) Varmegyének Törvény Széke által háromszor, N(emes) Baranya Varmegyében pedig kétszer az mint...rész szerént ellene hozatott Sententiákból, de önnön vallásábúl is ki teczenék, hosszassabb sanyargatásán kívül érzékeny, és élete jobbítására szolgálható büntetése, s öszveseggel már 139. kemény korbáts ütésekkél történt meg veretése után; most újjra nem csak hasonló, de előbbi, s természetté vált vétkein kívül fertelmes, és Égben kiáltó Káromkodásokrúl vádoltatván; minthogy ellene meg hitezett bizonóságoknak szemben szállásábúl meg világosodnék: hogy eő meg rögzött vakmerőségétül el ragadtattván, s az felséges, és Mindenható Ur Istennek rettentő Méltóságát, és Szentyeiben teczető dicsősségét tellyességgel meg vettvén, s semminek állétván Kegyes Teremtőnkét, az eő Szent Annyát Máriát, minden Szentyeit, Égen ragyogó Tsillagokat, s minden földi alkotmányokat, irtózás nélkül ki sem mondható... fertelmes, és szünete nélkül egynihány órákig folytatott, s természettel ellenkező Káromkodásokkal illetni nem félemlétt légyen; de maga is ámbár nem minnyáját, némellyeket még is azon szitkok közül meg vallana, ugy nem külömben mivel N(emes) Baranya Varmegyében utóbbi el vett büntetése után Lakó helyére útaséttva lévén azon úttyában, mihelest emlétett N(emes) Varmegye által rendeltetett őrizet alúl ki lépett, első helységben szállásra be fogadó Aszonyát hálaadás helyében meg lopta, s rúháitúl meg fosztotta, nem tagadná, és így ezen több öszve csatoltl vétkei az Törvénynek Boszúállását magok után vonzanák; ahoz képest noha ugyan már életének, s erköltsinek jobbra fordítására kevés reménséget mütattván ezen tökéletlen Rab személy, az Halálos Sententiának hozására sok izbéli, és mostani Káromlásokkal tetézt gonoszsági majd csak nem elegendő okot nyújtanának; mivel azonban előbbi vétkeiért meg szenvedvén mostani Káromlásokat Részezségében hogy követte, álléttaná, és az Bizonóságok is vallásokban,

hogy meg fogattatása idején, az midőn tudni illik az leg fertelmesebb szitkokat szórta, józan elmével tellyességgel nem volt légyen, meg ismérnék: Ezzel sorsa könnyebbittven az Halálos büntetéstül fel oldoztatik; Hogy mindazonáltal azon részegségében kezdett, és józan elméjével is folyvást gyakorlott szörnyű s botránkoztató Káromlásinak büntetése által erköltsös életre vezetessék, és magát meg jobbétani tanuljon, Tallosi Fenyéték Házban két esztendeig tartandó Rabsága alatt minden fél esztendőben huszon öt, öszveséggel száz kemény korbáts ütéseknek el szenvedésére ítéltetik. Signatum Kaposvár Die 18^a Aprilis Anno 1787.

SML. IV. 10. v. Tiszti fenyítő perek, nro. 2223.

Az 1787. április 18-án hozott ítéletet követően a hivatalból kirendelt védőügyvéd a Dunántúli Kerületi Táblához fellebbezett. A Kerületi Tábla 1787. május 4-én jóváhagyta a vármegyei törvényszék ítéletét, május 22-én az ügyet végleg lezárták. Jónás Julianna későbbi sorsát nem ismerjük. További kutatásokat kell folytatni a baranyai tartózkodásának időszakáról is.

Szómagyarázatok

- Absentál:** Távolmarad, hiányzik.
- Actum:** Esemény; keltezésben: kiadatott.
- Ad reliqua nihil:** A többire (kérdésre) semmi.
- Adjuratus examinatus fassus:** Eskü alatti tanúvallomás.
- Adnectált:** Mellékelt, csatolt, hozzákapcsolt.
- Adulterium:** Paráznaság, házasságtörés.
- Aggrávaltati:** Elmarasztalni, súlyosbítani.
- Allériáns circumstantia:** Megvilágosító, bizonyító körülmények.
- Alispán:** A 13. században kialakult, 1950-ig létezett vármegyei tisztség. Az alispán a 13-15. században az ispán helyettese, az ispán nevezte ki familiárisai közül. Magánjogi működése fokozatosan közjogivá alakult, s a 14. század közepétől általában az alispán elnökölt a vármegyei közgyűléseken, s a vármegyei igazgatás minden ágában vezető szerepet játszott. A főispán csak néha, fontosabb ügyekben döntött. Az alispánok választásának gyakorlatát az 1723:56. törvénycikk egységesítette. Attól kezdve a főispán négy jelöltje közül a vármegye nemesi közgyűlése választotta az alispánt.
- Apellál, apellata:** Fellebbez; fellebbezés, ellenvetés, kifogás.
- Árenda, árendás:** Bérlet, bérlő.
- Áristom, áréstom:** Börtön.
- Armentarius:** Csordás.
- Articulus:** Törvénycikkely.
- Assistál:** Segít, segédkezik.
- Átalvető:** Két részes tarisznya, melynek egyik fele a vállról előre lóg, másik fele hátra. Fehér kendervászonból vagy színes gyapjúszövetből készült, többféle célra (városba, piacra, mezei munkára, magvetéshez, betakarításhoz, erdei gyűjtögetéshez). Némely vidéken iszák néven ismerték.
- Attestatum:** Igazolvány, bizonyítás, tanúsítvány; a falusi elöljáróságok által a cigányok számára kiállított igazoló levél, amely bizonyítja, hogy a helységben jól viselték magukat.
- Authentizálás, authenticálás:** Hitelesítés.
- Bacsó:** Az északi területeken a számadó juhász neve. Általában idősebb házasember, aki a bojtárok munkáját irányítja. A juhtartók vele szerződtek a juhok őrzésére, s általában saját állománnyal is rendelkeztek.
- Bagaria (bagazia):** Olcsó, vékony szövet. Másnéven muszuj.
- Baromkodás:** → bestialitás
- Béklyó (békó):** Lovak (esetleg marhák) két első lábára csatolható, vasláncos mozgásgátló eszköz. A megbéklyózott állat nem tud elcsatangolni, a záras béklyó pedig megakadályozza, hogy ellopják.
- Benignum examen:** Jóindulatú (nem kínvallatás alatt tett) vallatás.

Bestialitás: Az állattal létesített nemi kapcsolat megnevezése a büntető jogban. Ugyanerre használták a sodomia kifejezést is. A kötetünkben közölt bestialitás (baromkodás) miatti per Somogy megyéből származik (42. sz.), ott sodomiának a homoszexualitást nevezték.

Bisztok: Ez a szó ilyen alakban nem található a tájszótárakban. Valószínű értelmezése: bizton, biztosan, bizonyosan.

Bizonyság: Bizonyíték, tanú.

Blasphemia: Istenkáromlás.

Bona fide: Jó hittel, jóhiszeműen.

Burgus: Poroszország, illetve a poroszok neve a magyar népnyelvben.

Campamentum: Táborozás.

Castrum: Vár, várkastély.

Circiter: Körülbelül.

Circumstantialiter: Körülményesen, részletesen.

Citál: Idéz.

Collateralis: Oldalagos, mellékes, két oldalt egymás mellé helyező, valamely ügy két oldalát összevető.

Colonus: Telkes jobbágy.

Comitál, committál: Megbíz, kiküld.

Comitatus (cottus): Vármegye.

Commissio: Kiküldetés, kirendelés, megbízatás.

Communicál: Közöl.

Confrontálás, confrontatio: Szembesítés, szembe állítás.

Consors: Hítves.

Conthoralis: Házastárs.

Continuatio: Folytatás.

Continuative: Folyamatosan, folytatólagosan.

Contractus: Szerződés.

Conventio, konvenció: Megegyezés, szerződés, szegődmény.

Conventionatus cigány: Szegődményes, azaz meghatározott időre szóló szerződésben rögzített bérért dolgozó cigány.

Coram me: Jelenlétemben, előttem.

Crucifixus: Kereszt.

Currens: Folyó (pl. folyó év).

Csigázás: Kínzás, kínvallatás.

Declarál: Kijelent, kinyilvánít.

Declaratio: → declarál

Decretum: Írásba foglalt törvény.

Deliberatum: Ítélet, végzés, határozat.

Demeter (Dömötör) nap: Október 26.

Deposito corporali juramento: → adjuratus examinatus fassus

Descriptio: Leírás.

Desertor: Szökevény.

Determinatio: Határozat, végzés, rendelet.

Deutrum, Deutri Puncta: A tanúvallomásokról készült jegyzőkönyvek bevezető *de eo utrum ?* kérdéséből, aminek a magyar szövegekben általában az *arrúl, hogy vajon ?* formula felel meg; a formális bevezető után rendszerint a tanúknak feltett több kérdés következett, ezek a deutrális punctumok, azaz kérdőpontok.

Dominális fiskális: Uradalmi ügyész.

Dominium: Uradalom.

Educillator: Kocsmáros.

Effektuál: Elintéz, foganatosít.

Ejusdem: Ugyanaz.

Élet: Gabona.

Előruha: Kötény.

Eszterhaj: Szalma-, zsúp-, vagy nádtető. Ereszalja.

Examen benevolum: → benevolum examen

Examen: → benevolum examen

Examinál: Kérdez, vallat, vizsgál.

Examinata fassa post juramentum: Eskü utáni vallomás (→ adjuratus examinatus fassus est).

Excellentiás: Kegyelmes, nagyméltóságú.

Executio: Végrehajtás, elégtétel, kivégzés.

Expediál: Kiad, továbbít.

Extradatarum: Kiadatott (általában a deutrumok, igazolólevelek záróformulájában használt kifejezés).

Faber: Kovács, mesterember.

Fassio: Vallomás, bevallás.

Fateál: Vallomást tesz, vall.

Fatens: Tanú.

Fáavori: Kegy, pártfogás, jóindulat.

Fejel: A népnyelvben többféle jelentésben előforduló szó. Kötetünk szövegeiben olyan textíliákat jelent, amelyet csipke, esetleg arany vagy ezüst szál díszített.

Fékom (fikom) teremtette: Ismeretlen eredetű szitokszó, hasonló a fikához, de gyakrabban fordul elő humoros kontextusban. Lehet enyhén bosszankodó (teringette !) vagy lelacsonyító, megvető.

Felcser: orvos, seborvos.

Féléng, féling: Hátul hasított, nyaknál megköthető csecsemő, illetve gyermekruha.

Fikván, fika: Bizonytalan eredetű, utálatot, undort érzékeltető szó. Jelentése: takony, köpet, genny, váladék.

Fiscalis Prokator: Ügyvéd, ügyész.

Florenus: Forint.

Fundus: Telek.

Furum (fur; furtum): Tolvaj, tolvajlás, lopás.

Futa: Selyemből készült kelme fajta, kötény vagy színes szalagöv. A futa szó legkorábban Szalavóniában fordul elő a 16. században, női ünnepi viselet részeként „színes öv” jelentésben. Kötetünkben baranyai szövegekben fordul elő, kötény jelentésben.

Futasos előruha: Díszített (futtatott) kötény.

Granát gyöngy: Csiszolt gránitkő.

Gratiosus: Kedves, kellemes, kegyes.

Guba: Gyapjú szőtt anyag, illetve a belőle készült kabátféle felsőruha, amit többféle színben és formában készítettek.

Gyolcs: Vászonszövésű len- és pamutárak gyűjtőneve, pl.: → patyolat.

Hajdú: A hajdúk a 15. század végétől megjelenő fegyveres marhapásztor és állathajtó réteg, akiknek az elnevezése a 17. századtól tőlük teljesen különböző csoportokra is áterjedt; a kötetben kétféle jelentésben fordul elő a hajdú szó: 1. urasági rendfenntartó, némi szolgálatmentességgel rendelkező alkalmazottak, ún. „botos legények”; 2. hozzájuk hasonlók a vármegyei és városi hajdúk, akik a törvényhatóságok alkalmazottai, adót hajtának be, kapuőrök, foglárok, hivatalsszolgák.

Hámor: Kohászati és kezdetleges vasfeldolgozó munkát végző üzem, manufaktúra.

Hármas Törvény: Werbőczy → Hármaskönyve.

Hármaskönyv: Werbőczy István országbírói ítélmester által 1514-re összeállított joggyűjtemény, amely nem vált formális törvénné, mert az országgyűlés jóváhagyása ellenére a király sohasem szentesítette, nem is hirdették ki a vármegyékben; mégis a magyarországi igazságszolgáltatás mérvadó joggyűjteménye lett három évszázadra, a három részből álló jogkönyv elsősorban nem a kánonjog, hanem a hazai szokásjog elveit foglalta össze; a harmadik rész foglalkozik a vármegyéktől a királyi bíróságok elé fellebbezett „ügyeknek és pereknek rendjéről és módjáról”.

Hidóság: Mezőörködés, csőszködés. Hidó volt Borsodban az ökrököt őrző gyermekek neve is. Így nevezték azokat is, akik szántáskor az ekét húzó állatot vezették.

Homicidium: Gyilkosság.

Hostya (hóstát): Külváros, alsóváros.

Huros (húros): Többféle jelentése ismert. Belsősfélélből készült ételek árusítója, béltisztító. Kötetünkben (37. sz.) szitokszóként fordul elő, lehetséges jelentése: sérves állat, rendetlen külsejű, elhanyagolt, mocskos.

Húshagyó kedd: A farsangi időszak utolsó jeles napja hamvazó szerda előtt. A húshagyó keddi szokások egy része a tél elmúltát jelzi (farsangtemetés, téltemetés). Elnevezése arra utal, hogy utána böjti időszak következik. A nép húshagyó kedden kárpótolta magát az utána következő önmegtartóztatásért. Régebben az Invocavit vasárnap volt a húshagyó, mert akkor kezdődött a böjt.

Illustrissimus: Méltóságos.

Imég(ümög): Ing.

Incaptivál(t): Bebörtönzött.

Inclytus: Tekintetes.

Incola: Lakos.

Inctae (incattus): Alperes.

Infanticidium: Gyermeckgyilkosság.

Infra scripta: Alul írottak.

Inqilinus: Zsellér.

Inquisitio Collateralis: Közös tanúvallatás.

Inquisitio: Vizsgálat, vallatás.

Instantia: Kérelem, panasz.

Interrogatoria: Kérdések.

Intoxicatio: Mérgezés.

Investigatio: Vizsgálat.

Invinculatus: Bebörtönzött, rab; a magyar nyelvű forrasszövegekben rabszemély.

Iterál(t): Ismételt(t).

Judex primarius: Főbíró.

Judicialiter: Bíróilag.

Judlium (judex nobilium): → szolgabíró

Judlium: → szolgabíró

Judria Inquisitio: (Szolga)bírói vizsgálat.

Jurassor: Esküdt.

Juratus examinatus fassus: → adjuratus examinatus fassus est

Jurisdictio: Bíráskodás, joghatóság.

Kanafasz, kanavász: Párnahuzat.

Karmazsin: Vörösre festett finom bőr, illetve az abból készített csizma.

Karton: Pamutvászon.

Kebel, köböl, kebeléd: Baranyában a → pendely neve. Az Ormánság keleti részén házi lenvászonból készült fehér szoknya. Az Ormánság Bököz nevű mikrotáján a bokáig érő felsőszoknya. Szlavóniában (Kórógy) az egybevarrott fehér vászoning neve.

Keresztelő Szent János napja: Augusztus 29.

Kerületi Tábla: Az 1723. évi jogi reform során bevezetett bíróság, Magyarország 4 kerületére, illetve Horvátországra kiterjedő hatáskörrel. A Dunántúli Kerületi Tábla (I. 46. sz.) székhelye Kőszegen volt. Legalább 3 tag jelenlétében ítélezett első fokon, leggyakrabban olyan 100 forintot meghaladó és több megyére vonatkozó magánjogi ügyekben, amelyekben egyébként a → Vármegyei Törvényszék ítélezett. A Kerületi Táblákról a → Királyi Táblához lehetett fellebbezni. 1848-ig állt fenn.

Királyi Tábla: Korai formája már a 15. század derekán létrejött, 1723-ban szervezték újjá; országos hatáskörű törvényszékként folyamatosan ítélezett elsőfokú és fellebbviteli bírósággént a személynök elnökletével a Hétszemélyes Tábla alatt; másodfokon ide fellebbezték a vármegyei törvényszéken tárgyaló ügyeket.

Kötés:

Legitimal: Törvényesít, igazol.

Leibli: Lajbi, mellény.

Levata: Ügyfelvétel, perfelvétel (a törvényszéki jegyzőkönyvek mindig ezzel kezdődnek).

Littera(e): Levél, okirat.

Littera Testimoniales: Testimonialis levél, bizonyáglevél.

Littera Testimoniales: testimonialis levél, bizonyáglevél

Loger, lager: Tábor.

Mádra: Kötetünkben (44. sz.) Abaújból származó szövegben a méhlepényt jelenti. Más ös Stefüggésben lehet a gyomorgörcs, hasfájás neve is.

Magistratualis fiscus: A vármegye tiszti ügyésze.

Magistratualis inquisitio: A vármegye tisztje (szolgabíró, esküdt) által végzett hatósági kihallgatás, vallatás.

Malefactor: Gonosztevő.

Maritidium: Férgyilkosság.

Márjásnyi Circulus: Máriás nagyságú kör.

Materisatio: A Nagykárolyból származó forrásban (5. sz.) előforduló kifejezés ebben az alakban nem lelhető fel a szótárakban. A szövegösszefüggés alapján legvalószínűbb jelentése: anyagi helyzet.

Mente: A legbecsebb női és férfi, térdig erő posztóujjas, melyet esetenként nők és férfiak felváltva viseltek. Rendszerint kék vagy fekete, ritkábban zöld vagy veres színű, s többnyire bélelt. Bélése és szegése bárányprémből, a módosabbaké rókaprémből készült.

Mester: Tanító.

Negyedfű: Negyedik éves ló.

Neo Hungarus: Új magyar. A Helytartótanács 1761. december 10-én elrendelte a 'cigány' név használatának megszüntetését. Ettől kezdve a cigányokat a latin és magyar nyelvű iratokban → újmagyarnak, → újlakosnak, újjobbágnak, újzsellérnek nevezték. L. még → neo incola, neo inquilinus, neocolonus.

Neo Incola: Új lakos.

Neo Inquilinus: Új zsellér.

Neocolonus: Újjobbágy.

Nihil: Semmi.

Nobilis: Nemes.

Notarius: Jegyző.

Numerus: Közismert jelentése szám, de sokféle egyéb értelemben is előfordul. Kötetünkben (5. sz.) Nagykárolyból származó szövegben feltehetően a tízparancsolatot, vagy törvénytáblát jelent, illetve olyan táblácskát, amelyen a tízparancsolatra utaló tíz római szám (I-X) van vésve.

Óbester: Ezredes.

Observál: Megőriz, megjegyez.

Obsitos, opsit: Szolgálati ideje letelte után elbocsátott katona, illetve az elbocsátó levél.

Omnes: Minden, összes, valamennyi.

Oppidum: Mezőváros.

Ordinarius fiscus (fiscalis): Főügyész, első ügyész.

Ordinarius szolgabíró: Főszolgabíró.

Ordinarius Judex: Főbíró (kötetünkben Miskolc városé).

Ordinarius jurassor: Főesküdt.

Ordinarius Juratus Notarius: Főjegyző.

Ordinarius Vice Comes: Első alispán.

Öreg bíró: Falubíró, főbíró.
Pamuk: → pamut
Pamukos köböl, kebel, kebeléd: → kebel
Pamutos materia: Kender- és pamutfonálból szőtt anyag, kelme. A tiszta kendervászonnal szemben az a vászonfajta, melynek kereszt szála pamutból, hosszanti szála pedig kender- vagy lenfonálból van.
Passus: Úlevél, járlatlevél.
Patyolat (ingváll): A patyolat finom szövésű, fehér lenvászon. Az ingváll bő szabású, rövid női ing, melynek a vállrészrel egybeszabott ujjja van.
Pej (ló): A leggyakoribb és állítólag legkedveltebb lószín; számos változata ismert: világos, sötét, arany, meggy, gesztenyepaj stb.; a hosszú szőrök, üstök, söreng, farkok, valamint a lábvégek a legtöbb pejnél feketék, a bőr pedig mindig palaszínű.
Pendely: A női alsótestet fedő, házi vászonból készült ruhadarab. Mellényrészrel összevarrt változata a pruszlikos pendely.
Perceptor: Adószedő.
Persona: Semély.
Pilinka: Pelenka.
Polyák: Lengyel.
Pokoláb: Börtönőr.
Portio: Adó.
Possessio: Birtok, helység, falu.
Praxis Criminalis: Magyarországon Praxis criminalis néven vált ismertté Alsó-Ausztria 1656-ban kiadott törvénykönyve. 1687-ben Nagyszombatban Kollonics esztergomi érsek kinyomatta és ezután kezdték a hazai bűnperek során használni. Az 1728/29-es országgyűlés nem fogadta el ezt a törvénykönyvet, ennek ellenére használata nem szűnt meg.
Praeceptor: Iskolamester, tanító.
Praesentibus: Ezennel.
Praesumptio: Feltevés, elfogultság, gyanú.
Praetextual: Színlel.
Proba, próba: Bizonyíték.
Processus criminalis: Büntető per.
Processus: Per, eljárás.
Producual: Bemutat, mellékel.
Profugus: Szökevény.
Profusz (profosz): Börtönőr.
Protestál: Tiltakozik, ellenvetést tesz.
Providus: Gondos, gondviselő.
Provisor: Tisztartó (uradalomban); felügyelő (városi vagy vármegyei vonatkozásban).
Pruszli(k): Mellény.
Puella: Szolgálólány.
Punctum: Pont, kérdőpont.

Pünkösöd: A keresztény egyház egyik legnagyobb, a húsvét utáni ötvenedik napon kezdődő ünnepe. A keresztény egyház annak emlékére tartja, hogy Jézus mennybemenetele után a Szentlélek leszállt az apostolokra. A húsvét időpontjától függően május 10. és június 13. közé eshet.

Quantum: Mennyiség, adó, adómérték.

Quártély (quártíl) ház: Szállás; kötetünkben olyan mezővárosi épület, ahol a katonákat szállásolták el.

Recognitio: Megismerés, kikémlés, emlékezet, elismervény.

Recognoscál: → recognitio

Recruta katona: Újjonc.

Referal: Előad, előterjeszt.

Regiment: Valamely fegyvernemből álló, önálló csapat; magyarul ezred.

Relatio: Jelentés, értesítés, előterjesztés, viszonylat.

Relicta: Özvegy, hátrahagyott.

Repassuál: Szó szerint: újra útlevelesít. Azaz, új úti okmánnyal visszaküld valakit az eredeti lakóhelyére.

Responsoria: Feleletek.

Sami (sámé, sámí): A vállon és a hónaljon átvette viselt háromszögletű kendő.

Scatulya: Doboz, tégely.

Sedes Malefactorum: Büntető törvényszék.

Sedis criminalis (Sedes judiciaria criminalia): Büntető törvényszék; általában összevonva: sedria.

Sedis Notarius: Törvényszéki jegyző.

Sedrialis notarius: Törvényszéki jegyző.

Sententia: Határozat, végzés, ítélet.

Sequitur: Következik.

Sigla: A rövidítésnek az a módja, amikor csak a szavak kezdőbetűjét írják ki.

Signatum: Kelt(ezés).

Situált: Helyezett, fekvő.

Solennitás (solemnitas): Szertartás, ünnep.

Söveg (süveg): Magas, hengeres férfi fejfedő.

Species facti: Tényvázlat, az ügy mivolta, történet leírása; magyar nyelvű forrásokban esetráajz.

Specifikált: Számbavett, kimutatott, feljegyzett.

Strá(z)sa: Ór.

Strázsamester: Örmester.

Sub: Alatt, alá.

Subjudex: Albíró.

Subulcus: Disznópásztor.

Summa: Összeg, pénz.

Supremus judex nobilium: Főszolgabíró.

Suspicio: Gyanú, kétség.

Süveg: → söveg

Szatying: Levágott ruhaszegélyből való kötőszalag.

Szent György napja: Április 24.

Szent Jakab hava: Július

Szent László napja: június 27.

Szent Mihály napja: Szeptember 29.

Szoking, szoknying: Némely vidéken azonos a szokmány nevű, vastag, ványolt posztóból készült kabáttal. Máshol olyan ruhadarab neve, mint a pruszlikos pendely, azaz mellényrészsel összevarrt alsóruha. Kötetünkben utóbbi értelemben fordul elő, az északi területekről származó forrásokban.

Szolgabíró: Judex servientium, judex nobilium, összevonással judlium; a nemesi vármegye önkormányzatának elsőként megjelent, 1232 óta ismert tisztviselője; a szolgabírói tisztség módosult formákban 1950-ig fennállt; a 16. század óta a járások azon belül pedig a kerületek a szolgabírók alá tartozó területi egységek; a 18. században egy-egy járásban általában 2-3 szolgabíró működött, a rangidős volt a járás főszolgabírója, a többiek az alszolgabírók; a 19. századi forrásokban gyakran nevezik őket főbíróknak, illetve bírónak; végrehajtó és igazságszolgáltató feladatokat egyaránt elláttak, s résztvettek a vármegyei törvénykezésben is; a járásokban a 18. századra kialakult a szolgabírói ítélőszék (forum judlium).

Szűr: A szűrposztó neve, illetve az abból készült kabátféle felsőruha, amit többféle színben és formában készítettek.

Táblabíró: A 18. századtól a Hétszemélyes Tábla, a → Királyi Tábla, → a Kerületi Táblák és a → Vármegyei Törvényszék bíráinak megnevezése; a megyei táblabírák eredetileg rendkívüli esküdt ülnökök voltak, akik 1613-tól az akkortól közigazgatási feladatokat végző esküdtek helyére léptek; a 18. század közepétől a táblabírákat a főispán nevezte ki, a 19. században azonban már nem ők, hanem választott bírák ítélkeztek; a 19. században a főispáni adományozású címzetes táblabíróságot csaknem minden birtokos nemes megkapta.

Takarétó, takarító: Takaró, illetve valamilyen tisztító eszköz.

Teknyom: Baromfi etetésére szolgáló vályú.

Terminus: Határidő, határnap.

Testimonialis (testium, testimonium): → Littera Testimoniales

Testis: Tanú.

Testium (testimonium): Bizonyágtétel.

Tömlöc: Börtön.

Török gyolcs: → gyolcs

Tripartitum: → Hármaskönyv

Új Magyar: → Neo Hungarus

Új Lakos: → Neo Incola

Uradalmi fiscus: Uradalmi ügyész.

Uraság Széke: → Úriszék

Úriszék: Sedes dominales, a 12. század óta ismert földesúri bíróság, melyet az 1848:11. törvénycikk szüntetett meg; teljes jogú úriszékek a nagybirtokokon alakultak ki, a középbirtokosok nem rendelkeztek büntető joghatósággal, a kispapok jobbágysága pedig a → Vármegyei törvényszék elé tartozott; az úriszéken a földesúr egyszerre lehetett felperes és bíró; 1729-től a jobbágyság a polgári perekben a megyéhez, majd a Királyi Táblához és a Hétszemélyes Táblához fellebbezhetett; a büntető ügyek 1791-től lettek fellebbezhetők.

Ut supra: Mint fent (keltezésben).

Uxor: Feleség.

Üszög: A népnyelvben sokféle értelemben előforduló szó. A 44. sz. alatt közölt forrásban feltehetően a méhlepényt jelenti.

Vagabundus: Csavargó, kóborló.

Váll, ingváll (ruhadarab): → patyolat ingváll

Vármegyei Törvényszék: A nemesi vármegye igazságszolgáltatási szerve, sok helyen csak a 18. században vált külön a vármegyei közgyűléstől; a 17. századtól vált gyakorlattá a polgári és büntető ügyek külön tagozaton való tárgyalása; a vármegyei törvényszék első fokon ítélezett a nemesek ügyeiben, melyek a Királyi Táblához és a Hétszemélyes Táblához voltak fellebbezhetők; másodfokon véglegesen ítélezett a jobbágyság olyan ügyeiben, amelyek az → úriszéktől fellebbezhetők voltak; 1836-ban a földesúr és jobbágyság közötti vitás ügyek elintézését a vármegye által kiküldött bírákra bízták, fellebbezési fórum a vármegyei törvényszék maradt.

Verbuvál, verbung: Toboroz, toborzás.

Vice ispán: → alispán

Vice notarius: Aljegyző.

Vice: Al-, másod.

Zajda (portéka): Vegyes, szedett-vedett, ismeretlen származású.

Pénznemek és mértékek

Arany: A Károly Róbert pénzreformjával bevezetett szilárd értékű, körmöci arany néven ismert pénznem a nagybani kereskedelemben és számítási egységként 1784-ig volt forgalomban; ennél 1/128-dal volt kisebb értékű az ún. császár aranya.

Ezüst: → ezüstforint

Ezüstforint: A 18. században Magyarországon a leggyakrabban használt pénz a rhénes, azaz rajnai forint volt; eredetileg aranypénz, a 17. század végén váltották ezüstre, 3 ilyen rajnai ezüst forint ért 1 tallért; a 18. században gyakran nevezték német forintnak, 1753-tól konvenciósi forintnak vagy pengőforintnak is mondták, így különböztetve meg az 1762-ben kibocsátott papírpénztől, a bankócédulától, amelyet hívtak bankóforintnak és papírbankónak is; a 19. század első felében gyakran találkozunk a rajnai ezüstforint nevével a pengőpénz kifejezéssel is; a rajnai ezüstforint váltópénze a garas és a krajcár volt: 1 rajnai ezüst = 20 garas = 60 krajcár.

Dénár: Magyarországon Szent László király óta létező ezüstpénz. Ezüsttartalma többször megváltozott, a 18. században 1/5 alá esett, sőt rézből is vertek dénárokat. A 18. század első felében 1 → forintra 100 dénárt számítottak. Az 1760-as években Mária Terézia beszüntette a kibocsátását, s a váltópénz véglegesen a → krajcár lett.

Dupla arany:

Fehér pénz:

Forint: Több ország valutája a történelem folyamán, Magyarországon 1325-től folyamatosan pénznem volt 1900-ig; értéke változó volt, aranyból és ezüsből is verték; forrásainkban jelentheti az ezüstforintot, vagy a váltóforintot.

Florenus Hungarialis:

Garas: Károly Róbert idején cseh mintára bevezetett ezüstpénz, az aranyforint nagyobb váltópénze; a Habsburgok által a 17. században kibocsátott garas értéke kisebb volt, 3 krajcár ért 1 garast, s 20 garas 1 ezüstforintot.

Krajcár: Keresztalakú verésmintázatáról cruciatus, crucifer (jelölése innen: x, xr, xcr); Magyarországon a 16. században jelent meg, az 1659. évi Habsburg birodalmi pénzreformtól kezdve a legfontosabb váltópénz lett; 1857-ig a rajnai → ezüstforint 1/60 része volt.

Máriás, máriás: A 18. században elterjedt ezüst váltópénz, amelyet veretképeről, a gyermek Jézust tartó Máriáról neveztek el; más váltópénzekhez viszonyított értéke nem volt egységes, a 17 és 20 krajcárosok egyaránt máriások voltak, utóbbiakat ezüst húszasoknak is nevezték.

Peták: A szláv pety = öt szóból; a 18. században, illetve később 1848-ig vert, réz aprópénz. Értéke többször változott, a 18. század első felében 5 krajcárt ért, II. József korában 7 krajcárral számolták, a 19. század elején ismét 1:5 lett az értékarány.

Poltura (poltra): A lengyel poltorak = másfél szóból; másfél krajcárt érő váltópénz 1695-től a 18. század végéig. 1761-ig többnyire ezüstből verték, utána rézből. Kibocsátását II. József szüntette meg.

Tallér: A 16. századtól elterjedő Habsburg birodalmi ezüstpénz, 1 tallér 3 rajnai forintot ért; a 18. században értéke leromlott, 1807-ben kivonták a forgalomból, de az ún. császár tallért vagy Mária Terézia tallért a 19. század második felében is verték, régi kedveltsége miatt és a balkáni pénzforgalom számára.

Vonás forint:

Icec: Időszakonként és területenként változó, elsősorban a kocsmai italméréseknél használt országos bormérték, 2 meszely. A 17. század közepétől Magyarországon a budai icce volt a legelterjedtebb, amely 0,95 liter.

Meszely: Az iccéhez hasonlóan ivóedényből kialakult, kocsmai italméréseknél használt országos bormérték, fél icce. Erdélyi, pozsonyi, budai, bécsi változatai 0,35 – 0,45 liter nagyságúak voltak.

Róf, réf: Eredetileg a kinyújtott kar hossza. Sokfelé Európában az egyik leggyakoribb kereskedelmi mérték, főként textíliák mérésére. Nagysága 58,3 – 78,3 centiméter. Legelterjedtebb változata az ún. magyar és királyi róf, 62,2 és 62,5 centiméter.

Vég: Egész Európában elterjedt textilmérték. Nagysága területtől, időszaktól és textílfajtától függően változott. Vászonfélénél átlagosan 28, posztófélénél 20 centiméter.

Rövidítések jegyzéke

Levéltárak rövidítései:

AMK = Archív Mesta, Kassa (Košice)

BAZML = Borsod –Abaúj – Zemplén Megyei Levéltár, Miskolc

BAZML(S) = Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár Sátoraljaújhelyi Fióklevéltára (Zemplén megye levéltára)

BML = Baranya Megyei Levéltár, Pécs

EÉGYK(L) = Egri Érseki Gyűjteményi Központ, Egri Érsekség Levéltára

SML = Somogy Megyei Levéltár, Kaposvár

SOA = Štatny Oblastný Archív, Kassa (Košice)

A forrásszövegekben előforduló, fel nem oldott rövidítések:

A = actor (felperes)

A° = anno (évben)

Cottus = comitatus (vármegye)

H. C. =

I = Inclutus (tekintetes)

I = Incattus (alperes)

(LS) = locus sigilli (pecsét helye; ha az irat másolat, azaz nincs rajta ténylegesen pecsét, s annak helyét a másolat egykorú készítője és nem a szöveg mai közlője jelzi)

M =

mp., m.p., mpia = manu propria (saját kezével)

N.N. =

N° = numero (szám)

SV. = salva venia; sit venia verbo (bocsánat a kifejezésért)

x = aláírásoknál az írni nem tudók jele, korabeli kifejezéssel „keze keresztvonása” (gyakran jelölték így a krajcárt is).

Egyéb rövidítések és jelek:

fasc. = fasciculus (iratcsomó)

l. = lásd

[LS] = locus sigilli (pecsét helye; ha az irat nem másolat, azaz az iraton ténylegesen van pecsét, s annak helyét a szöveg mai közlője jelzi)

nro. = numero (szám)

sz. = szám

ún. = úgy nevezett

[---] = az íróanyag hibája, károsodása vagy egyéb ok miatt nem olvasható, bizonytalan olvasatú, továbbá utólag feleslegesnek ítélt, kihúzott vagy átjavított szavak, szövegrészek jelzése
() = siglák és egyéb rövidítések (csonkítás, összevonás) feloldásának jelzése
... = kivonatos közlés jelölése

A szerkesztőség címe:
ROMOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET
H-7101 Szekszárd, Pf. 12.
Telefon/fax: 36 74/510-874

Kiadó:
Romológiai Kutatóintézet
Szekszárd, Kálvin tér 10.

Olvasó szerkesztő:
Kalányosné László Julianna

Műszaki szerkesztő:
Lantos Gábor

Nyomtatta:
...
Felelős vezető: ...